

ПОЛИТИКИН

БРОЈ
1146

ЗАБАВНИК

14. XII 1973. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XXXIV

3
динара

Ripley

Веровати или не!

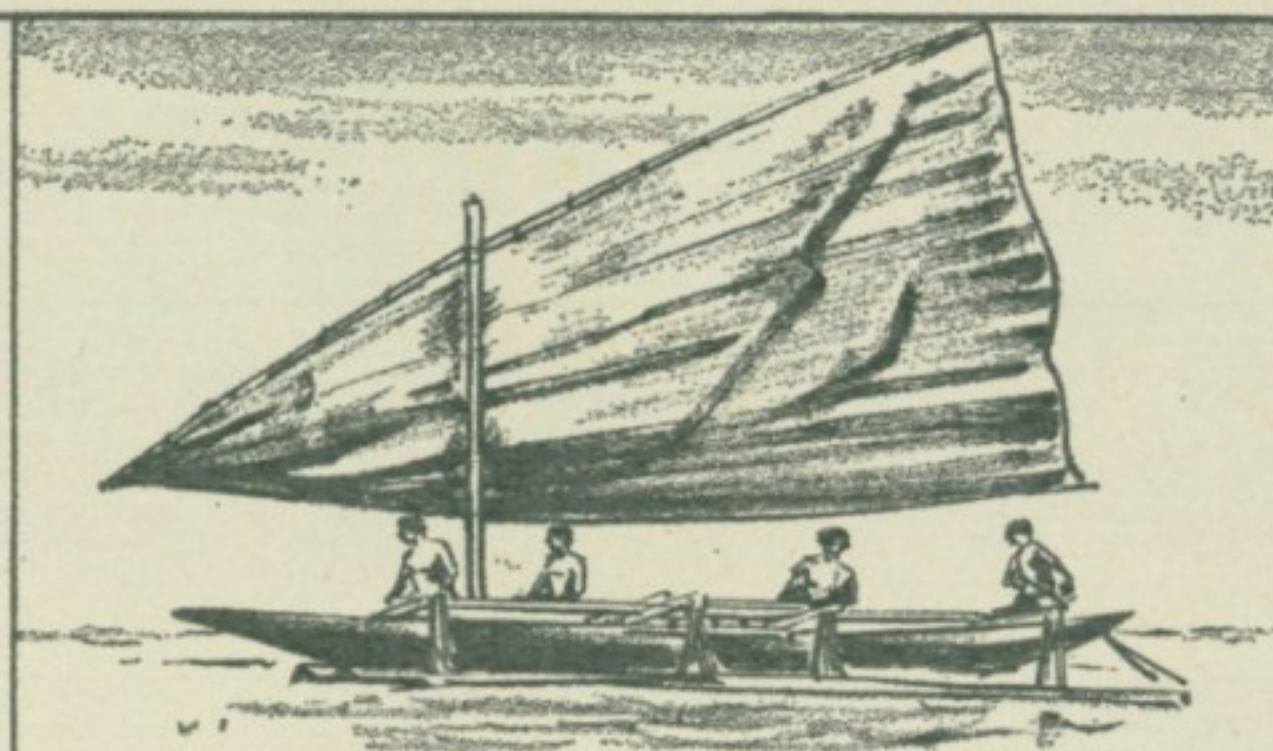

САВРШЕН БРАК

ДАВИД ОТО НОРМАН АЛБЕРТ
ТОМАС ДОНАТ ИЗ ЛОНДОНА
ЧИЈА ПОЧЕТНА СЛОВА
ЛИЧНИХ
ИМЕНА ДАЈУ ПРЕЗИМЕ,
ОЖЕНИО
СЕ
ДЕВОЈКОМ
СА ИСТИМ
ИНИЦИЈАЛИМА.
ЊЕГОВА ЖЕНА
СЕ ЗВАЛА
ДИНА ОСА НИНА
АНА ТАРА.

с 5 НОГУ
УХВАТИО
ЈЕ
ДЕЈВИД БРЕНЧ
ИЗ
МЕРСИДА (САД).

ЈЕДРО

НА ЧАМЦИМА
ДОМОРОДАЦА СА НОВО-
ГВИНЕЈСКИХ ОСТРВА
АНТРАКСТО У СТВАРИ ЈЕ
ЊИНСКИ ЛИСТ
САГО ПАЛМЕ.

ДРВЕНЕ ШЛЕМОВЕ

ИЗРЕЗБАРЕНЕ У ОБЛИКУ
ЛИЦА С ЈЕДНОМ СТРАНОМ
ЗГРЧЕНОМ ОД БОЛА
НОСИЛИ СУ
ИНДИЈАНЦИ ТЛИНГИТ
СА ПАЦИФИЧКЕ
ОБАЛЕ
ВЕРУЈУЋИ ДА ЋЕ
ИХ ОНИ ЗАШТИТИТИ
ОД РАЊАВАЊА
У ГЛАВУ.

МИШЕЛ Д'СЕН-МАРТЕН

(1614-1687)
ИЗ СЕН ЛОА,
У ФРАНЦУСКОЈ,
УВЕК
ЈЕ
ИМАО НА
СЕБИ
КОШУРА,
ПРИ ДОЊЕГ
РУБЛА И
ПРИ
ЧАРАПА.

КАМЕНА КАМИЛА НА ПОЖИЛУ

У БЛИЗИНИ ХУНАФЛОЕ
НА ИСЛАНДУ
ВАЈАРСКО ЈЕ
ДЕЛО ПРИРОДЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● извесни Џон Клифорд Ралф,
из једног села у Енглеској, већ
педесет година се бави поткива-

њем коња, што не би било много
занимљиво да он после сваке „о-
перације“ нема обичај да баци
стару потковицу на исто место.
Од тих бачених потковица наста
ла је модерна скулптура која да
нас привлачи многе туристе ко-
ји сматрају да ће постати срећни
ако додирну те силне потковице.

● Насрадин Хоца, о коме и код
нас постоје многе приче, заиста

је постојао. Звао се Наср-ед-Дин
и живео је у Малој Азији у 14.
веку.

● гајде, које се сматрају шкот-
ским националним инструмен-
том, нису настале у Шкотској.
Гајде воде порекло из Ирана о-
дакле су касније пренесене у
Грчку и стари Рим. У Енглеску
су их донели Римљани, а у Шкот-
ској су се одомаћиле тек у сред-
њем веку.

● Енглескињу Ен Колинс, струч-
њака на вибрафону, ксилофону
и флекситону, недавно су тужи-
ли суседи да својим вежбањем
на овим инструментима ремети
њихов мир. Суд се сложио са

тужбом и забранио је Ен да веж-
ба у свом стану. Али, како она
живи од свирања одлучила је да
своје гломазне инструменте смес-
ти на једну ливаду где вежба
кад год је лепо време. Ен се на-
да да нова тужба неће стићи од
њених садашњих јединих суседа
— крава.

● видра има крзно које је под-
једнако густо и лети и зими.

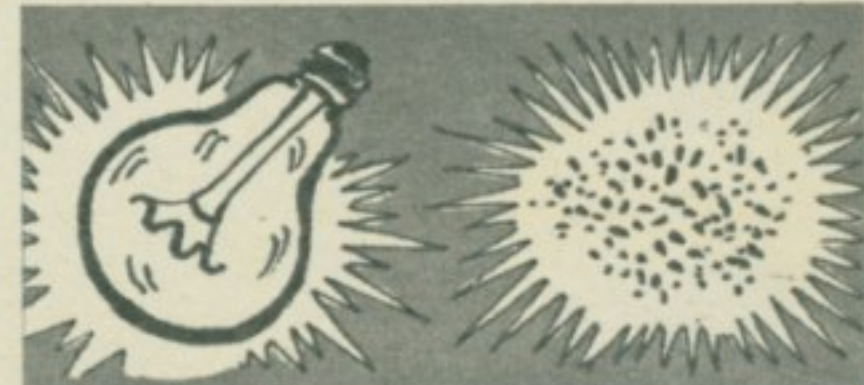
● велико асфалтно острво на
Тринидаду није једини извор
природног асфалта. Мањих ас-
фалтних језера има у Венецу-
ели и на Бермудским острвима.

● само за годину дана један бор
може да излучи око двадесет
килограма смоле.

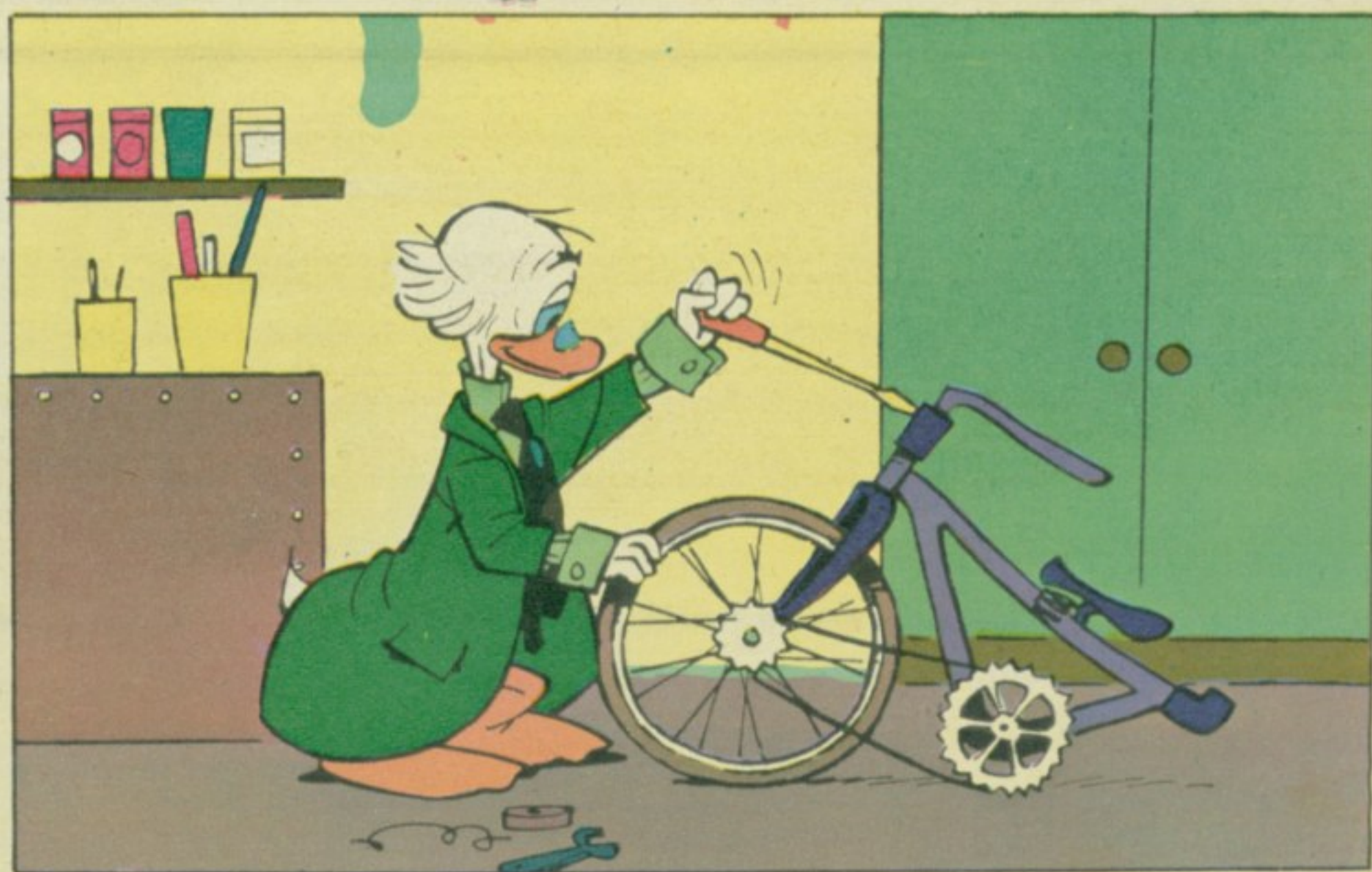
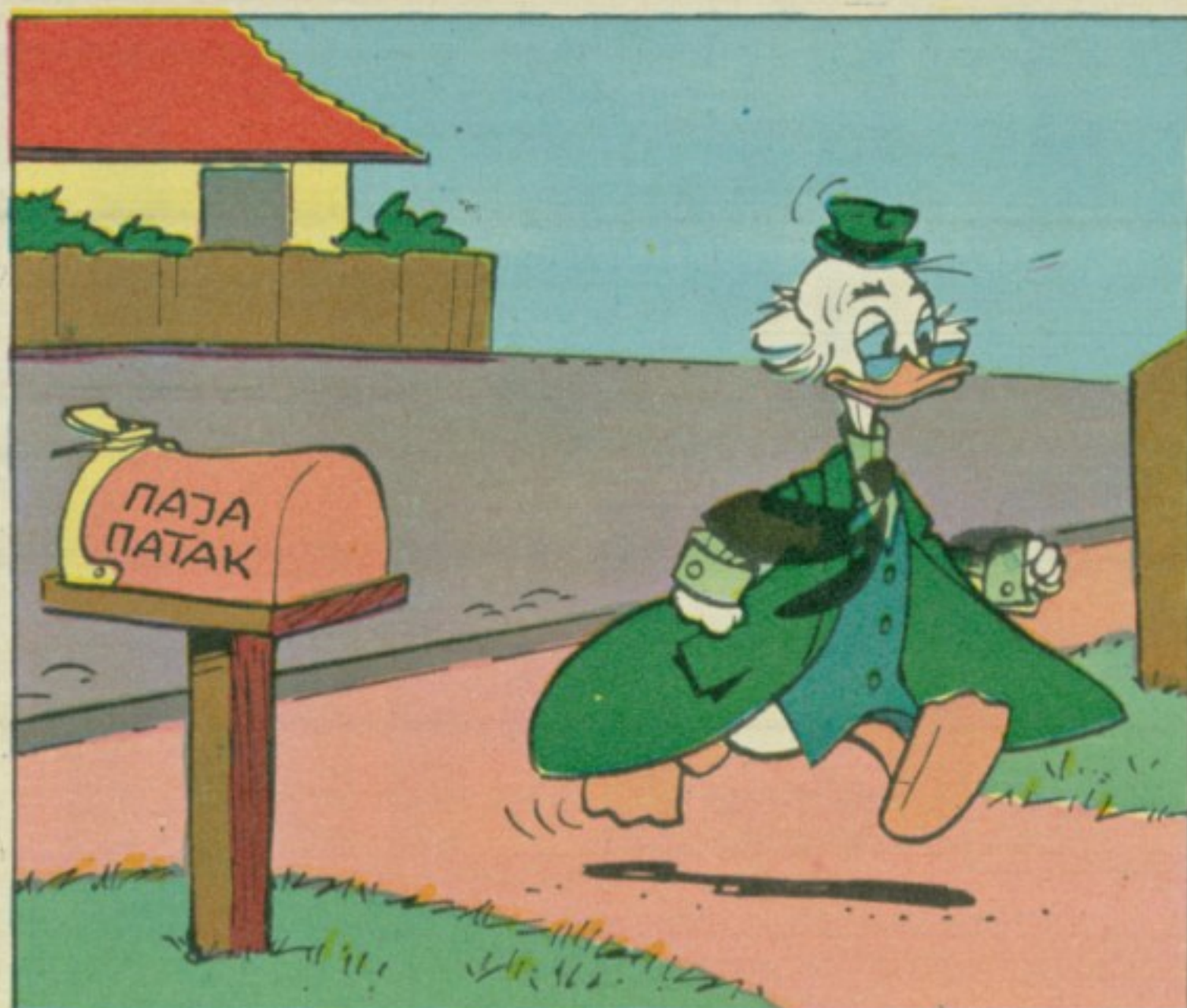
● у римском Колосеуму постоја-
ло је неколико дизалица којима
су из подземних склоништа див-
ље животиње долашене у арену.
То су први лифтови за које се у
историји зна.

● било би потребно око 137.000
свитаца да би се добила свет-
лост једне сијалице од 75 свећа.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

— Ја ти могу и главу одсећи ако ми се успротивиш — рекао је кнез Милош запањеном проти Матеји Ненадовићу. — Припази се и упамти ове моје речи!

ПУЧЕ ТОП, ОЖЖЕНИ СЕ

лико попиј од сваке чаше којом те понуде; друге године по оволко — и Алекса још малчице отпије — треће године можеш пола чаше попиту, а тек четврте и пете године смеш до дна чашу испити и опет ће се сви парохијани сећати твојих првих година и говорити: „Наш попа ништа не пије!“

МЛАДИ УДОВАЦ

Оба ова савета прота Матеја је послушао и по њима

се управљао. Стицајем околности прота се није у животу само свештеничким позивом бавио јер га је отац рано посветио у послове око припремања првог српског устанка у коме је активно учествовала читав бројна фамилија Ненадовића.

По очевој погибији, описаној у народној песми „Почетак буне на дахије“, прота Матеја напустио је кућу, а кад је добио вест о устанку у Шумадији, био је међу првима који су се покренули одмах придружили. Он је на устанак дизао читав ваљевски крај и имао у то-

ме више удела од свог стрица Јакова.

Прота Матеја је и први дипломата обновљене Србије. Њему су повераване важне мисије код руског и аустријског цара где је мољакао за оружје и помоћ и у оним бурним временима доживљавао разне перипетије, али га понижења нису спречавала да се упорно заузима за добро свога народа, па је стекао надимак Ђавољи поп.

Но, највише неприлика имао је са кнезом Милошем

Обреновићем који је био веома худљив и прек човек са којим није било лако сарађивати. Нарочито се памти и препричава један догађај у коме грешни прота замало није страдао и око кога се подигла велика брук.

Проту је отац оженио младом сестром жене војводе Петра Молера, Мирјаном. Са

Прота Матеја Ненадовић, свештеник из Бранковине код Ваљева, син угледног ваљевског кнеза Алексе Ненадовића из једне од највиђенијих породица у Србији, родио се 1777. године. Као сасвим малог оца га је дао да изучи тежак московски буквар код пароха попа Станоја, а потом у Ашању у Срему код проте Лазара Георгијевића да научи црквено појање и богословске науке.

НЕ УЧИ ДРУГЕ ПАМЕТИ!

Чим се вратио кући, отац Алекса га у шеснаестој години започиње да му парохију. Када је Матеја први пут кренуо у парохију, кнез Алекса га позове и да му овакав савет:

„Сине, ти си још млад и не знаш какав је свет, ти готово нигде нећеш бити у друштву твојих парњака у годинама него ћеш све долазити међу старије људе. Зато на сабору, на слави и на свадби немој много говорити већ слушај шта старији људи говоре. Ако почнеш тако млад друге да учиш памети и мудрости, онда ти нигда mudar бити нећеш.“

Кад говориш штогод, сви ће те слушати, али немој себи да увртиш у главу да они тебе слушају што ти најмудрије говориш. Они ће те слушати што си њихов поп и што си мој син и кад што погрешити, нико ти неће казати да то није тако, али свако ће помислити.

Зато, мудро се владај и оно што ти се сада учини да није онако као што старији људи говоре, а ти немој онда да се плетеш у свађу него причекај да дођеш у године оних људи, па тек ако и онда видиш да није онако, а ти им кажи!“

После овога савета узме кнез Алекса пуну чашу вина, отпије за једно два прста и поново се обрати сину:

„Ове прве године када идеш по парохији само ово

њом је имао више деце, али сва су поумирала још као мала. На крају му 1808. године умре и жена и прота Матеја остане млад удовац. Да се поново ожени није му падало на памет јер је волео свештенички позив више од свега, а по правилу-

ковину на конак код проте Матеје с намером да га сутрадан поведе са собом у Крагујевац ради неких народних послова. Следећег јутра све је било спремно за пут само је прота трчао из вајата у вајат ужурбаном тражећи нешто и вичући, ни

ПОП!

ма православне цркве поп који остане удовац не сме се опет женити, осим да скине мантију и промени занимање.

ГДЕ ЈЕ МОЈА ЧАРАПА?

Једном приликом 1820. године кнез Милош, путујући из Шапца, сврати у Бран

мало у складу са својим позивом:

— Мајку му љубим, камо моја чарапа?

Кнез Милош, ненавикнут да од проте чује такве изразе, силно се зачуди и упита га:

— Шта је, забога, прото? Шта се десило?

— Та, ништа, господару! Нема ми једне чарапе, а треба да их понесем на пут!

Ужурбале се снахе и сви по кући, али чарапе нема, па нема.

— Слушај, прото — рећи ће тек кнез Милош — видим ја шта теби треба. Само ако жив будем, оженићу ја тебе, па ће те обућа и одећа чекати скалупљена сваког јутра и нећеш ми тако трчкати из вајата у вајат!

— Не, побогу, господару! Зар не видиш браду?

— Ја ћу ти браду лепо одсећи, ако ти толико смета!

— Не, господару! Више волим браду него главу!

— Ја ти могу и главу одсећи ако се противиш женидби. Припази се, прото, и упамти ове моје речи!

ШТА УЧИНИ ОД МЕНЕ!

Најзад су за нужду нађене неке чарапе и поворка крете. На конак дођу у село Раниловић у округу београдском код неког Милићевића. У тој кући била је остала однедавно млада и лепа Јока, удовица домаћиновог сина. Кнез Милош, чим је угледа, упита њеног свекра, онако с неба па у ребра, хоће ли је дати за проту Матеју.

— А може ли то бити по закону? — запита старац.

— Са нама је и прота Жујовић, па ћемо га питати — одврати кнез.

Свекар измени неколико речи са својом женом, ова са снахом и ујутру рано нађе се прота Матеја, сав у чуду, са новопеченом младом испред јеванђеља и крста и пред њима прота Жујовић, обучен по пропису, да их венча. Кад су младенци, по обичају, обилазили око софре, рећи ће прота Матеја, онако кроз црквено појање да га други не разумеју:

— Шта учини човек од мене!

— Да хоће и од мене! — отпева му прота Жујовић, такође удовац.

После венчања кнез пошаље младу протиној кући у Бранковину, а проту поведе у Крагујевац где га је задржао шест недеља давши људима времена да се довољно начуде овом венчању и — забораве га! Међутим, оно до данас није пало у заборав.

Да кнезу Милошу случајно није дошло на ум да проту Матеју поново ожени, српска књижевност остала би без неколико одличних путописа као што су: „Писма из Италије“, „Писма из Немачке“, „Писма о Црногорцима“, јер је аутор ових дела доктор Љубомир Ненадовић, најмлађи син из овог брака.

ТАКАВ ЈЕ ЖИВОТ

Осетио је прота Ненадовић Милошеву ћуд још много пута када је падао у немилост, бивао уклањан из службе, па опет позиван. Све до 1852. године прота је имао активну улогу, под Обреновићима и под Карађорђевићима, у стварању политике у Србији.

Те године пензионисан је по сопственој молби, а умро је две године касније, 1854, од грознице. До саме смрти остао је упоран борац, не против Турака као у младим данима, већ против самовоље српских владара, за устав, законитост и слободу.

Поред бројног потомства и лепе успомене на свој свештенички, војнички, дипломатски и државнички рад, прота је за собом оставио Мемоаре, занимљиво историјско дело пуно важних података из пера искусног, мудрог и даровитог човека. „Бурна времена новије српске прошлости била су тесно скопчана са мојим животом — каже прота Матеја на једном месту у Мемоарима — као што су она променљива била, тако је и мој живот био променљив. Ја сам служио и господарио, поповео и војводавао, путовао по народном послу на далеке путеве и код куће мирно седео калемећи воће у башти.

Војевао сам опасне ратове и уживао благодети мира; са царевима сам говорио слободно, а каткад ме знао збунити обичан сељак; гонио сам непријатеље и бежао од њих; живео сам у сваком благу и изобиљу и опет долазио до сиромаштва; имао лепе куће и гледао их из шуме спаљене и срушене.

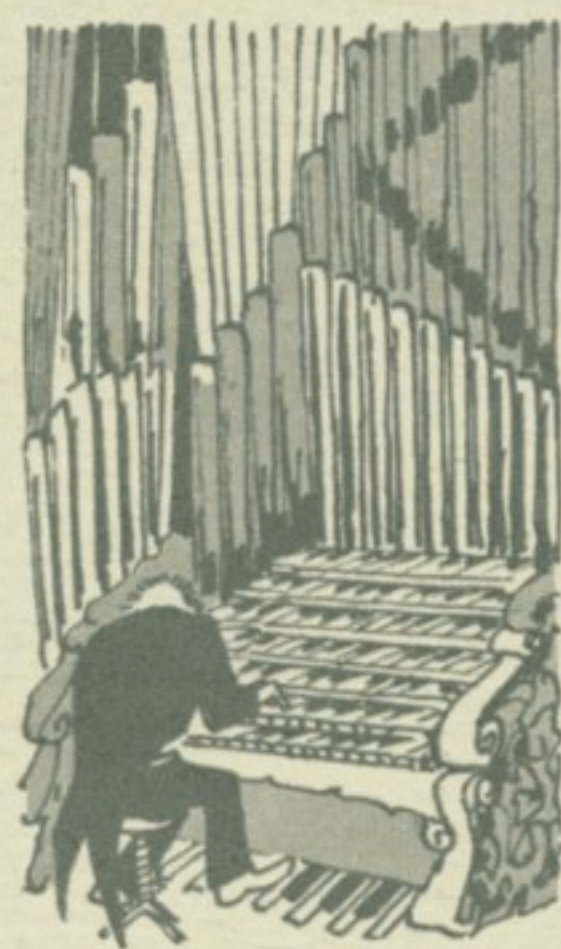
Пред мојим шатором рзали су у сребро оковани арапски хатови, а возио сам се и у својим неоккованим таљигама; војводе су ишчекивале заповести из мојих уста, а судба ме је доводила да пред онима што су били моји пандури на ноге устајем — али такав је живот!“

Д. Е.

РЕКОРДИ

КОЊСКЕ СНАГЕ ЗА ОРГУЉЕ

НАЈСТАРИЈИ МУЗИЧКИ ЗАПИС на свету представља сумерска химна забележена на глиненим плочама пре 3800 година.

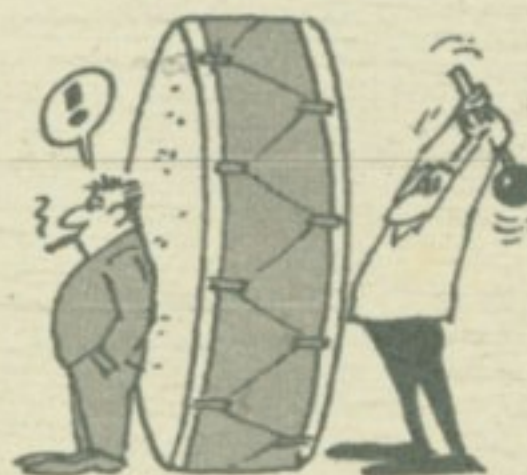

НАЈВЕЋИ И НАЈГЛАСНИЈИ ИНСТРУМЕНТ на свету су оргуље у Атлантик Ситију, у држави Њу Џерси, САД. Ове оргуље имају седам мануала (тако се на оргуљама зову клавијатуре), затим 1225 регистара и 33.112 цеви дужине од 4,75 милиметара до 19,50 метара. Ваздух се пумпа помоћу мотора од 365 коњских снага. Распон им је седам октава, а могу да достигну јачину звука 25 дувачких ансамбала. Довршене су 1930. и вредност им је процењена на 500.000 долара (8.500.000 нових динара!).

НАЈВЕЋИ ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТ на свету је бас-труба — лимени инструмент најдубљег регистра — који је за своју турнеју око света направио амерички композитор Џон Филип Суза (1854—1932). Труба је висока 2,28 метра, а укупна дужина цеви кој је 11,89 метара. Данас је својина Енглеза Рона Снајдера.

НА ЦИНОВСКОМ ОРКЕСТРИОНУ, врсти механичког музичког инструмента, направљеном 1816. морало је да свира шест музичара. Највећи бубањ на свету је „велики бас-бубањ“ Дизнилендског оркестра. Пречник му је 3 метра и 20 сантиметара, а тежина 22 килограма и 660 грама.

НАЈДУЖЕ ДОСАД НАПИСАНО КЛАВИРСКО ДЕЛО је „Досада“ Ерика Сатија чије извођење траје 18 часова и 40 минута. На првом извођењу, септембра 1963. у „Целном позоришту“ у Њујорк Ситију, измењало се десет клавириста. Критичар „Њујорк тајмс“ заспао је у четири ујутро, а публика се ускоро свела на шест особа. По завршетку концерта једна од њих је викнула „Још!“

НАЈДУЖА КАДЕНЦА — део композиције у коме солиста импровизује — у историји опере забележена је 1815. у Миланској скали: тенор Кревилли певао је две речи — „Феличе оњора“ (увек срећан) — 25 минута.

НАЈМОНОТОНИЈУ ПЕСМУ на свету компоновао је 1859. Немац Петар Корнелијус (1824—74). Композиција се зове „Један тон“. Једна јединица нота, Б у првој октави, понавља се у приредетак тактова осамдесет пута.

НАЈДУЖА ДОСАД КОМПОНОВАНА ОПЕРА су „Нирнбершки мајстори певачи“ Рихарда Вагнера. Њено извођење у нескраћеном облику траје 5 сати и 15 минута.

ДИКАНТРОП И ВЕСНАСАПМЕНС

Н.ЛЕКИЋ

НЕОБЈАВЉЕНИ ДОГАЂАЈ КОЈИ ЈЕ ДОБРО ПРОДРМАО СВЕТ

А.СРЕДАНОВИЋ

* АЛАКАВА ЕРА = ВРЕМЕ КАД СУ ЛУДИ БИЛИ ОБРАСЛИ ГУСТОМ АЛАКОМ

* ЦМАКИЗАМ: СТАРИНСКИ НАЗИВ ЗА ЛУБАВ.

* МИСЛЕТИНА = ПОВЕКА МИСАО

ДИКАНТРОП И ВЕСНАСАПМЕНС НА ВИДИКУ!

ЧЕТКОМ ДО СПАСА

ВОДА ИСПОД КЕНА КОВИТЛАЛА СЕ У УЗБУРКАН ВИР А ЛЕСТВЕ СУ ПОЛАЗИЛИ КЛИЗИЛЕ НИЗ МОКАР ЗИД И ИЗМИЦАЛЕ МУ ПОД НОГАМА.

Кен је покушавао да обузда страх и погледа у дубину испод себе где је вода у виру хучала као подивљала. Изгледало је да се вода у том водоводском резервоару врти све брже као да жури да што пре, у једном гутљају, прогуте Кеново тело. И, уколико се не догоди неко чудо, Кена неминуно чека крај у снажном виру.

У међувремену, код куће су га чекали његова жена и деца.

Језеро Тирлмер у Кумберленду снабдева Манчестер сваког дана са 180.000.000 литара воде. Двадесет осмогодишњи Кенет Робинсон ради у манчестерском водоводу у бунару за црпљење воде из језера. Туристи који путују између Грасмера и Кесвика често пролазе крај тог бунара. Већина мисли да је то неки стари замак подигнут међу дрвећем, с лепим погледом на шумовиту околину. И заиста, грађевина је подигнута по угледу на једно крило замка Виндзор. А међу њеним зидинама налази се велики округли бунар 25,5 метара дубок и 11 метара широк. Спиралне степенице воде до једне кружне галерије на средини бунара. Вода из језера слива се испод ње у бунар под огромним притиском. Ту се ковитла у велики вир а затим пролази кроз два филтера и стиже у цеви којима отиче до манчестерских станова. Мада је вода у самом бунару дубока нешто више од четири метра, она струји као моћна речна матица и хучи попут мотора неког ратног брода.

Бунар одјекује

Кен Робинсон је стајао на лествама изнад вира. Био је четвртак, 12. октобар 1961. године. Погледао је на парче сунчаног неба изнад себе. Зар је заиста пре само пет минута јео сендвиче и прејао се на сунцу? То је било око 13 сати. Мало касније узео је своје две четке са дугачким дршкама и почео да се спушта низ кривудава степениште до галерије над водом. Ништа необично ни ново за Кена Робинсона: његов посао је да чисти мокре глатке зидове од зеленкасте буђи. С радом почиње још ујутру, и након краћег одмора и скромног ручка, поново се спушта низ степенице, над воду. Са степеница је ступио на узану кружну стазу која је подрхтавала и тресла се од шума и кретања воде под њом. У бунару је бучало као у великом млину под којим вода тече снажно и великом брзином.

Дугачке уске лестве већ су биле наслонене на супротни зид. Стајале су готово потпуно усправно и Кен је проверио да ли су ослоњене чврсто.

Кад је закључио да је све у реду почео је да се поње уз њих, лагано, стопу по стопу. Када је већ био при врху, застао је и почео да ради. Равни зидови светлуцају су од влаге. Тамна буђ, коју Кен упорно скида већ дуго, поново се види на неколико места. Лево од себе приметио је дебео слој буђи. Морао је да се испружи и истегне на ту страну и добро притисне четком да би скинуо зеленкасту влажну буђ. Али, у том неугодном положају, кад је већ осећао да му тело трне и рука постаје нејака, лестве су почеле изненада да клизе. Кен

умириле. Знао је да више нису у добром, чврстом положају и због тога није смео да се помери. Јер, сваки па и најмањи покрет био би и последњи. Четка му је исклизнула из руке. Гледао је како пада. Када је пала на воду чуо је лак пљесак и четка је истог тренутка нестала у козитлацу. Само за тренутак је исплутала на другој страни бунара и одмах нестала. Кен се сетио да је често видео и разне друге предмете који би пали у вир. Вода би их одмах усисала, пре него што би водена струја почела да их ковитла. Понекад би изронили на по-

Кен је замахнуо, лестве су задрхтале и четка се закачила за цев. Дубоко под њим вода је бесно хучала.

је викнуо. Надјачао је буку воде под собом, велики бунар је одјекују и вратио му само његов глас. Био је сам и из те дубине нико га није могао чути. Мердевине су клизиле још неколико тренутака који су за Кена били дуги као сати и онда је осетио лак трзај. Стресао се и погледао испод себе. Лестве су се

вршину, али само за секунд, два и никада дуже.

Лестве су поново клизнуле улево. Помериле су се само за прст, али су сада биле још несигурније. Кену су дрхтале ноге. Дах му је застао. Лестве су се умириле. Да ли ће опет почети да клизе ако покушам да сићем, размишљао је Кен.

И не мислећи више на воду испод себе и на висину на којој се налазио, он је полако и мирно покренуо једну ногу. Али, лестве као да су желеле да се играју с њим и његовим страхом: кад је Кен покренуо ногу, и оне су почеле да клизе. Погледао је испод себе. Стајао је, дакле, на мердевинама које су чврст ослонац имале само с једне стране. Оне су поново клизнуле улево и на влажном, буђавом зиду оставиле урезан траг. Кен је брзо подигао руку и снажно се одупро на мокар зид. То је лестве умирило. Погледао је испод себе. Вода је хучала бесно и претећи.

Пад на стазу

Кен је осећао да му рука ослоњена на зид трне и знао је да неће моћи још дуго да остане у том положају. Ослушкивао је воду испод себе. Могао је проценити када се вентил налази на горњој граници од 180.000.000 литара; бука га је подсећала на палбу ракета које је чуо када је био у војсци. Још никада у животу није био уплашен тако као сада.

Незнатан покрет тела поново је изазвао клизање лестава. Ужаснут, Кен је притиснуо обе руке на зид изнад себе. Погледао је у страну. Зидови су били равни и склиски. Само једна метална цев, на метар удесно од њега, могла му је помоћи да се спасе. Али, лестве су клизиле у супротном правцу, упркос Кеновим рукама ослоњеним на зид. Сада су и његове шаке остављале траг на зидној буђи. А лестве су већ биле више од метра ван вертикалног положаја. Тада су стале. Зној је штипао Кена за очи. Све што је могао да види биле су три дрчке лестава над његовом главом и друга четка закачена за највишу пречку.

Кен је још једном погледао четку. Четка, синучио му је кроз главу. Дохватио је њену ручку десном руком, полако и пажљиво и замахнуо удесно. Лестве су задрхтале, и четка се закачила за металну цев. У истом тренутку врх лестава одвојио се од зида. Кен је десном руком стискао дршку четке, а левом притискао лестве. Спречио је пад лестава; поново су се прислонили уз зид. Задржавајући дах, повукао је четку. Одвојила се од цеви и неким чудом лестве нису пале.

Покушавајући да колико-толико остане миран, Кен је закачио четку за металну цев и опрезно повукао дршку. Сантиметар по сантиметар враћао је лестве у усправан положај. Кад је осетио да су чврсто ослоњене, Кен је дрхтећи сишао низ њих и пао на стазу. Било му је потребно четврт сата да се смири и нормално дише. Кад се повратио од страха одлучио је да тог дана оде кући раније него обично.

Данас је Кен Робинсон надзорник бунара код језера Тирлмер. А његова жена и његов син и кћерка тек недавно су сазнали како је једва избегао смрт у том истом бунару. И. М.

**ЗАБАВНИКОВА
ЕНЦИКЛОПЕДИЈА**

ВЕЛИКИ ЛЉУДИ

ЛЕОНАРДО ДА ВИНЧИ

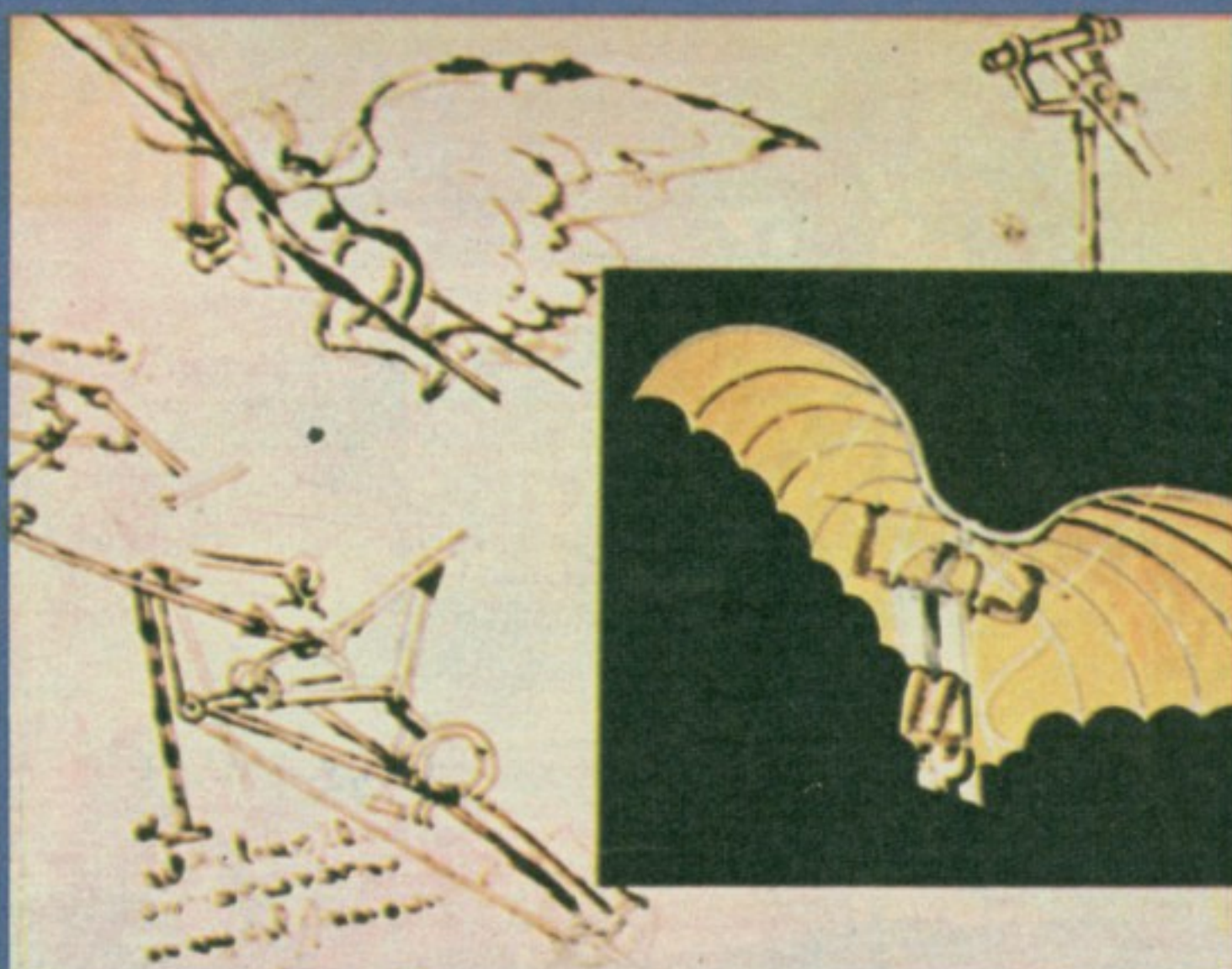
**ТРИ ГОДИНЕ
ЗА МОНА ЛИЗУ 2**

ВОЈНИ ИНЖЕЊЕР У МИЛАНУ — Из Фиренце је Да Винчи отишао у Милано где је кратко време радио као војни инжењер код војводе Чезара Борџије. Правио је разне планове и шеме за војна утврђења, а кад је сазнао да је његов пријатељ Вители задављен по Чезаровом наређењу, вратио се у Фиренцу.

**НЕУМОРНИ
ИСТРАЖИВАЧ** — Леонардо је после „Мона Лизе“ готово престао да слика и посветио се својим научним истраживањима и многим изумима. Његови списи пуни су цртежа разних машина: он је предосетио покретачку снагу паре, дао је скицу за израду машине за рендисање, за тестирање дрвета, камена, мермера, за ткање и предење.

НЕУСПЕЛИ ПАДОБРАН — Још кад је био дечак Леонардо је сањао о лету и то му касније никако није давало мира. Често је, уздигнуте главе према небу, пратио лет птица и касније их растављао на најситније делове како би доказао да је птица апарат који ради на основу механичких закона. Његов падобран, као и већина других експеримената, доживео је неуспех.

БОЛЕСТАН И УСАМЉЕН — Године 1513. Леонардо да Винчи се настанио у Риму. У то време у уметничком свету очи су упрте у млађе људе — Микеланђела и Рафаела. На Леонарда готово нико не обраћа пажњу. Болестан и потиштен он у Риму скицира свој портрет, једини за који се зна. Имао је тада близу шездесет и две године, али је изгледао много старији.

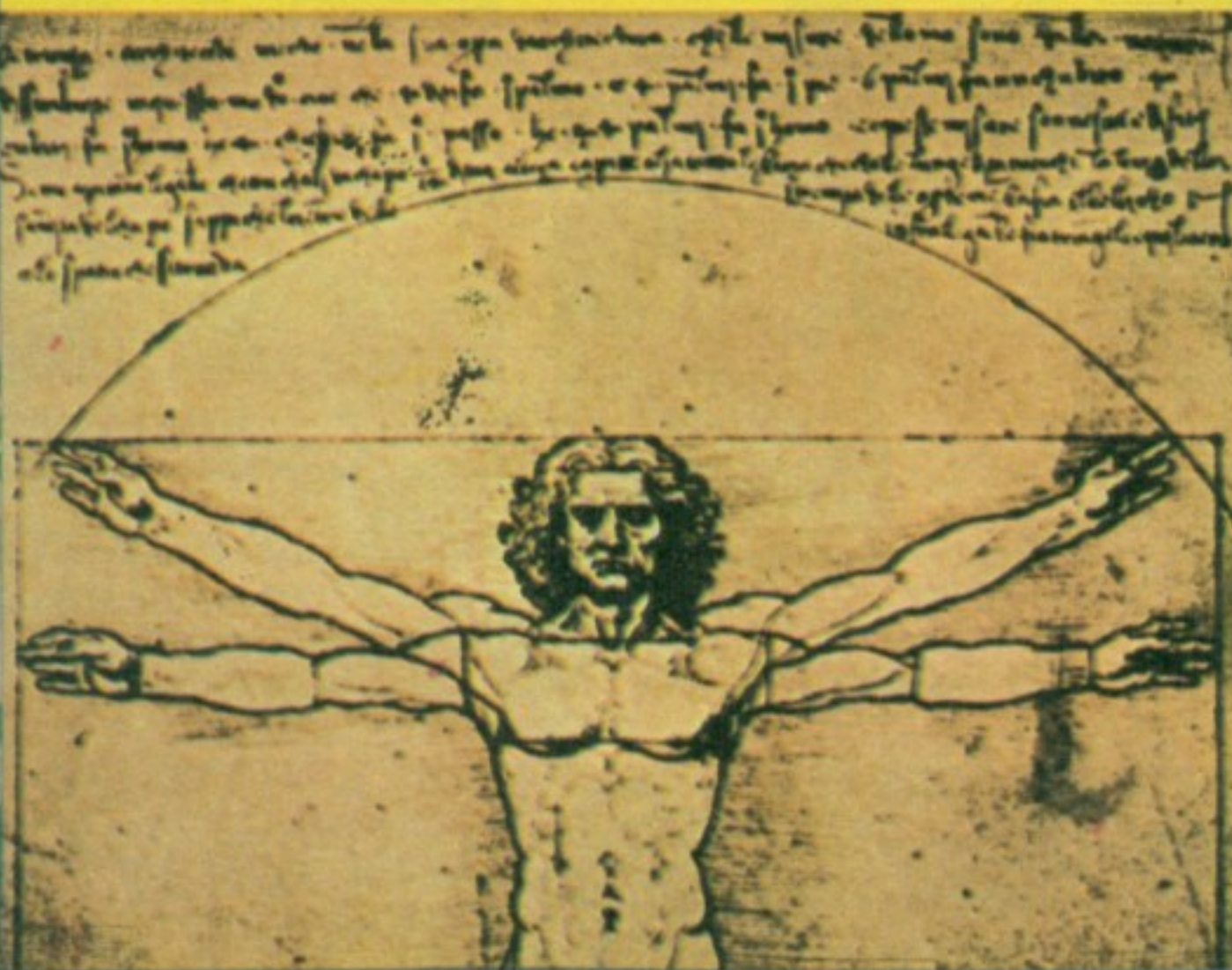
ЉУДИ КАО ЗВЕРИ — Сценом битке на зиду Великог већа у Фиренци Леонардо је желео да покаже како лудило рата свргава људе на ниво звери. У исто време и Микеланђело слика у Великом већу, али ни један ни други нису завршили започета дела. Папа позива Микеланђела у Рим а Леонардо се посвећује свом легендарном моделу и најчувенијој слици — Мона Лизи.

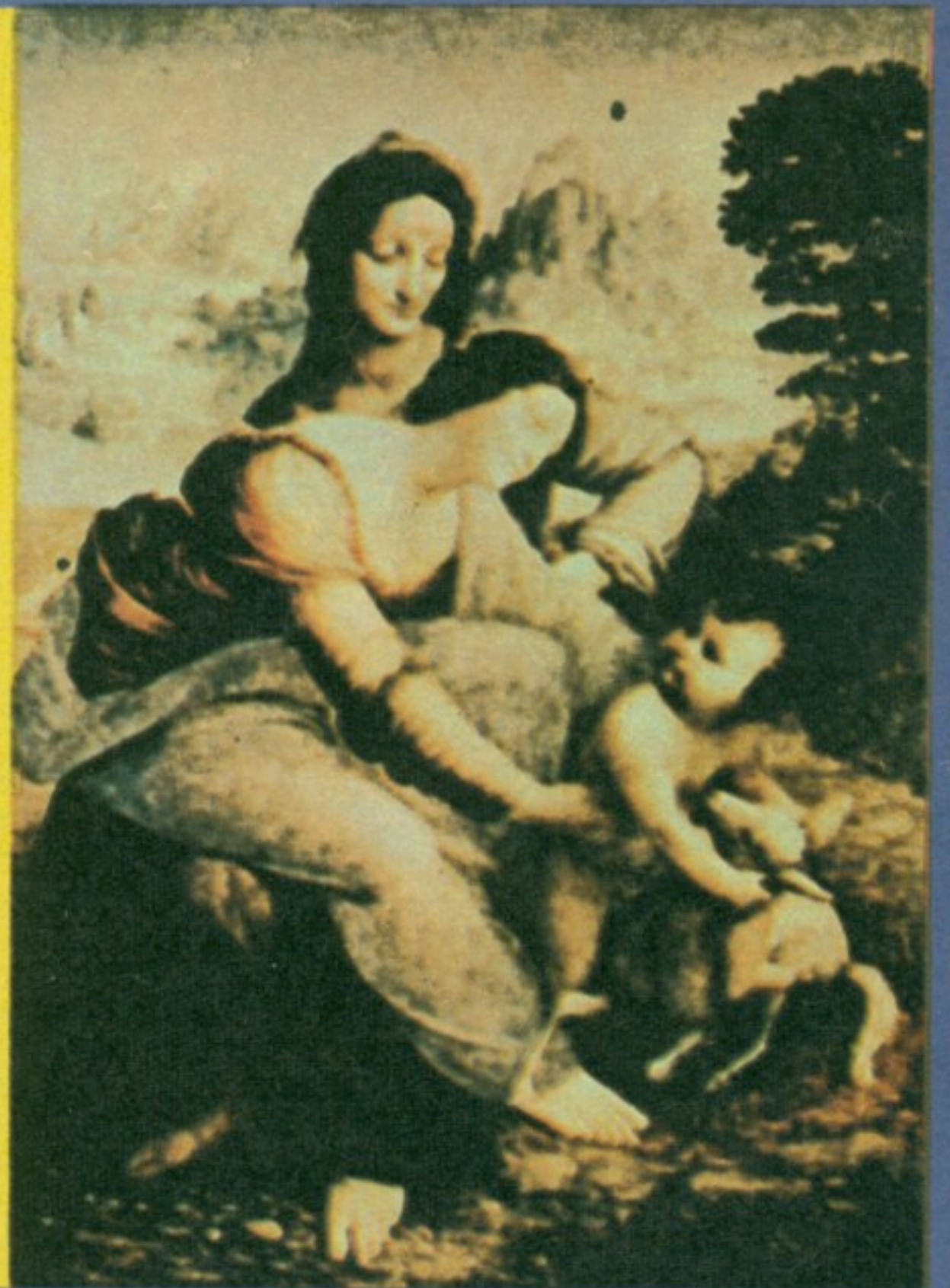
НАЈСКУПЉИ ОСМЕХ НА СВЕТУ — Мона Лиза је била супруга племића Франческа дел Боконде па је многи зову и Ла Боконда. Ова жена омамљујуће лепоте имала је 24 године кад се упознала са Леонардом. Пуне три године она је готово свакодневно долазила у његов атеље и позирала му — у једноставној хаљини и без накита јер је Да Винчи тако желео. Тако је настала слика чије мајсторство сенчења и мекоћа тона изазивају дивљење.

АНАТОМ БЕЗ СТРАХА — У лето 1508. Леонардо је позван у Милано на двор гувернера Шарла од Амбсаза. Ту је могао слободно да се посвети свему што га је занимало. Испитујући анатомију човечијег тела секцирао је више од 30 лешева иако је то црква у његово време строго забрањивала. Проучавао је и геометрију, оптику, геологију, хемију, астрономију...

ДЕВИЦА И ДЕТЕ СА СВЕТОМ АНОМ — Ово је једна од последњих Леонардових слика. Готово десет година је пратио студије за ово своје дело и најзад га оставио незавршено. Поред фигура у карактеристичној форми пирамиде на слици „Деваци и дете са светом Аном“ је још једна одлика Леонардовог стила: магловита, нејасна позадина.

СМРТ У ЗАМКУ КЛУ — Три последње, и најмирније, године живота Да Винчи је провео у Француској као гост младог француског краља Франсоа I. Умро је у замку Клу, у близини краљевог двора Амбсаза на Лоари, 2. маја 1519. у шездесет и седмој години живота. Велику гомилу цртежа и рукописа оставио је свом пријатељу и ученику Франческу Мелицију.

КРАЈ

НИКОЛА ТЕСЛА

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ УКРОТИО НИЈАГАРУ

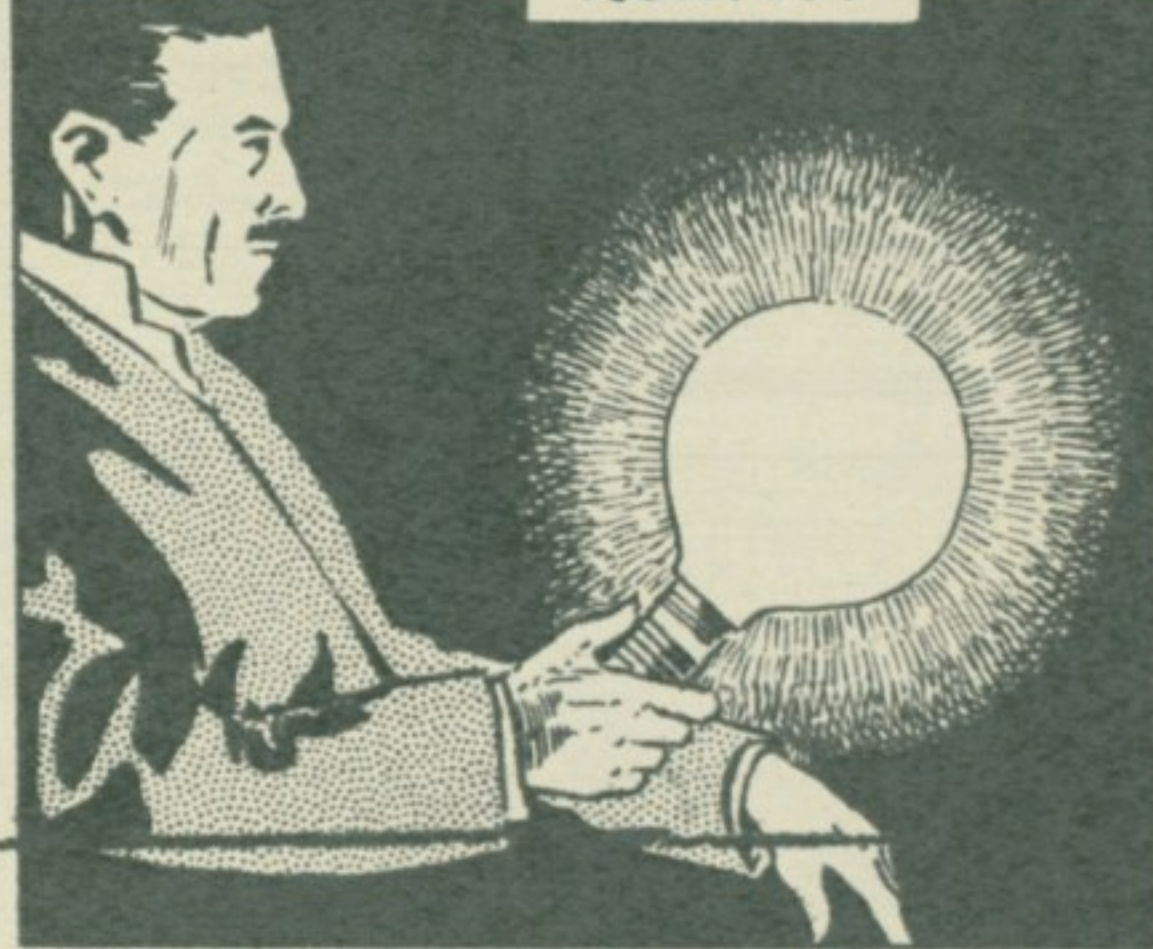
ТИХ, ПОВУЧЕН, БЕЗ СМИСЛА ЗА БИЗ-
НИС И РЕКЛАМУ, ТЕСЛА ОПЕТ ПРОУЧА-
ВА НЕШТО НОВО — СТРУЈЕ ВИСОКЕ УЧЕ-
СТАНОСТИ КОЈЕ СЕ ДАНАС ЗОВУ ТЕС-
ЛИНЕ СТРУЈЕ...

ПОМОЋУ њИХ ПРАВИО ЈЕ ВЕШ-
ТАЧКЕ МУЊЕ КОЈЕ СУ ПО СНАЗИ
И ВЕЛИЧИНИ МОГЛЕ СЛОБОДНО
ДА СЕ МЕРЕ С ПРИРОДНИМ...

ПОКУШАВАО ЈЕ ДА ПРЕНОСИ
ЕЛЕКТРИЧНУ СТРУЈУ БЕЖИЧ-
НИМ ПУТЕМ НА ВЕЛИКЕ УДА-
ЉЕНОСТИ ШТО НИКОМ ДО
ДАНАС НИЈЕ ПОШЛО ЗА РУ-
КОМ...

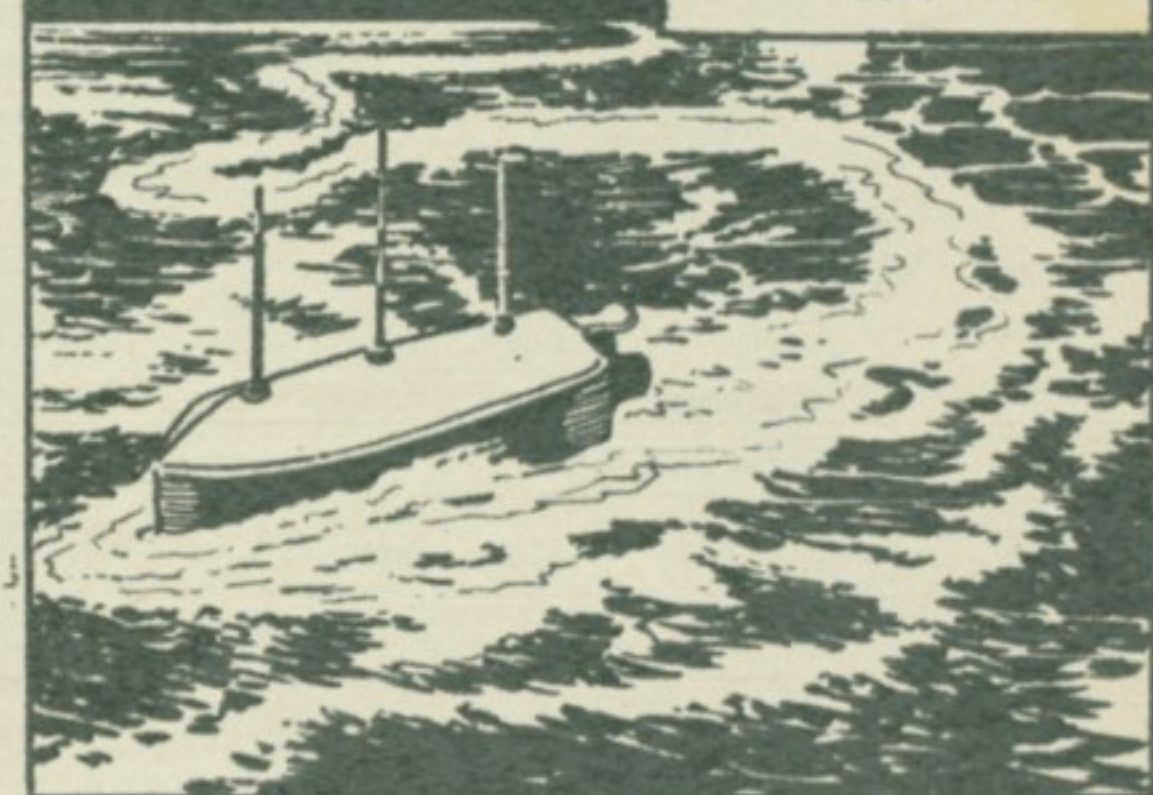
ЈА ЖАЛОСТ, ТИ ИЗУМИ ОСТАЛИ СУ ЗА НАС
ТАЈНА. УНИШТИО ИХ ЈЕ ПОЖАР КОЈИ ЈЕ ИЗ-
НЕНАДА ЈЕДНЕ НОКИ ЗАХВАТИО ЊЕГОВУ ЛА-
БОРАТОРИЈУ...

ПОСЛЕ ОВЕ НЕСРЕКЕ
ТЕСЛА ПОДИЖЕ ВЕЛИКУ
ПРЕДАЈНУ СТАНИЦУ И
ПАТЕНТИРА ЧИТАВ НИЗ
ИЗУМА КОЈИ СУ ОМОГУ-
ЋИЛИ ПРЕНОС ГОВОРА
НА ВЕЛИКЕ ДАЉИНЕ...

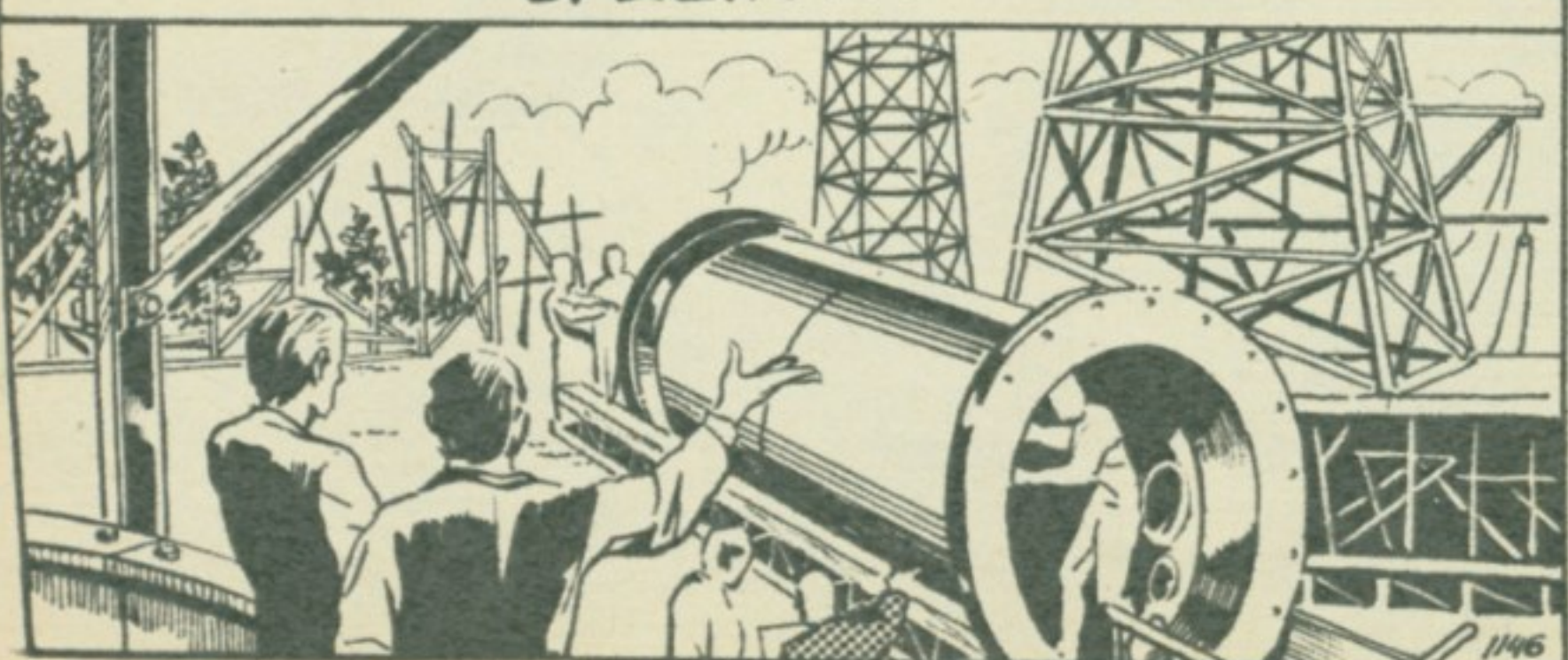
ГОДИНЕ 1898. КОРИСТЕКИ
ТЕ СВОЈЕ ПРОНАЛАСКЕ ПРИ-
КАЗАО ЈЕ ПРЕД ЗАДИВЉЕ-
НОМ ПУБЛИКОМ БРОД БЕЗ
ПОСАДЕ КОЈИМ ЈЕ УПРАВ-
ЉАО С ОБАЛЕ
ПОМОЋУ РА-
ДИО ТАЛА-
СА...

ЈА САМОМ ПОЧЕТКУ НАШЕГ ВЕКА ТЕСЛА
САЊА О ОСТВАРЕЊУ СВОГ ЖИВОТНОГ ДЕЛА:
О ИЗГРАДЊИ СВЕТСКОГ СИСТЕМА ЗА БЕЖИЧ-
НИ ПРЕНОС ЕНЕРГИЈЕ. ЗАПОЧЕЛА ЈЕ ИЗГРАД-
ЊА ЧАРОВНОГ ГРАДА С
ОГРОМНИМ ПРЕДАЈНИЦИ-
МА И КУЛАМА, АЛИ
ЗБОГ НЕДОСТАТКА СРЕД-
СТАВА РАД ЈЕ ПРЕКИ-
НУТ...

ЈАКО ЈЕ ДАО ОКО ХИЉАДУ ПАТЕНАТА,
ДЕЛО НИКОЛЕ ТЕСЛЕ ОСТАЛО ЈЕ НЕДО-
ВРШЕНО...

БЕДНОГ ЈАНУАРА 1943. ГОЛУБОВИ КОЈИ СУ МУ
ПОСЛЕДЊИХ ГОДИНА ЖИВОТА БИЛИ ЈЕДИНИ
ПРИЗАТЕЉИ, УЗАЛУД СУ СЛЕТАЛИ НА ЊЕГОВ
ПРОЗОР...

ШИРОМ СВЕТА ОДЈЕКНУЛА ЈЕ ВЕСТ О СМРТИ
ВЕЛИКОГ НАУЧНИКА И ПРОНАЛАЗАЧА. ЊУЈОРШКЕ
НОВИНЕ СУ ПИСАЛЕ: "КАД БИСМО ИСКЉУЧИЛИ
ОНО ШТО ЈЕ ТЕСЛА ПРОНАШАО, СВИ ТОЧКОВИ
НАШЕ ИНДУСТРИЈЕ БИ СТАЛИ..."

КРАЈ

КРАЉ ТВРТКО II ТВРТКОВИЋ

Зад је 1404. године босанска властела свргла краља Остоју, на престо је дошао Твртко II Твртковић, син Твртка I Котроманића. Његови односи са Угарском нису били тако пријатељски као у време краља Остоје и већ после две године угарска војска напада Босну и води са њом краткотрајне ратове. Године 1409. краљ Твртко II је најзад заробљен и одведен у Угарску. Пет година касније уз помоћ Турака и херцега Хрвоја Вукчића поново долази у Босну, али се на престолу учвршћује тек 1421. године.

Босна је за време краља Твртка II Твртковића била присиљена на двоструко вазалство: зависила је и од Угарске и од Турске којој је морала да уступи неке градове и плаћа данак. Твртко II је 1432. године због рудника Сребренице ступио у рат са деспотом Ђурђем Бранковићем, али је после годину дана безуспешне борбе морао да се повуче. За време своје владавине обновио је ковање босанског новца и успео донекле да смири немирну властелу. Умро је у новембру 1443. године. Његов грб је скиптар на штиту.

**КО ЈЕ
БИО
ПАДРЕ
ДОРОТЕО
?**

**РИМ НИЈЕ
ЗАБОРАВИО
ТАЈАНСТВЕ-
НОГ РУСА
КОЈИ ЈЕ У
УНИФОРМИ
ЕСЕСОВЦА ИЗГЛЕДАО
КАО ПРАВИ ОХОЛИ АРИ-
ЈЕВАЦ, У ЦРНОМ ОГРТА-
ЧУ БИО СМЕРНИ БОЖЈИ
СЛУГА, А У ЦИВИЛУ —
НЕОДОЉИВ ОСВАЈАЧ
ЖЕНСКИХ СРЦА.**

Ноћ се полако спуштала на Рим, али светиљке се нису палиле. Вечни град се налазио у рукама Немаца... У ноћној тмини на периферији града разлегли су се митраљески рафали. То су стрељали таоце и заробљене борце покрета отпора. Али, нису само фашисти пуцали: пуцано је и на њих...

ПОКАЖИТЕ ДОКУМЕНТА!

Једног новембарског дана 1943. године, касно у ноћ, пустом улицом ишао је висок, мало погурен фратар. Неочекивано из угла су се појавила два есесовска официра. Ход им није био баш најсигурнији. Мора да су се добро загрејали у некој оближњој кафани. Фратар им је ишао у сусрет и кад су се нашли сасвим близу, један есесовац коме се, очигледно, нешто није свиђало на фратру, зауставио га је:

— Ваша документа, молим!

Фратар је не журећи завукао прво једну па другу руку испод мантије и следећег тренутка ноћну тишину пресекао је кратак рафал машинке. Оба Немца сручила су се без речи на плочник.

Кад је немачка фелдјандармерија стигла после неколико минута на место догађаја, нашла је само у једној капији тела двојице убијених у доњем вешу, без чизама и оружја.

Само неколико дана касније догодио се још један загонетан случај. Неки висок есесовац упознао се у кафани с двојцом немачких официра. Пошто су испили многе и многе здравце у славу непобедивог

Рајха, есесовац им је предложио да промене локал и потраже друштво девојака. Сутрадан ујутру тела обојице официра нађена су у једном јарку. Агентима немачке команде који су дуго разбијали главу над овим случајем и испитали све сведоке који су могли да нађу пало је у очи да се и у првом и другом случају појављује изразито висок човек. Фратар и есесовац — то је исто лице, закључили су. Али, и поред свих њихових настојања незнанац у црној мантији остао је неухватљив.

Такав је остао и кад се рат завршио. Узалуд су га многи тражили и у Риму и у његовој домовини Совјетском Савезу. Он као да је у земљу пропао. Два совјетска новинара Колосов и Бацаров покушавали су да пронађу ко је у ствари „партићано ин сотана нера“ — како су га другови звали.

ЧУДО ОД ФРАТРА

Први пут они су чули за ову необичну личност у Риму од једног познаника из Москве. Шетали су у троје Номентином, најзеленијом улицом Рима. Пролазећи поред виле Тај где се налази амбасада Тајланда пријатељ је почео да прича:

— Некад се у овој кући налазио главни штаб руског покрета отпора у Риму. Било је овде доста руских момака који су побегли из заробљеништва и прикључили се италијанским партизанима. Задали су много главобоље фашистима. Ипак, најзанимљивији од ових храбрих младића био је један фратар из „Рускума“ — Руског института при Ватикану.

Године 1944. кад сам у

ПАРТИЋ МАНТИ

својству преводиоца стигао у Рим с нашом војном мисијом, сместили смо се у вилу Тај. Једног јутра кад сам се пробудио и погледао кроз прозор, угледао сам заиста необичну слику: у дворишту стоји висок, мало повијен човек у фратарској мантији с машинком о врату, пуши и на најчистијем руском језику изго-

вора речи које се обично не штампају. Брзо сам се окренуо и упитао једног момка:

— Какво је сад ово чудо?

Одговорио ми је да је то најнемогућнија комбинација која се да замислити. Смеран фратар и ненадмашан стручњак за слање на

онај свет најистакнутијих фашистичких сињора.

Ускоро сам изгубио из вида фратра са машинком. Касније су ми рекли да је отишао у Совјетски Савез. Не знам му име. Јер, партизани нису баш делили своје посетице. Знам само да му је надимак био „падре-Доротео“ то јест „отац Доротео“. И то је све.

„Кретени!“, помислио је Доротео. „Од фратра траже документа!“ Завукао је руку под мантију и следећег часа ноћну тишину пресекао је кратак рафал машинке.

ДНО У ЦРНОЈ

ЈИ

Два новинара наставила су да трагају за тајанственим „партићаном“. Дуго је трајало док нису упознали Луиђија Ђорђа, борца римског покрета отпора.

ПАДРЕ НИЈЕ КУКАВИЦА

Ево шта је он испричао: — Падра Доротеа довео је у вилу Тај руководиоца нашег штаба отпора, Алексеј Флашер. Казао нам је да је Доротео члан илегалне организације отпора у Ватикану и да ће помагати нашој групи. Погледао сам дошљака пажљивије: висок човек тридесетих година, светла коса, очи сивоплаве, усне чврсто стиснуте. Одмах се видело: падре није кукавица.

Кад смо се спријатељили, испричао ми је да је родом из Прибалтика, из Литваније или Летоније, не сећам се више, и да ради у Рускуму. Даље ништа о себи. Очигледно, био је образован човек. Знао је пет-шест европских језика, а италијански је говорио чак боље од мене.

У вилу Тај није стигао сам. Пратила га је лепа, витка девојка. Била је кћер руског емигранта и звали су је Милочка. Сумњам да се са њом појављивао у Ватикану, али ми смо их увек виђали заједно. Ишла је с њим и на задатке. Много су се волели... Увек насмејани Доротео у фратарској мантији са лепом девојком поред себе — била је то заиста необична слика и за тако велики град као што је Рим.

И што се тиче чашице, падре је као од шале остављао иза себе нас грешне лаике. Једном, добро се сећам, довезли смо из села буренце црног вина. Тог да на у једној опасној акцији успело нам је да отмено групу руских заробљеника. Можке смо сместили на сигурно а ми смо дошли у мој стан који сам држао под лажним именом да прославимо успех. Велика душевна напетост коју смо издржали, умор и празан стомак нису се баш најбоље слагали с пићем и вином нас је ускоро савладао. Кад сам се негде пред зору пробудио, угледао сам Доротеа, наравно будног. Сео је поред празног буренца и полугласно, на неком непознатом језику, певао песме за које не бих рекао да су биле црквеног садржаја.

ПРЕСЕО МУ ДОРУЧАК

У Риму је Доротео имао мноштво задужења. Организовао је бекство ратних заробљеника, набављао, ко зна како, новац за њихово издржавање, прибављао им оружје, изводио диверзантске акције према упутствима добијеним из штаба, а често и на своју руку.

Једном је дошао у нашу кућу с неким завежљајем испод мишке.

— Ту су две немачке униформе — рекао је. — Кремени, сами су налетели. Па ло им на памет да од фратра траже документа. Идиоти!

Једну од тих униформи моја жена је прекројила за Доротеа...

Његова појава чудесно се мењала кад би преобучен полазио на извршење задатка. У црној дугачкој хаљи

ни изгледао је смерни божји слуга, у униформи есесовца као охоли аријевац поносан на своју расну припадност, у цивилном оделу — неодољив освајач женских срца. Ипак, он је најрадије носио мантију: под њом се лако могла сакрити машинка!

Уочи ослобођења Рима Доротео је добио задатак да дигне у ваздух мост на крају улице Номентина којим се повлачила главнина немачких снага. Фратар је с једним другом кренуо да изврши задатак али им је пут изненада пресекала непријатељска патрола. Два диверзанта натоварена експлозивом нису имали куд — почели су да беже. Друг, је дан млад Италијан, бацно је свој експлозив да би лакше трчао, а Доротео никако није хтео да учини исто. „Увек ћу моћи да га баћим ако баш пригусте — добацно је другу који му је непрекидно саветовао да бацно терет. Можда ће нам још добро доћи“. И, заиста, није прошло ни пола сата а два младића која су успешно утекла потери и те како су га добро искористили.

На периферији града уг-

ледали су два немачка тенка. Војници су доручковали у оближњој гостиници а нису оставили стражу крај возила. Доротео и његов друг брзо су поставили експлозив и нестали у сплету уских улицица... За њима су се разлегле две експлозије, знак да су Немци даљи пут морали да наставе пешице...

ДРУГ ПАПА

Јуна 1944. године савезници су ослободили Рим од Немаца. У вили Тај Доротео је сакупио све своје партизане, Италијане и Русе. С црвеном заставом група се упутила према Ватикану. И ту, у дворишту, пред њих је изашао нико други до главом папа Пије XII. Доротео га је поздравио а папа је благословио партизане...

— Био је то најчуднији приказ који сам видео у животу — каже Луиђи. — Пред нас је изашао Пије XII, збуњен и уплахирен. Све нас је благословио, а затим је с Доротеом и његовим земљацима почео да говори — руски! Ја овај је-

зик слабо знам, тек неколико речи, али добро сам разумео да су му момци говорили: „товаришч папа“, а и врховни поглавар католичке цркве је свој кратки говор започео: „Товаришчи... Шта ћете, у то време се свашта могло догодити, па и то да се изасланик бога на земљи обрати безверницима са „другови“.

Од тог тренутка Доротео је нестало. Једн друг ми је казао да се вратио у отаџбину.

Новинари су питали Луиђија има ли неку фотографију или писмо од Доротеа.

— Ништа, баш ништа — одговорио је он. — Ипак, чини ми се да негде имам неку потврду коју ми је он потписао. — Целу ноћ њих тројица тражили су овај документ и најзад га нашли. На њему је био потпис: Д. Бесчастни, што би могло да се преведе као Тајанствени. Заиста, име му је изванредно одговарало.

И то је све што су новинари Колосов и Бачоров дознали о храбром човеку у црној мантији.

Пред нас је изишао главом папа Пије XII, збуњен и уплахирен. Све нас је благословио, а с Доротеом и његовим земљацима почео је да говори — руски! Свој кратак говор започео је са: „Товаришчи ...“

улица
луцкастих
бр. 13

ХЕ! ХЕ!
ВИДЕКЕМО
ДА ЛИ ЋЕ
И САДА ОДБИТИ
ДА ПЛАТИ!

АЈДЕ, АЈДЕ! ПРИЧАЈ ТИ
НЕКОМ ДРУГОМ ДА НИСИ
ПОКРЮ КАСАПНИЦУ!

ДА! РЕКЛИ СУ МИ ДА СУ
ИЗМИСЛИЛИ НЕКУ НОВУ
ИГРУ ШИБИЦАМА!
ЗАШТО ПИТАШ?

ВИДИШ ЛИ?
ЈЕСАМ ЛИ ТИ
РЕК'О ДА ЈЕ
ИЗЛАЗ НА ДРУ-
ГОЈ СТРАНИ!

ОТВАРАЈ, ПРИЈО, ЈА САМ!
ДОШЛА САМ ДА ВИДИМ
ТО ТВОЈЕ ЧУДО ОД
МАЈМУНА!

ХМ! ЈЕСТЕ ЛИ БАШ
САСВИМ СИГУРНИ ДА СТЕ
МИ ПРЕВРНУЛИ
ОДЕЛО?

НЕ, НЕ МОЖЕ ТО ТАКО!
ЈЕСТЕ Л' ЊЕГА ПИТАЛИ ДА
ЛИ ВОЛИ НОВУ МОДУ!

ДОСАД МЕ НИЈЕДНА
ГАЗДАРИЦА НИЈЕ НА ОВАЈ
НАЧИН УЧИЛА
РЕДУ!

ЗАР ЈЕ ТО НАЧИН ДА МЕ
ПОАСЕТИТЕ ДА ВАМ
ДУГУЈЕМ ПЕТ
ПАРА?!

ДОМАР

ЈА... ЈА...
САМ МИСЛИО
ДА ЈЕ ТО
ДРВО...
ЈА...

ДРВО?!
ГРРРР...
УМАЛО МИ
УШИ НИСИ
ОТФИКАРИО!

Лагано њишући раширеним крилима, као у о громне птице, раже у сумрак бешумно силазе у дубље воде. Ове споре неспретне рибе живе на дну и све је на њима подређено томе. Тело им је пљоснато али не са стране, бочно, као код других риба. На ражу као да је одозго стало нешто велико и тешко и претворило јој тело у велику палачинку!

МЛАДИ ДРЖЕ ДИЈЕТУ

Реп је код раже дугачак и змијолик, а где почиње глава то је заиста тешко погодити. Само очи, велике и избуљене, показују где јој је лице. Од осталих „украша“ на глави су два отвора-прскалице. Често их мешају с очима јер им се ивице стално покрећу, као да намигују. Кроз њих се у шкржне листиће увлачи вода која носи кисеоник. Ража не узима воду кроз уста као остале рибе јер то не може. Уста јој се налазе на stomачној страни и кад би лежећи на дну покушала да увуче воду, у шкржне прорезе, ту би доспео песак, муљ и разни отпади.

Раже пливају много боље него што би се то од њих очекивало. Али, оне при том не машу перајима горе-доле као птице крилима. Пераја се код њих крећу таласасто, а валови полазе од главе ка репу. Још један талас није стигао до краја, а код главе се пађа други и креће за њим.

Раје или раже немају пловни мехур баш као ни остале рибе које живе на морском дну. Оне мирно леже јер су теже од воде а да их струја не би однела оне се усидре, причврсте се за дно својим еластичним перајима на принципу вакуума. Што је животиња већа теже ју је откачити од дна. Младим ражама је много теже. Морају

МОРСКА ПАЛАЧИНКА

КАД ЦИНОВСКЕ РАЖЕ ШИРОКЕ И ПО ШЕСТ МЕТАРА И ТЕШКЕ ПРЕКО ДВЕ ТОНЕ ИСКАЧУ ВИСОКО ИЗНАД ВОДЕ И С ТРЕСКОМ ПАДАЈУ ДОЛЕ, ЗА ЉУДЕ ЈЕ НАЈБОЉЕ ДА СЕ СКЛОНЕ ПОДАЉЕ ОД ОВЕ ОПАСНЕ РИБЉЕ ИГРАНКЕ.

да остану на дну а како су малене свако јаче подводно струјање може да их понесе. Уз то оне саме иако их нико не тера — држе дијету. Нипошто не смеју да се угује јер је сало лакше од воде и дебељуце би биле веома несигурне у води.

СЛАНИЈЕ ОД МОРА

Научници су утврдили да ража води порекло од слатководних риба а оне, зна се, не пију воду. Њих заправо мучи сасвим супротан проблем: како да се реше вишка воде који успе да им се прошверцује у организам. Зато су се раже, кад су почеле да се селе у море, среде са новим тешкоћама. Морска вода далеко је сланија од течности у ткивима и море као да „исисава“ воду из риба које пливају по њему. И, да нема специјалног механизма, те би рибе могле да „увену“ усред огромног воденог пространства. Зато све морске рибе пију доста воде а вишак соли избацују напоље помоћу шкрга.

Међутим, раже поступају сасвим другачије. Оне су у стању да у свом телу, без икакве штете, задрже мокраћу, веома опасну материју које иначе сва друга жива бића гледају да се што пре реше. Резултат је — раже су постале сланије од морске воде која их окружава! Зато оне не пате од жеђи у мору. Вода се непрекидно пречишћава кроз њихов организам и није никакав проблем избацити је.

Црнозелена и наранџастосива кожа раже одлично се уклапа у боју дна. Осим тога многе раже могу да мењају боју. У њиховој кожи постоје специјалне ћелије — хроматофори — које садрже обојену материју — пигмент. Кад је пигмент скупљен у центар ћелије, у малу невидљиву тачкицу, тело раже губи боју а ако је равномерно распоређен по ћелијама, риба мења огрџ. Раже употребљавају још једно лукавство. Легну на дно и замуће воду тако да их зрнца песка и муља учине невидљивим.

Од својих непријатеља ража се брани на много начина. Међу 340 врста, колико је досад познато, мали број има глатку кожу. Код јед-

них је она покривена слојем слузи. Захваљујући томе риба се лакше пробија кроз воду а ако је непријатељ стигне вешто му измигољи. Код других ража површина тела покривена је бодљама чији су врхови повијени уназад. Ове бодље штите ражу од јаких грабљивица.

Срећом, постоје само две породице ража које имају отровне бодље. То су шибе и морски голубови. Велика шиба је у стању да отровном бодљом пробије оплату дрвеног чамца или да човеку кроз прободе руку или ногу. Ако се пливач случајно набодне на бодљу којој није оштећена отровна жлезда, смрт је скоро увек неизбежна! Оваквих ража нема на нашем Јадрану.

ТОРПЕДО РИБА

У Средоземном а и у другим морима постоји доста велика ража звана дрхтуља или електрична ража. Стари Грци добро су је познавали. Посебно су се дивили способности ових риба да убију свој плен на одстојању, да га уопште не додирну. Зато су их називали наркима што значи укоченост, опијеност. (Отуд и данашња реч наркоза). Римљани су им дали име торпедо — онај који руши, разара а ову реч су касније Енглезии позајмили да би тако назвали подводну пловећу мину огромне разорне снаге.

Тек недавно откривена је тајна рибе-дрхтуље. Испоставило се да свака од њих поседује приватну електричну станицу способну да произведе електрични удар толико јак да животиње које се нађу у близини угину. Ову станицу чине два парна органа смештена између грудонг пераја и главе.

Морска вода је одличан проводник електрицитета и да би ражино оружје погђало без грешке није потребна струја високог напона као код електричних слатководних риба, али зато мора бити велике јачине. Крупна ража производи струју напона од 60 — 220 волти и снаге 60 ампера!

Искусни рибари хватају раже увек за реп, јер теоријски постоји могућност да

лице које ухвати велику електричну ражу и држи у свакој руци по једно крило прими смртоносни удар кроз груди и срце!

БУЧНЕ ЗАБАВЕ

Раже су углавном велике рибе. Најмање, оне које живе у Жutom мору, достижу од 10—15 см. Највеће раже су прави цинови. Тело морског ђавола, манте, достиже и ширину 6—7 метара и теже две и по тоне! Име је добила по специјалном облику пераја која су савијена у трубу и штрче поред главе као рогови а имају и дугачак го реп.

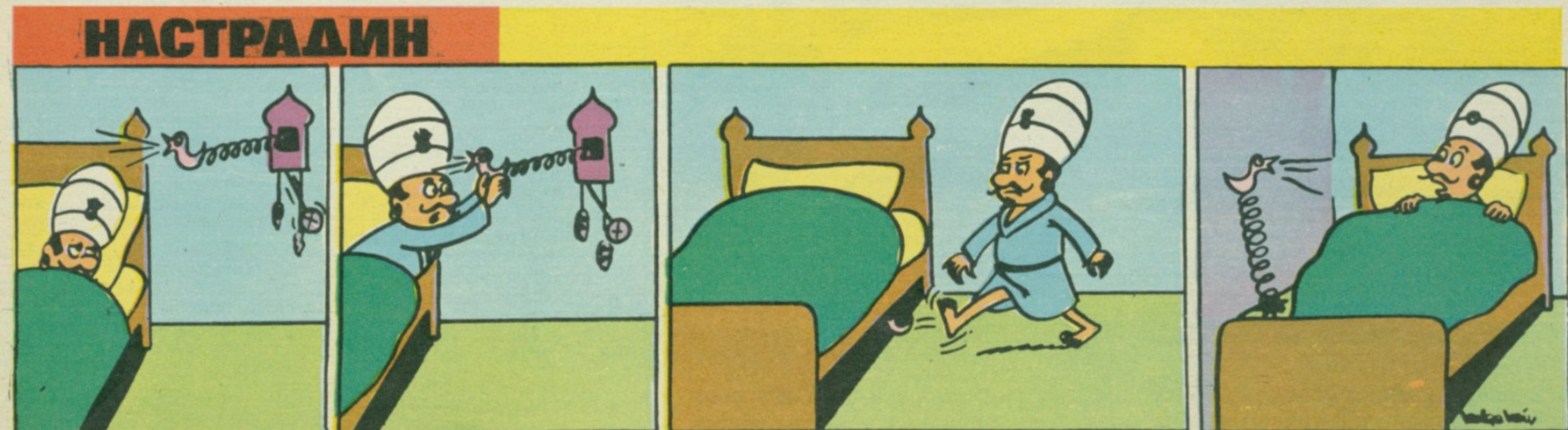
И поред циновог раста ђаволи су веома мирољубиве животиње. Хране се малим рибама, змијуљницама и свим могућим рачићима. Па ипак, морнари их се прибојавају. Постоје многе легенде о томе да су морски ђаволи нападали гђурце, привлачили их на груди и својим перајима гушили несрећнике или их размрсквали о дно. Има, међутим, један други разлог због којег се треба држати подаље од морског ђавола. Ови цинови воле да приређују бучне забаве. Ноћу кад је море мирно, искачу из воде на метар, метар и по висине и с заглашујућим треском падају натраг у море. Не зна се разлог ових акробација: можда се раже на тај начин ослобађају паразита на кожи или пак покушавају да ошамуће јато малих риба. У сваком случају за људе је најбоље да се измакну даље од ове опасне рибље игранке.

Кад наши рибари на Јадрану извуку мрежу и у њој нађу ражу, најчешће је с презирељем баце натраг у море а ако је неко и однесе кући или на пијаци, ово ме-со има слабу прођу. И амерички риболовци ће урадити исто. А то је грешка. У већини приобалних европских земљама ража се лови и справља на више начина. Кажу да је најбоља кад се испокуже а чувен је и специјалитет од ражине јетре.

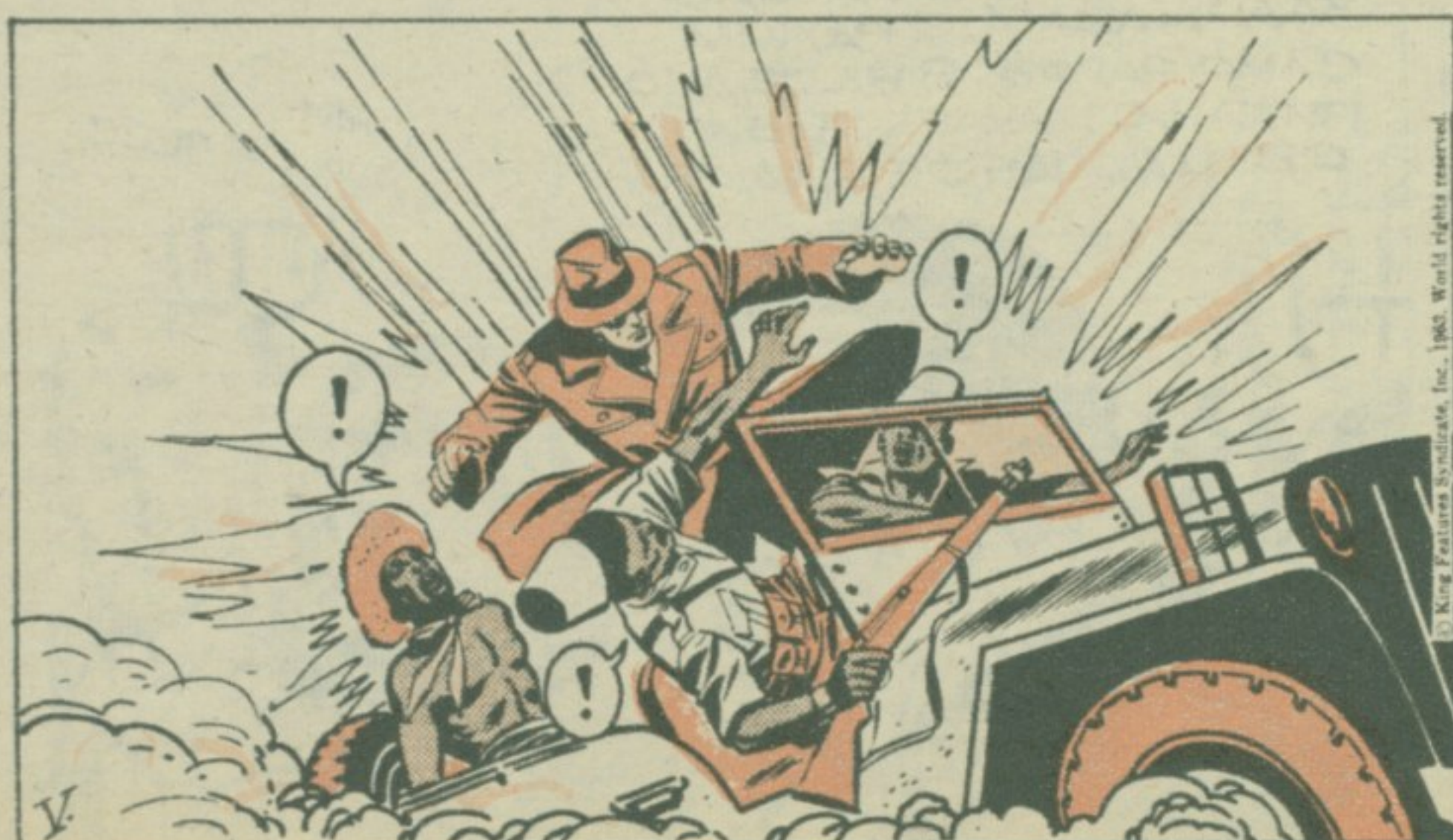

Биолози извлаче уловљену манту коју зову још и морски ђаво због рошчића на глави и дугачког репа на чијем је врху понекад — оштра бодља.

ФАНТОМ:

ТИРАНИН II

А САД ИДЕМО
БАБАБУУ! ПОВЕДИ-
ТЕ СВОЈУ ВОЗНИ-
ЦИКУ ПРАТЊУ!

КАКО СЕ ОН
УСУЋУЈЕ
ДА ЗАДР-
ЖАВА ЛЕ-
КАРЕ!

ЗАПРЕГА-
СТИЋЕ
СЕ КАД
ВАС БУДЕ
ВИДЕО!

ГЕНЕРАЛЕ, МИ
СМО ЕКИПА УЈЕ-
ДИЊЕНИХ НА-
ЦИЈА... НЕМА-
ТЕ ПРАВО...

ЈА САМ ОВДЕ И ПРАВО
И ЗАКОН! БИЧЕВАЋУ
ВАС СВЕ РЕДОМ... И ДЕ-
ВОЈКУ... ДОК НЕ ДОЗ-
НАМ ГДЕ
ЈЕ ЛУ-
АГА!

РАДИТЕ
ШТА ХОЋЕТЕ!
НИШТА
ВАМ НЕЋУ
РЕ-
ЋИ!

НЕЋЕМО
НИ
МИ!

ВИДЕЋЕМО! МЕ-
НИ СЕ ЖУРИ!
МОЖДА ЋЕ БИ-
ТИ ЛАКШЕ АКО
ПОЧНЕМО ОД
ДЕВОЈКЕ!

КАЖЕМ ВАМ, ЈА САМ ИЗА-
СЛАНИК УЈЕДИЊЕНИХ
НАЦИЈА! МОРАМ ОДМАХ
ДО ГЕНЕРАЛА! ЗНАМО
КО ЈЕ КОД ЊЕГА!

ЗАБРА-
ЊЕ-
НО!

ПУСТИ
МОМКА!
ОНА ЋЕ
ПРОГОВРИ-
ТИ!

НЕ!

ЗАХТЕ-
ВА-
МО...

РЕКО
САМ...
ЗАБРАЊЕН
УЛАЗ!

ПУСТИТЕ ДА ЈА
ПОКУШАМ ДА
ГА УБЕДИМ!

ПА...ХОЋЕ-
ТЕ ЛИ САД
ДА ГОВОРИТЕ
ИЛИ...?

НЕ...НЕ!
РЕЋИ
ЋУ ВАМ!

ЊАВО-
ЛЕ!

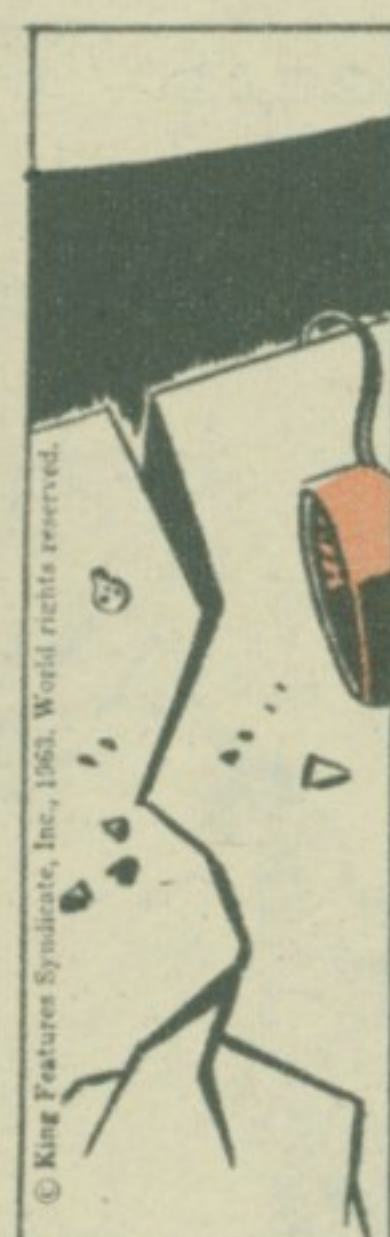

КЕ-
РИ!

ЗАТО, ЗНАЧИ, НИСУ
ХТЕЛИ ДА МИ
ДОЗВОЛЕ
ДА УЋЕМ?

ДИЈА-
НА!

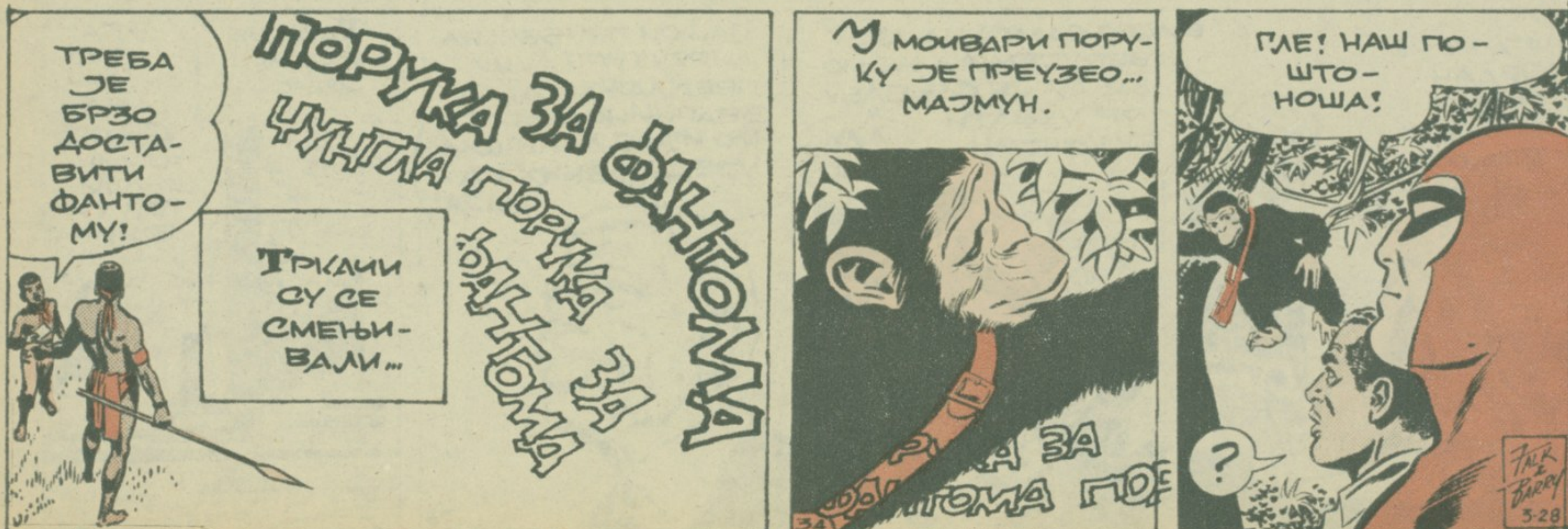

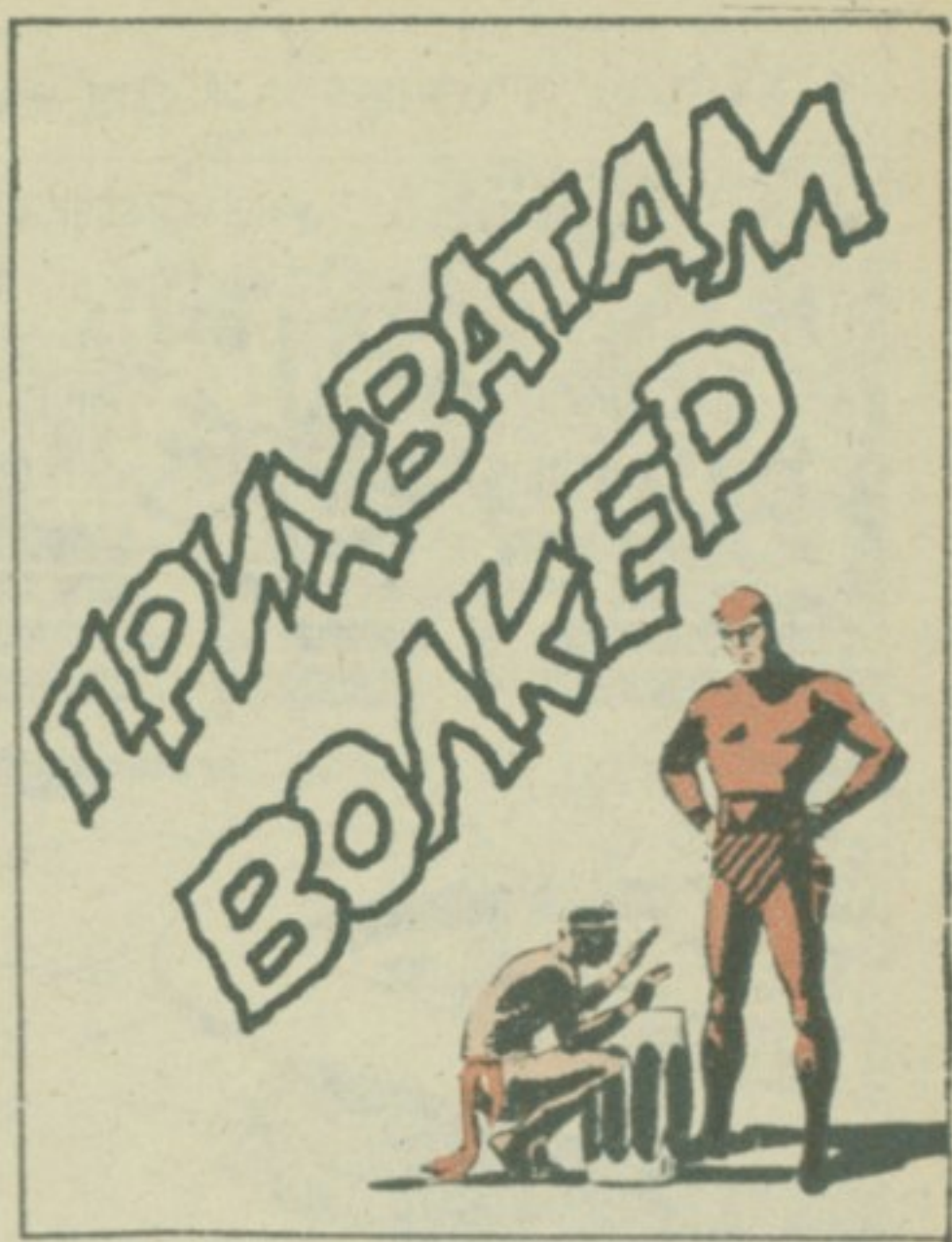

ТАКО... ТРЕБА ДА
ОСТАНУ У СЕ-
ДЕЊЕМ ПОЛОЖА-
ЈУ...

САД ЈЕ
ПОТРЕБАН
И ШО-
ФЕР
!

МОГУ ЛИ ДА
КРЕНЕМ,
ГОСПОДО?

ОДГОВОР, РАЗУМЕ СЕ, НИЈЕ НИ ОЧЕКИВАО...

ГЕНЕРАЛО-
ВА КО-
ЛА!

ФАНТОМ И ЊЕГОВИ УСПАВАНИ ПУТ-
НИЦИ...

БЕЗ ТЕШКОЋА СУ ПРОШЛИ
ПОРЕД СТРАЖАРА...

ГЕНЕРАЛ
ЈЕ БИО У
КОЛИМА,
ЗАР НЕ
?

АХА... СА СВОЈОМ
ТЕЛЕСНОМ ГАР-
ДОМ! ОВИХ ДАНА
ЈЕ ВЕОМА
ОПРЕЗАН...

ТАКО
ЈЕ ФАН-
ТОМ ОД-
ВЕО ГЕ-
НЕРАЛА
ДАЛЕКО
ОД ЊЕГОВИХ
ВОЈНИКА...

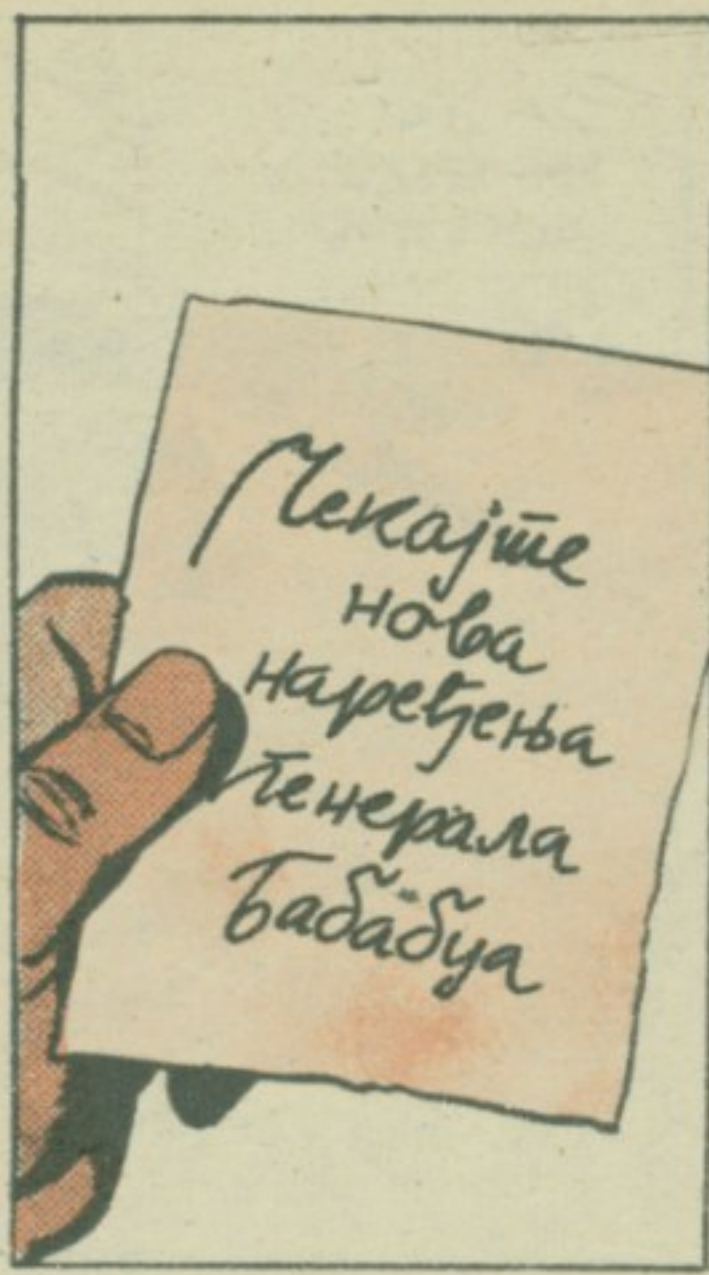
КАД ЈЕ ЗАШАО
У ШУМУ ЗВИЗ-
НУО ЈЕ...

И НА ЊЕГОВ
ЗВИЖДАЊК СТИ-
ГАО ЈЕ ОД-
ГОВОР...

ХАЈДЕ,
ГЕНЕРА-
ЛЕ!

НЕШТО КАСНИЈЕ ...

ВОЛИШ
ЗЕЦЕ
ПЕЧЕЊЕ
ГЕНЕРА-
ЛЕ?

НИСАМ
ГЛА-
ДАН!

ТАДА ИМ СЕ БЕ-
ШУМ-
НО ПРИ-
ДРУ-
ЖИО
ЈЕ-
ДАН ПИГ-
МЕЈ...

ИСТО
ТАКО
ТИХО
ПРИ-
ЛАЗИ-
ЛИ
СУ
И
ДРУ-
ГИ...

ПИГМЕЈИ... СА СВОЈИМ ОТРОВ-
НИМ СТРЕЛАМА!
МОРА ДА СМО У
СРЦУ ЏУН-
ГЛЕ!

ВОДИ-
ТЕ
МЕ...

ТА-
ЧНО!

ВРАТИТЕ
МЕ... ДАЋУ
ВАМ СВЕ...
МИЛИ-
ОНЕ...

САМО НАПРЕД,
ГЕНЕРАЛЕ!
ОВО НИЈЕ
МЕСТО ЗА
ПРЕГОВО-
РЕ!

ГЕНЕРАЛУ СЕ ПРОБУДИО ИСКОН-
СКИ СТРАХ ОД
ЏУНГЛЕ, СТРАХ
ИЗ ДЕТИЊ-
СТВА...

ГЕНЕРАЛЕ, МЕСЕЦИМА
СУ ТВОЈИ ВОЈНИЦИ
ТРАЖИЛИ ЛУАГУ... МО-
РА ДА ГОРИШ
ОД ЖЕЉЕ
ДА ГА ВИ-
ДИШ!

ИСПУНИЋУ ТИ
ЖЕЉУ! ДОКТО-
РЕ ЛУ-
АГА!

?

НАЈЗАД
СМО СЕ
СРЕЛИ,
БАБА-
БУ!

ЧЕКАЈ-
ТЕ,
ДОКТО-
РЕ!

ПРЕ-
НЕСИ
ПО-
РУКУ!

САМО ГО-
ВОРИ, О
ДУШЕ КО-
ЈИ ХО-
ДАШ!

СВИМ ПОГЛАВИЦАМА
У ЏУНГЛИ...
ДОЋИТЕ СВИ...
ЗОВЕ ФАНТОМ...

ШТА... ШТА
НАМЕРА-
ВАТЕ?

ВЕСТ ЈЕ ОБЛЕТЕЛА СВЕТ...

НЕСТАО ГЕНЕРАЛ БАБАБУ

ДИКТАТОР ОСТАВИО
ЗАПОНЕТНУ
ПОРУКУ
СТРАЖАРИ
ОНЕСВЕШЋЕНИ

...СТИГЛА ЈЕ И У ЈЕД-
ДИЊЕ НЕ НАЦИЈЕ...

НЕСТАО?
ШТА ЛИ
ТО ЗНА-
ЧИ?

МОЖДА
ЈЕ НАШ
ИЗАСЛА-
НИК ВЕЋ
СТУПИО
У АК-
ЦИЈУ!

...И ДО КАРИБА...

БАБАБУ
ЈОШ НЕМА!
ШТА ЛИ
МУ СЕ
ДОГО-
ДИЛО?

НЕ
ПОГА-
ЂА-
ТЕ?

У ГРАДУ СУ ИЗБИЛЕ ДЕ-
МОНСТРАЦИЈЕ ПРОТИВ
НЕСТАЛОГ ТИРАНИНА...

ДОЛЕ
БАБАБУ

ДОЛЕ!

НЕ МОЖЕМО ДА
ЗАДРЖИМО МА-
СУ БЕЗ КРВО-
ПРОЛИЋА! ГДЕ
ЛИ ЈЕ ГЕНЕ-
РАЛ?

СВИМ ПОГЛАВИЦАМА
ДОЋИТЕ
ЗОВЕ
ФАНТОМ

ШТА
ЋЕТЕ
СА
МНОМ?

ПОГЛАВИЦЕ СУ ПОЧЕ-
ЛЕ ДА ПРИСТИЖУ...

ФАНТОМ
ЗОВЕ

ПИТАШ ШТА ЋЕ БИ-
ТИ С ТОВОМ, ГЕНЕ-
РАЛЕ! ШТА БИ ТИ
УРАДИО С ЛУАГОМ
ДА СИ ГА СЕ ДО-
МОЋАО?

СТРЕЉАО БИ МЕ
НА ЛИ-
ЦУ МЕ-
СТА!

ЗНА-
ЧИ
ТО...

НЕ! МИ ЈЕД-
НУ ТИРАНИ-
ЈУ НЕЋЕМО
ЗАМЕНИТИ
ДРУГОМ!

ПОГЛАВИЦЕ
СУ НА
ОКУПУ...

ЗАШТО
СМО
ПОЗВА-
НИ?

ЧУЋЕ-
ТЕ!

ДОБРО
ДО-
ШЛИ!

БУДИ ПОЗДРАВЉЕН, О
ДУШЕ КО-
ЈИ ХОДАШ!

КО СУ
ОВИ
ЉУ-
ДИ?

ПОГЛАВИЦЕ, ОВО ЈЕ
ГЕНЕРАЛ БАБАБУ!
ЗНАТЕ И ЊЕГА И
ЊЕГОВУ ВОЈ-
СКУ!

ОВАЈ ДРУГИ ЈЕ
ДОКТОР ЛУАГА, ЛЕ-
ГАЛНИ ПРЕДСЕД-
НИК ЧИЈИ ЈЕ ПОЛО-
ЖАЈ ГЕ-
НЕРАЛ
УКРАО!

УКРАО?
ЛОПОВА
ТРЕБА
ОБЕСИ-
ТИ!

НЕ ТАКО! ВИ СТЕ
ОВДЕ СУД... ДА ЧУ-
ЈЕТЕ СЛУЧАЈ И
ПРЕСУДИТЕ СВИ
ЗАЈЕДНО!

ЗАР ТИ ДИВ-
ЉАЦИ ИЗ
ЋУНГЛЕ ДА
МИ СУДЕ?

ОНИ СУ
ВЛАДАРИ
ПЛЕМЕНА...
И МОГУ
ДА ТИ СУ-
ДЕ!

МИ ДА МУ
СУДИМО?

ТА-
ЧНО!

СВИ СМО МИ
ВЛАДАРИ, КАО
ШТО СИ РЕ-
КАО! СУДИЋЕ-
МО МУ!

...КАКО ЈЕ
ЈАСНО ДА ГА
ТРЕБА УБИТИ
БЕЗ СУДА!

ДОБРО
РЕЧЕ-
ЊО!

МУДРО
РЕ-
ЧЕЊО!

НЕ! ТРЕБА МУ
СУДИТИ ПО ПРАВ-
ДИ!

ДА МУ
СУДИМО
ПОМОКУ
ВАТРЕ?

ФАНТОМ
СЕ НА-
ШАО У НЕ-
ДОУМИЦИ...

ЗА ТО ВРЕМЕ...

ЛИЦОРЦУ!
БАБАБУА
ЈОШ НЕМА

ДЕМОН-
СТРАЈЦИ
У ГЛАВ-
НОМ
ГРАДУ

ГЕНЕРАЛ

НЕ! ПРВО ЋЕТЕ
ГА САСЛУШАТИ
А ОНДА МУ СУ-
ДИТИ!

ОДБИЈАМ! ОТКУДА
ВАМА ПРАВО ДА
МИ СУДИТЕ...
ВИ... МЕНИ?

ЕВО!

А?

ТЕЛЕГРАМ

УЈЕДИНЕНЕ
НАЦИЈЕ

ВОЛКЕР
П.Ф.У
МОРИСТАУН
ИМЕНОВАНИ СТЕ ЗА
ОПШНОМОЋЕНАКАУН
ВРАТИТЕ ЛУАГУ НА
ВЛАСТ

ФАНТОМ ЗНА ДА СЕ
ОБРАЋА ПОГЛАВИ-
ЦАМА...

ДОКТОР ЛУ-
АГА ЈЕ ЗА-
КОНСКИ ИЗА-
БРАН!

ТО
ЗНА-
МО!

...КОЈИ ИМАЈУ СВО-
ЈЕ СХВАТАЊЕ ПРАВ-
ДЕ И МОЋИ...

ИЗАБРАО
ГА НА-
РОД!

И ТО
ЗНАМО!

И ПРАВДА
ЈЕ НА
ЊЕГОВОЈ
СТРА-
НИ!

АЛИ, ВО-
ЛЕЛИ БИ-
СМО ДА
ВИДИМО
ДА ЛИ ЈЕ
ЛУАГА ДО-
ВОЉНО
СНАЖАН...

ТАКО!
ТО ЈЕ
ПАМЕТ-
НА
РЕЧ!

?

?

ПОГЛАВИ-
ЦЕ ТРАЖЕ
ДА ОДМЕ-
РИТЕ СНА-
ГЕ!

ИЗ ЊИХ
ГОВОРИ
СТАРА
МУДРОСТ

ГЛЕ! САДА СУ ТИ
ТИ „ДИВЉАЦИ“
МУДРИ? АЛИ ПОГЛА-
ВИЦЕ СУ ОДЛУЧИ-
ЛЕ!

ОХ?

ОНИ МЕ РАЗУМЕЈУ! ОНИ
ЏЕНЕ СНАГУ!
ПРИСТАЈЕМ ДА СЕ БОРИМ С
ЛУАГОМ... НА СМРТ! ГОЛОРУК
ИЛИ СА ОРУЖ-
ЈЕМ У РУЦИ!

ТО ЗАХ-
ТЕВА
ОБИ-
ЦАЈ!

?!

БО-
ЈИШ
СЕ?

ОВДЕ СЕ НЕ
СУДИ ЛУДИ
НЕТО ТЕ-
БИ БАБА-
БУ!

ТИ СИ ТРА-
ЖИО ДА МИ
СУДИМО, О
ДУШЕ КО-
ЈИ ХО-
ДАШ!

ТИ СИ
ЛУАГА
ИЗ ПЛЕ-
МЕНА
МОН-
ГО...

...КОЈИ ЈЕ
ОТИЦАО ИЗ
ЏУНГЛЕ КАО
ДЕЧАК ДА
УЧИ
ШКОЛЕ?

ДА,
ЈЕ-
САМ!

ТО ЈЕ ДОВОЉНО!
ОНДА ЗНАШ НАШ
ОБИЦАЈ! ВЕРУЈЕМО
У ТЕБЕ!

?

ПОГЛАВИЦЕ
СУ ОДЛУ-
ЧИЛЕ!

ЛУДИ СЕ
НЕ СУ-
ДИ И
ЗАТО...

ЧЕКАЈ-
ТЕ! ЈА
ПРИ-
СТА-
ЈЕМ!

БАБАБУ ЈЕ МЕСЕ-
ЦИМА УГЊЕТАВАО
НАРОД! ЛАГАО
ЈЕ И ВАРАО...

И БИЋЕ МИ ЗАДО-
ВОЉСТВО ДА С ЊИМ
ПРЕЧИСТИМ РАЧУ-
НЕ... ЈЕДНОМ ЗА-
УВЕК!

АЛИ, ВИ СТЕ ЛЕКАР А
НЕ РАТНИК!
БАБАБУ ЈЕ
КАО БИК...

МОРАМ!
НЕ МОГУ
ДА СЕ ПО-
ВУЧЕМ КАО
КУКАВИ-
ЦА!

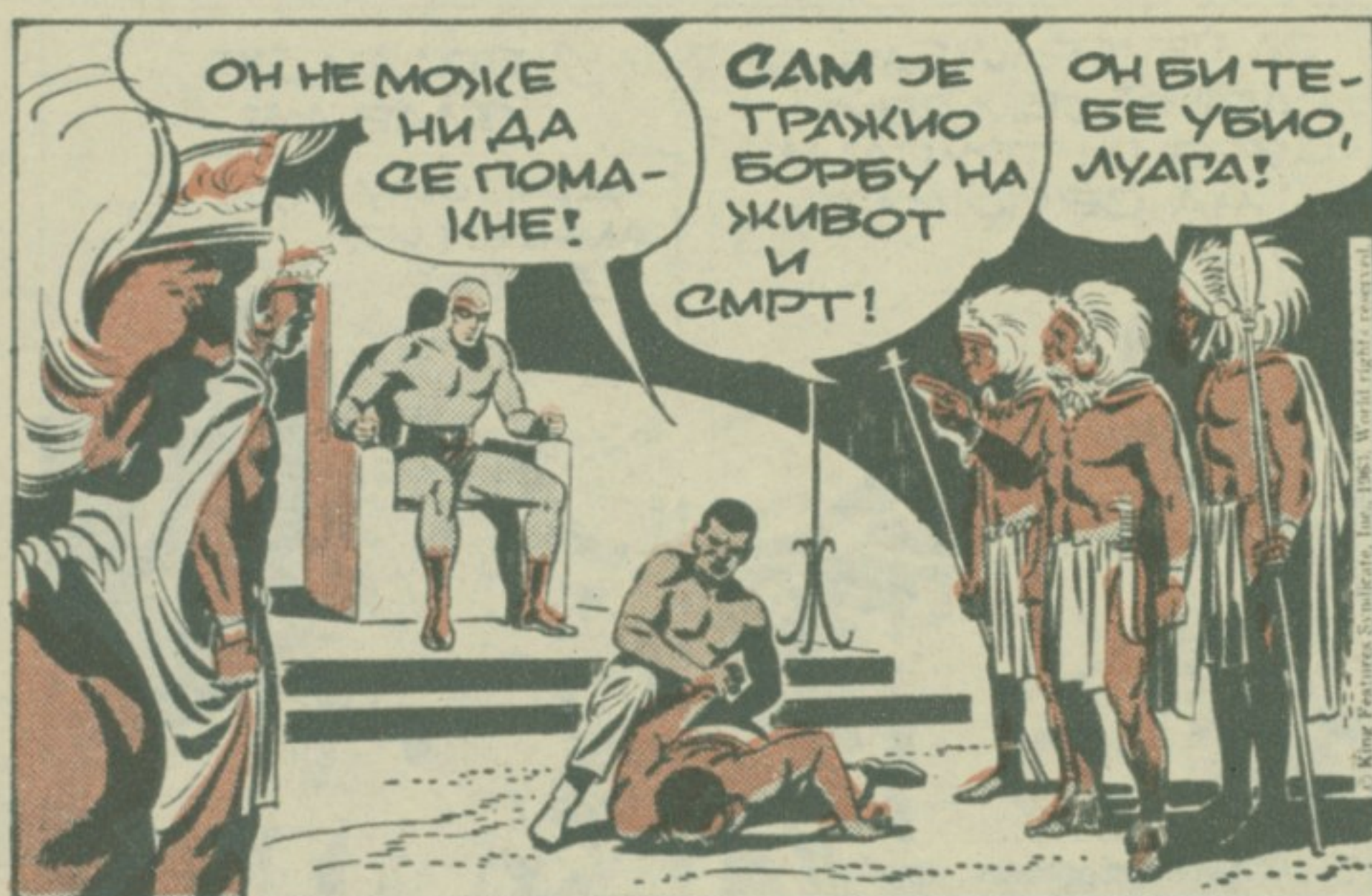

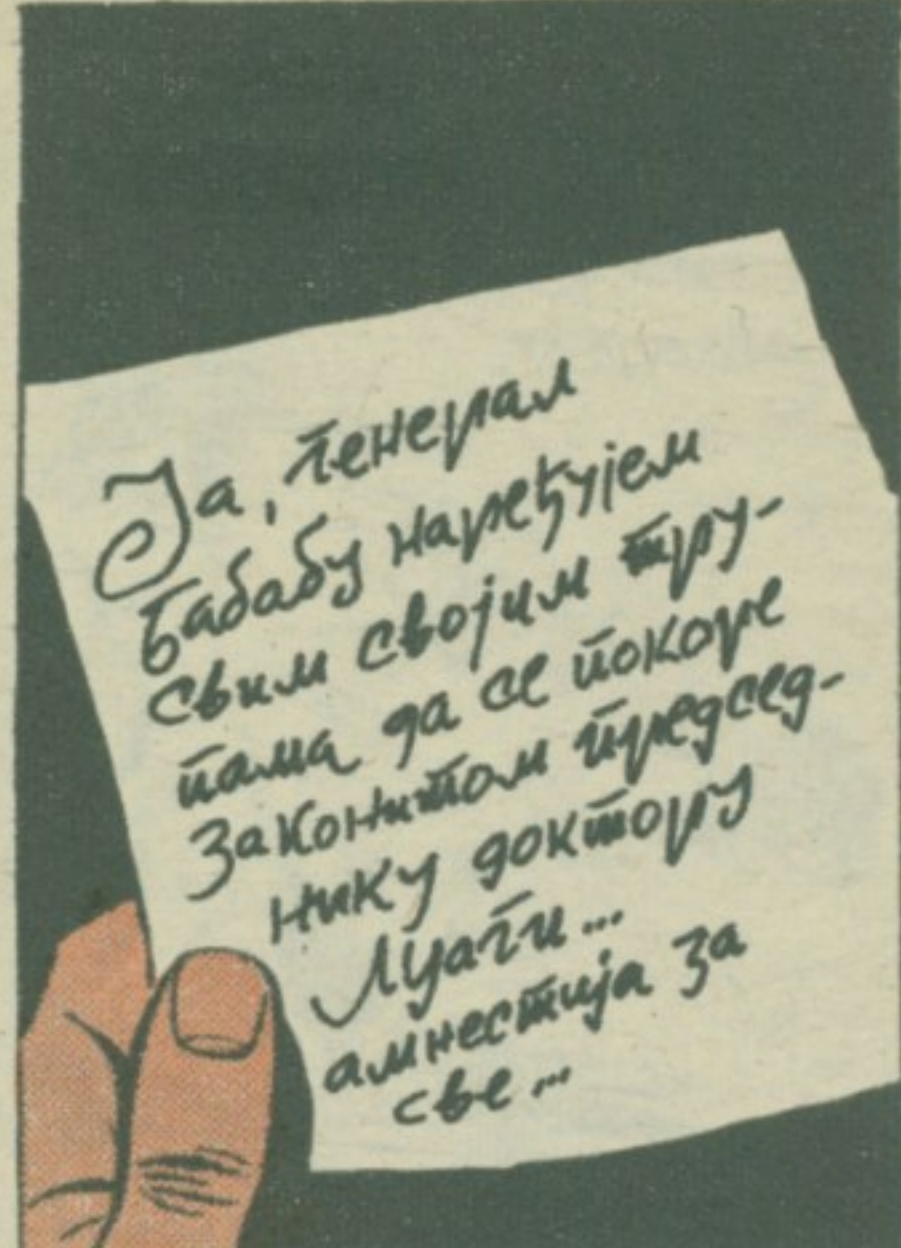
ЈА САМ У ЏУНГЛИ
И ПОШТУЈЕМ
СТАРЕ ОБИЦАЈЕ...
ПОРЕД ТОГА И
ЈА ТО ЖЕЛИМ!

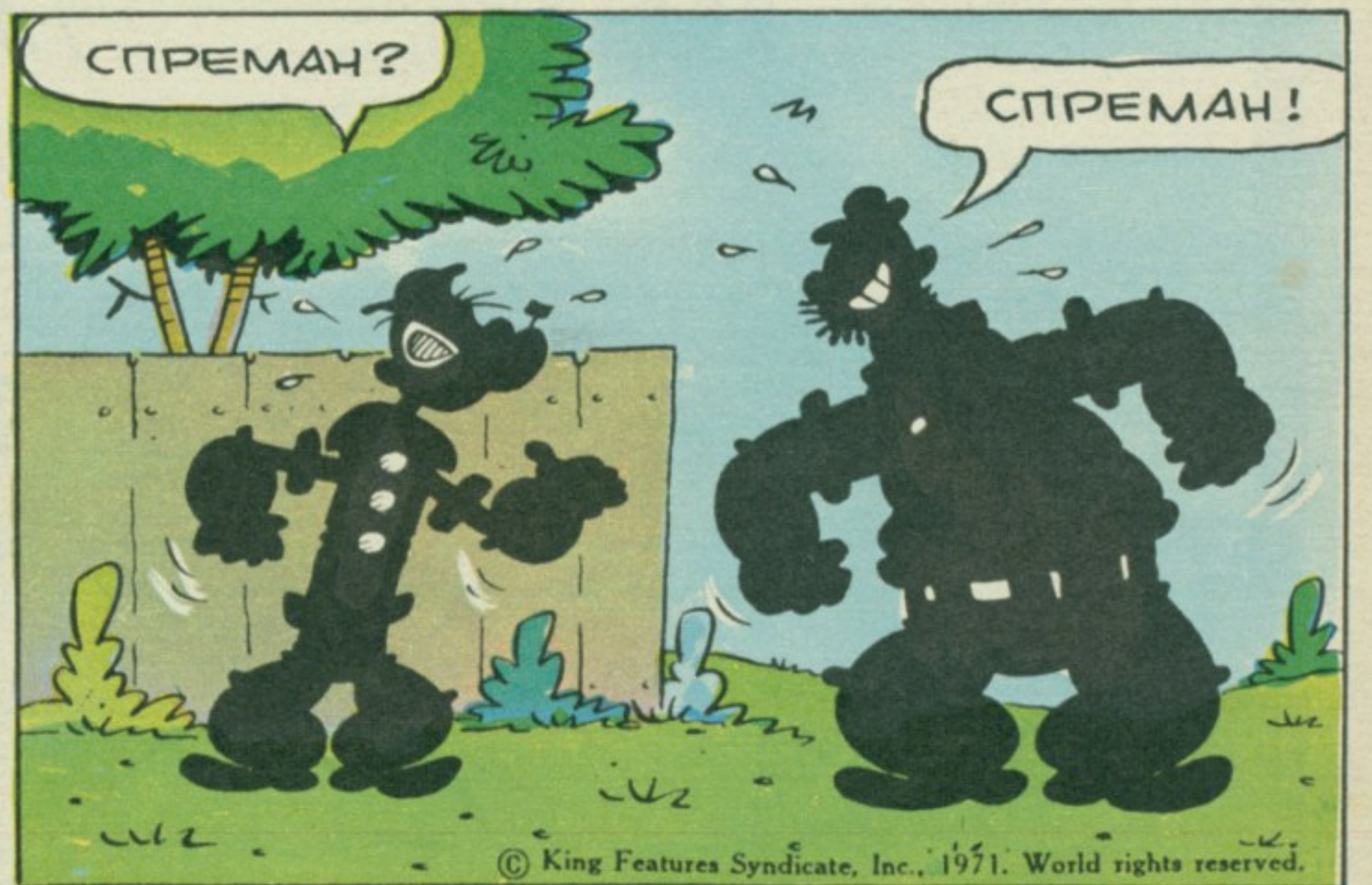

КАКВО ОРУЖЈЕ СИ
ИЗБРАО? НОЖ КОП-
ЉЕ ИЛИ ПЕС-
НИ-
ЦЕ?

ДУМ!
ТРАС!
ПЬАС!
ПЬУС!

НАГРАДНА ИГРА
УПОЗНАЈМО ДОМОВИНУ
ДА БИСМО ЈЕ ВОЛЕЛИ

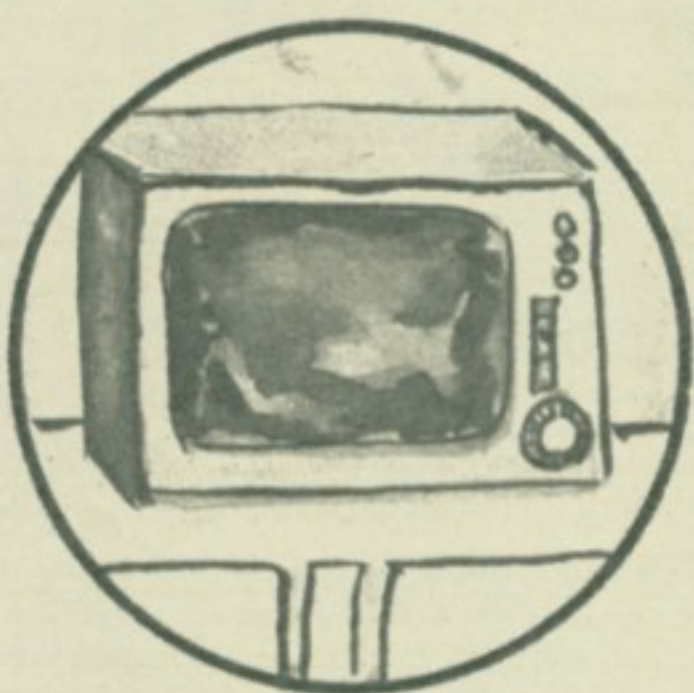
БИЛО КОЈА КОМБИНАЦИЈА
20 ПРАЗНИХ КЕСИЦА
НЕГРО БОМБОНА И
ЛЕШНИК КАРАМЕЛА
ОМОГУЋАВА ВАМ
ЈЕДНУ ОД 1755 НАГРАДА

за школе

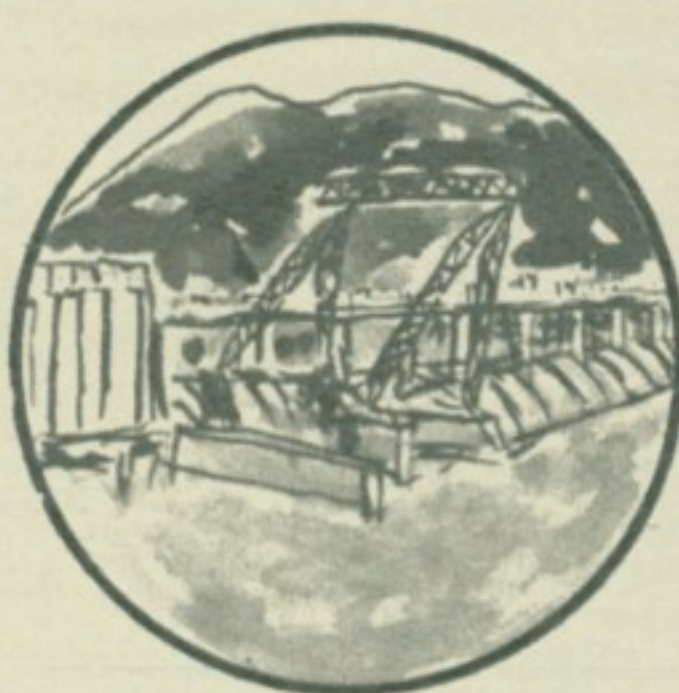
за појединце

НАГРАДЕ

10x

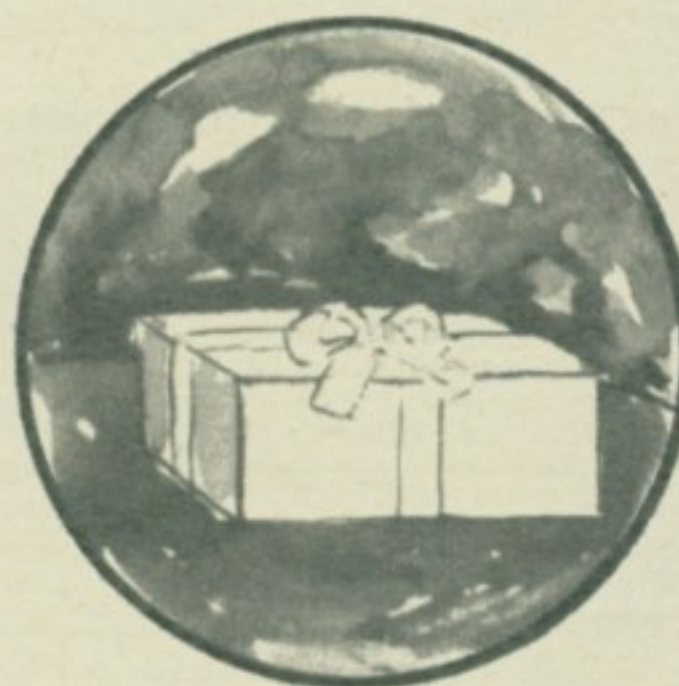
707x

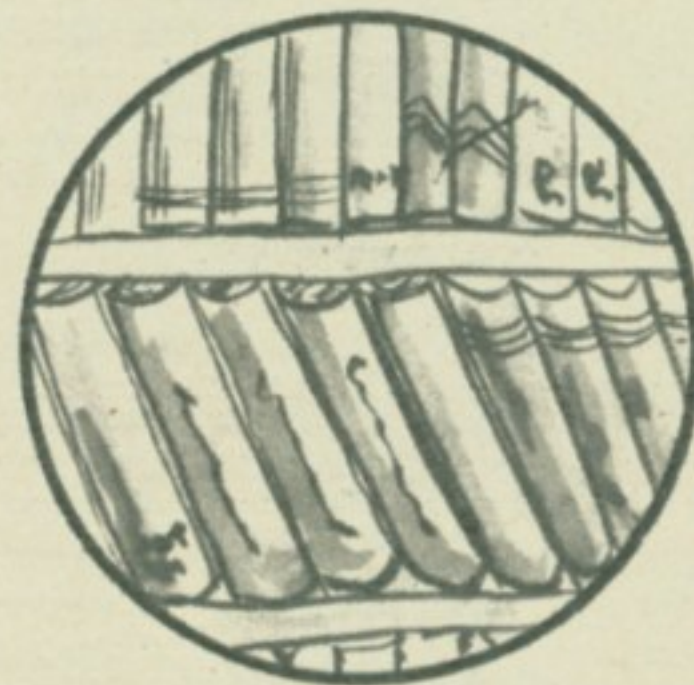
1x

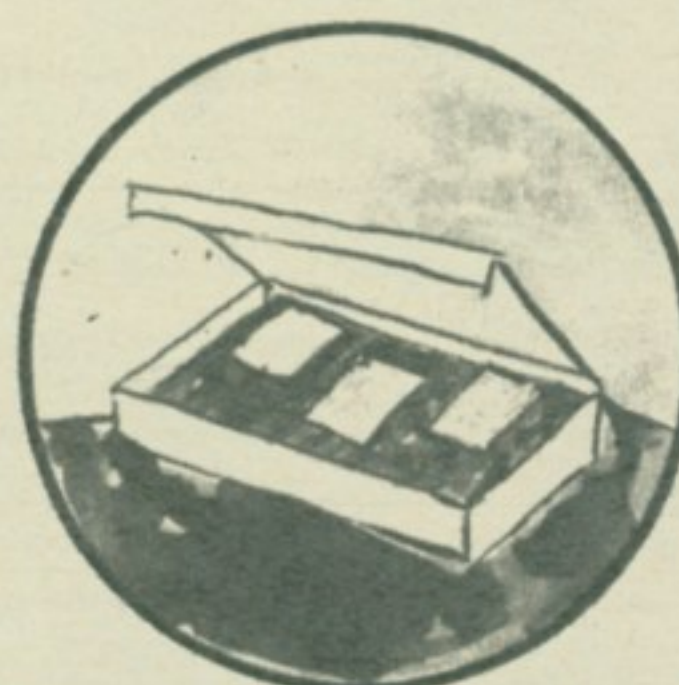
300x

30x

707x

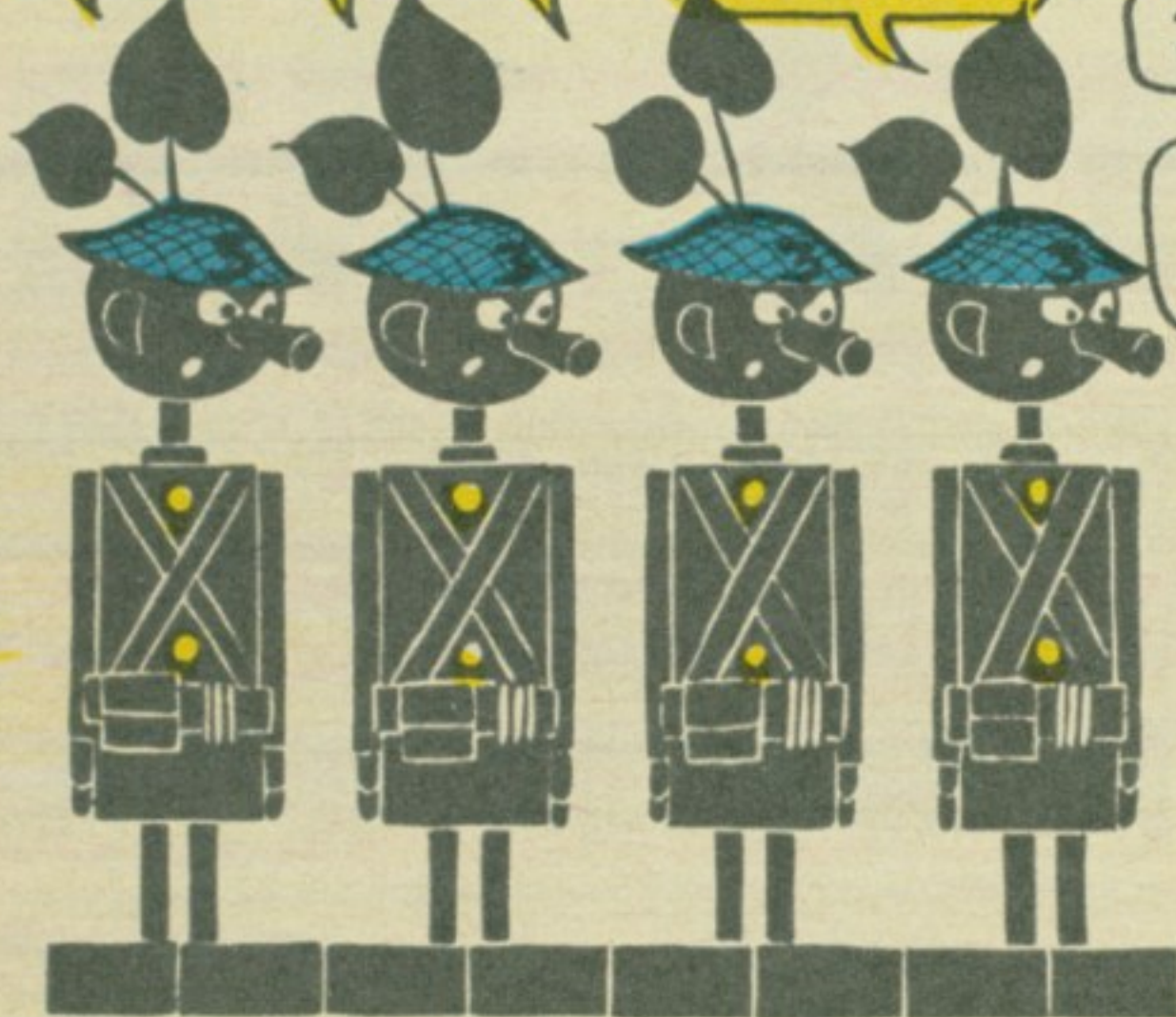

Pionir

ИНДУСТРИЈА ЧОКОЛАДЕ И БОМБОНА
СУБОТИЦА

ДОЖИВЉАЈИ ИБН ТУПА

А САД ПАРЕ НА СУНЦЕ! ПЛАТИТЕ КАЗНУ!

ЗАШТО?!

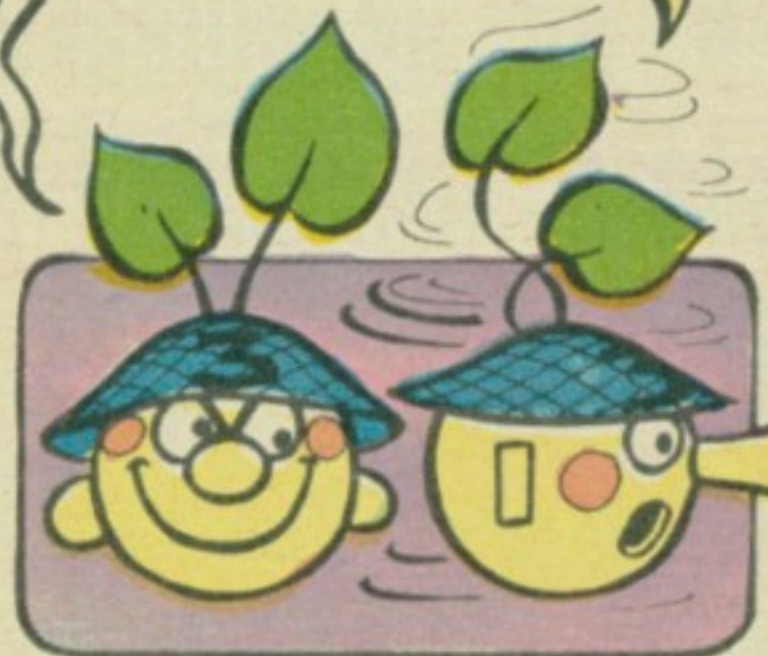
ЗАР ОПЕТ?

ОНАКО! НА ПРИМЕР, ЗАТО ШТО ПОСТАВЉАТЕ ПИТАЊА! ХИ-ХИ-ХИ!

ЖУРИМО У ГРАД ТРОЈКИ И НЕМАМО ВИШЕ ВРЕМЕНА ЗА ВАШЕ ВИЦЕВЕ!

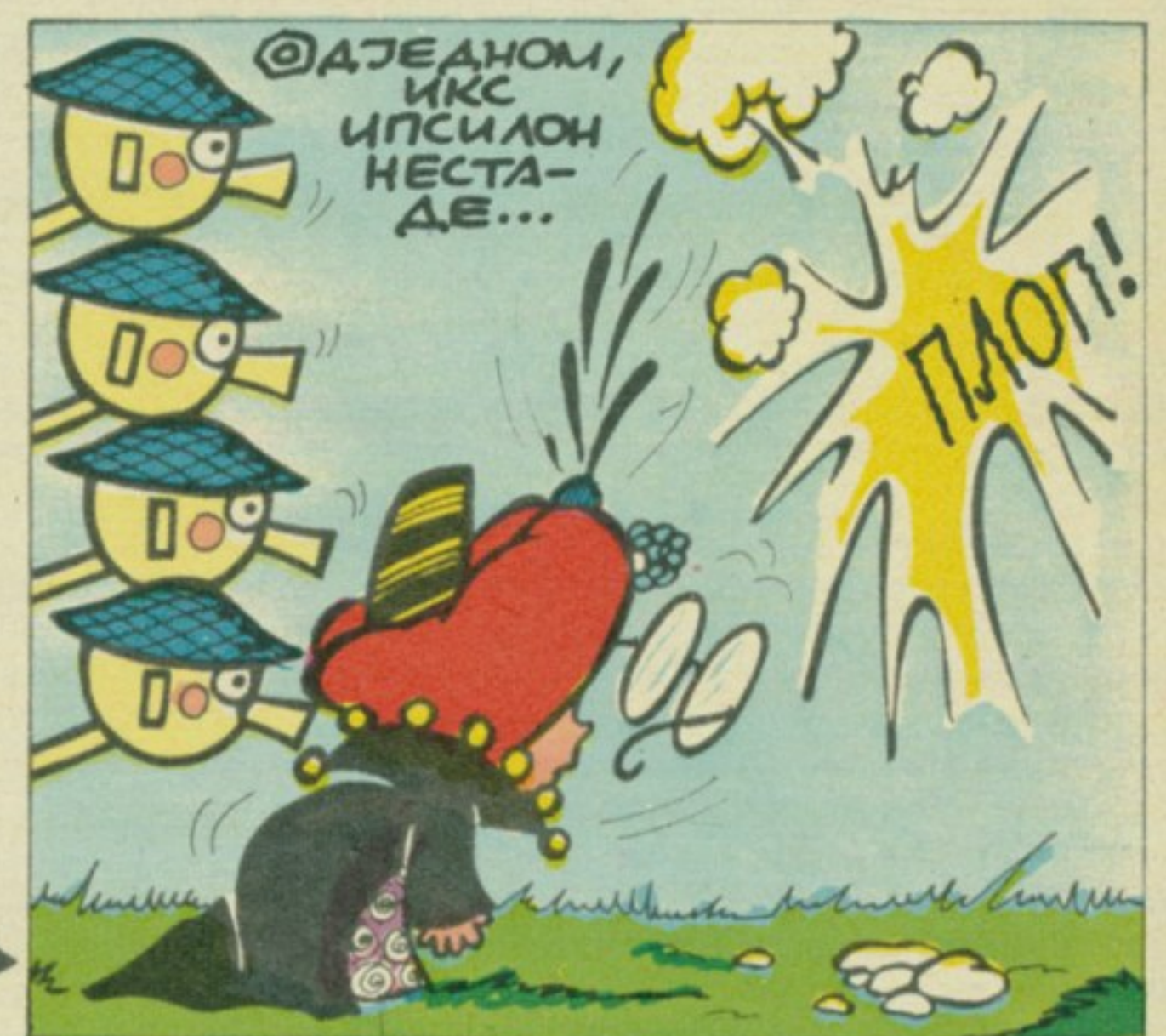
ХЕЈ! КУДА ЋЕТЕ?!

УХАПШЕНИ СТЕ! НИЈЕДАН СТРАНАЦ НЕ СМЕ У НАШ ГЛАВНИ ГРАД!

СВАШТА!

ХОКУ СВОГ АМБАСАДОРА... ИЛИ БАР НЕКИ АУТО...

ОДЈЕДНОМ, ИКС ИПСИЛОН НЕСТАДЕ...

ПЛОП!

ГАДЕ ЈЕ ОВАЈ?!

НЕСТАО ЈЕ! КУКУ, ШТА ЋУ САМ?!

МУСИН ПОЛОЖАЈ БИО ЈЕ ЗАЈСТА ОЧАЈАН...

ЗАШТО НЕ СМЕМ У ГРАД ТРОЈКИ?

ЗАТО ШТО СЕ ТРАЖИ ЛОЗИНКА! МОРАШ ОДГОВОРТИ КОЛИКО ЈЕ 3×7 !

ТО БАШ НИСАМ УЧИО!

ПСССТ! ИСПИСАЈУТИ НА ЗЕМЉИ КОЛИКО ЈЕ ТО!

НЕВИДЛИВИ ИКС ИПСИЛОН ПРИСКОЧИО ЈЕ МУСИ У ПОМОК И...

$3 \times$...НЕВИДЛИВИМ ПРСТОМ ИСПИСАО НА ЗЕМЉИ...

3×7 ...ОВО!

$3 \times 7 =$

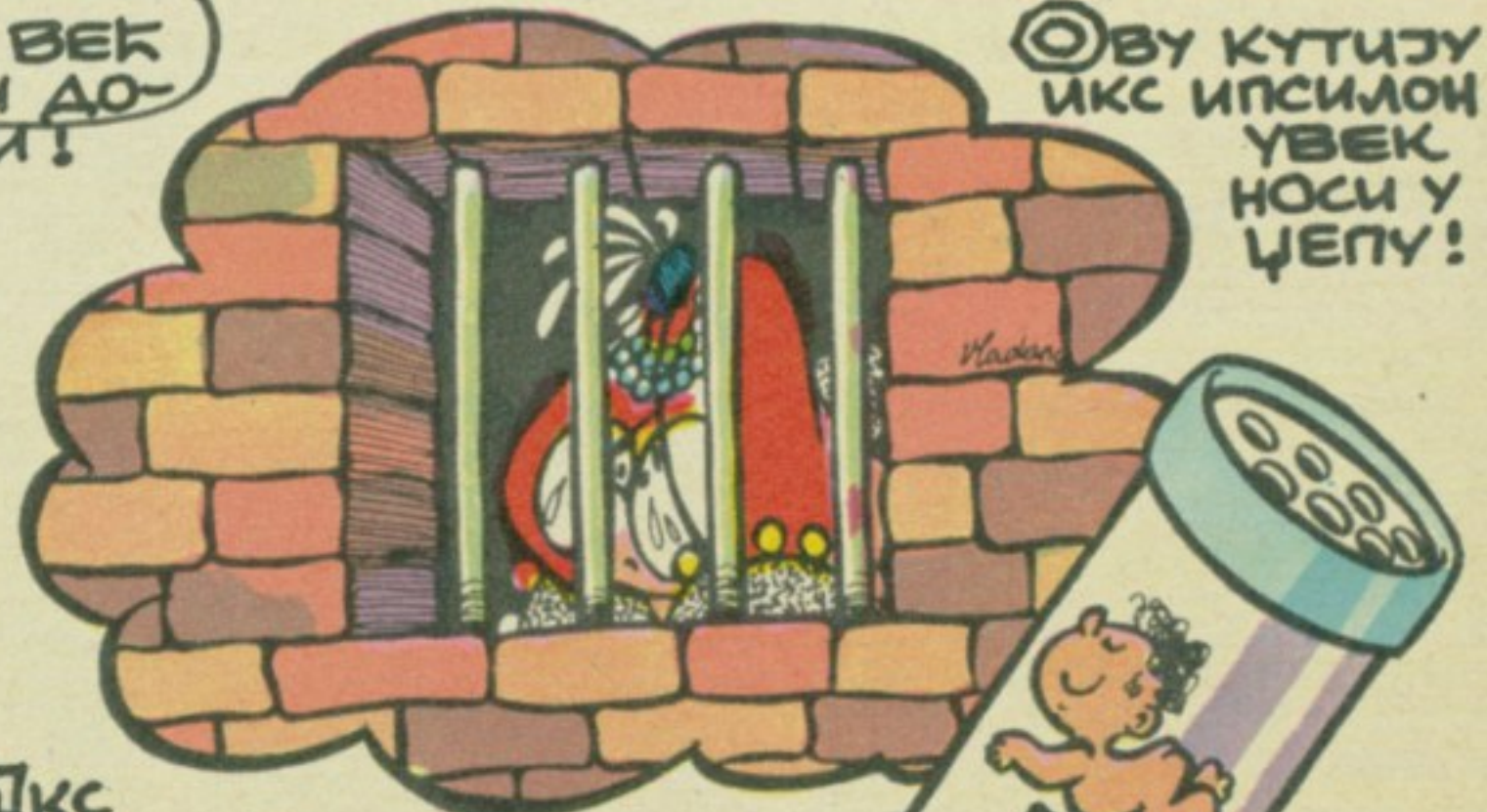
$3 \times 7 = 21$

$3 \times 7 = 21$!

САМО СТРАНИ ШПИЈУН МОЖЕ ДА ЗНА ЛОЗИНКУ! ХАПСИМ ВАС...

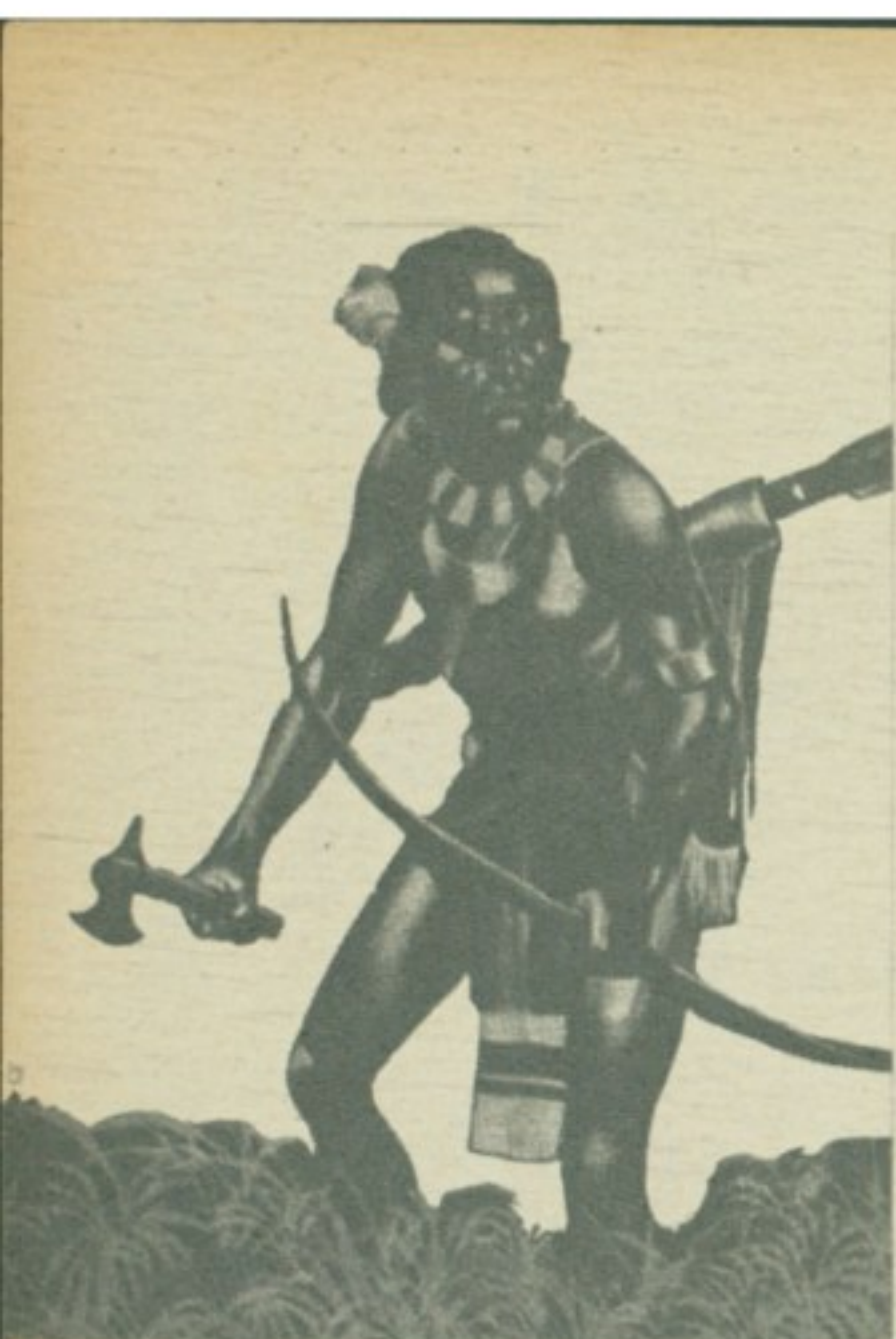
Е, ОВИ СУ ВЕК ПОСТАЛИ ДОСАДИНИ!

ОВУ КУТИЗУ ИКС ИПСИЛОН УВЕК НОСИ У ЏЕПУ!

ИКС ИПСИЛОН ЈЕ ПОНОВО ПОСТАО ВИДЛИВ И БИО ЈЕ ПРИМЕТНО ЛУТ. МУСИНА МЛАДОСТ НЕБЕ ТРУНУТИ У АПСУ ЗАКВАЉУЈУКИ КУТИЗИ ПУДРА ЗА БЕБЕ (НАРАВНО, ЧАРОВНОГ).

ПЛАМЕН У НЕО

Кад је на индијанској територији, источно од реке Мисисипи, пронађено злато, америчка влада је наредила да се сви Индијанци иселе. Тако је почело дуго путовање познато под именом »Трагом суза«.

Дубоко испод Апатлачких планина, према индијанској легенди, некад су живели бесмртни духови ратника Нунехи. У селима Чироки Индијанаца чули су се ноћу њихови бубњеви чију је музику доносио ветар. Ови добри духови пратили су Чироке и у рату и у лову и, иако нису имали моћ да утичу на њихову судбину, увек су били у близини.

Свет Чирокија био је пун оваквих натприродних бића. Њихови ратници су веровали да, ако за живота буду храбри, смрт значи путовање у бољи свет — у земљу са пријатном климом и много дивљачи. Али, Чироки су, пре свега, били добри земљорадници. Још пре 400 година они су се истицали међу неколико цивилизованих индијанских племена у југоисточном делу данашњих Сједињених Америчких Држава. У то време нису више живели номадски већ су били стално насељени народ са поодмаклом културом. Припадали су језичкој групи Ирокеза и заузимали територију Јужне и Северне Каролине, Џорџије, Алабаме и Тенесија.

Чироки су одавно познавали коловрат (преслицу на точак која се покретала ногом) и плуг. Узгајали су пасуљ, грашак, кукуруз, гачије стоку. У њиховим шумама је било много дивљачи а у рекама рибе. Земљу су углавном обрађивале жене док су мушкарци ловили и ратовали.

ЗАРОБЉЕНИЦИ НА ПРОДАЈУ

У племенској организацији Чирокија систем ранговања је био веома усавршен. Најниже звање мушкарца „човек с лулом“ додељивано је младићима кад им се признавала племенска зрелост. Следеће звање „ловац на робове“ имали су искуснији ратници а „колони“ или „гавран“ је био први корак ка положају поглавице. Највећа од свих титула била је „велики ратник“ и само мали број људи је имао част да је добије. Врачеви су називани „чиратахге“ и, иако је њихова моћ била углав-

ном везана за свете обреде, цењени су као добри познаваоци медицине и хипнозе.

Први белци који су у XVI веку на југозападу САД ступили у везу са Индијанцима били су француски и шпански истраживачи. Око стотину година касније Британци су већ на тој територији оснивали своје колоније. Верујући да ће им цивилизација бледоликих угрозити живот, „црвенокошци“ су јој се жестоко супротстављали. Али подељени на бројна племена и често зарађени међу собом, нису успели да се уједине и пружи организован отпор.

Британци су из Африке ускоро почели да доводе робове, црнце, да им раде на плантажама. За посао који је цветао у богатој, необрађеној земљи било је потребно много радне снаге па су и од Индијанаца куповали робљенике до којих су ови долазили у непријатељским племенима. Трговина Индијанцима робовима подстицала је међуплеменске ратове у којима је уништен велики број југоистичних

племена. Нечизи и Тимукуаси сасвим су нестали а од Кусабе и Кофитачикви Индијанаца остале су само раштркане групе.

Чироки су од почетка били уз Британце и, као њихови савезници, борили се против француских колониста.

ПОГЛАВИЦЕ У ЛОНДОНУ

Почетком XVIII века у индијанским селима је било све више белих трговаца. Неки од њих су се ту настањивали и чак се женили Индијанкама. Долазили су нови досељеници, у прерији су подизана војна утврђења и читава насеља за белце. Осим повремених чарки између белих и „црвених“, живело се углавном у миру све док се 1711. године ратоборни Тускароре нису побунили. Нападали су насеља белаца, пустошили по њима а децу и жене одводили са собом. За њима је кренуло

још неколико мањих племена — Кори, Памлике, Мутамускит и Мачапунге и Каролина је ускоро отпочела рат са Индијанцима.

Капетан Џејмс Мур је са тридесет и три бела човека и великим бројем индијанских снага, највише Чорокија, 1713. напао велико утврђење Тускарора — Неохероку. Читаво тврђава претворена је у пламен и огромни облаци дима надалеко су се дизали у небо. Готово четиристотине Тускарора нестало је у страшним експлозијама заједно са утврђењем. Скинута су 122 индијанска скалпа а три стотине деведесет и два заробљеника Тускарора отерана у Чарлстон где су продати на пијачама као робови.

Односи између Енглеза и њихових Чироки савезника још више су се учврстили кад је 1730. сер Александар Кјуминг лично посетио Чироке а седморицу њихових поглавица почаствовао тиме што их је повео у Енглеску и представио краљу Џорџу II. Али, време мирних година било је на измаку.

Кад су Чироки почели да схватају да њихова отаџбина све мање припада њима, било је већ касно. Свуда унаоколо ницале су енглеске фарме и утврђења. Утицај белог човека све више се ширио прождирући истовремено и индијанска племена и њихова насеља.

ПУКОВНИК ГРАНТ СЕ СВЕТИ

Године 1750. Чироке је задесила тешка епидемија великих богиња и однела готово половину племена. Пет година касније непријатељство између Енглеза и Француза увукао их је у низ догађаја који су их водили у велико зло. Француски агенти су долазили све чешће и, служећи се лукавством, ширили немир међу племенима. Шошони су ископали ратну секиру и пришли француском савезу. Почели су затим да нападају Каролину, али су енглески досе-

Капетан Џејмс Мур је напао побуњене Тускароре са свега 33 белца. Битку је добио захваљујући осталим Индијанцима, посебно Чирокима.

ЧЕРОКИ

љеници, удружени у веће групе и наоружани, узвраћали истом мером. У сукоби ма је погинуло неколико Чирокија што су француски агенти искористили да потпале мржњу између Чирокија и Енглеза. Крвави обрачуни белаца и Индијанаца у Каролини били су све чешћи.

Велики ратни поглавица Чирокија Оконостота покушао је да склопи мир с Британцима, па је 20. октобра 1759. године на челу делегације за мир дошао у Чарлстон. Али, гувернер Литлтон је ухапсио и њега и његове пратиоце и затворио их у тврђаву „Принц Џорџ“. Била је то последња кап.

Три месеца касније Чироки су напали Рабурнс, Лонг Леин и Стивенс Крик. Регуларне трупе под заповедништвом пуковника Џемса Гранта одмах су пребачене на индијанску територију и почеле да пустоше по насељима Чирокија. Грантови војници су се сурово свели. Уништили су готово сву жетву Чирокија а куће им спалили. Нису штедели ни друга мања индијанска племена. Око пет хиљада Индијанаца побегло је у шуме где су умирали од глади. Деведнаестог новембра 1761. године најзад су затражили примирје.

Потписан је споразум о миру, али услови живота за Чироке нису се побољшали.

Бели ловци су крали њихову дивљач, подизали фарме на њиховом земљишту. Чироки су били све незадовољнији, али пре него што је њихов проблем могао да буде решен, почео је рат за независност Америке. Као савезници Британаца често су били нападани од Американаца и њихових савезника. Године 1785. Чироки су потписали званичан споразум с новооснованим Сједињеним Америчким Државама. Нове границе, које су прихватили тим споразумом, остављале су им само делић оне земље коју су некад имали.

ПОСЛЕДЊЕ ПУТОВАЊЕ

До почетка XIX века Чироки су направили велики напредак у земљорадњи и сточарству. Напредовали су и у култури. Чувени Индијанац Секвоја саставио је 1821. године чироки-азбуку која представља прво индијанско писмо. Ова азбука је предавана у школама а ускоро је одштампана и прва чироки-библија.

Али, кад је на земљишту Чирокија пронађено злато, белци су успели да са мањим делом племена склопе споразум који је обавезивао читаво племе да се у року од три године исели са те територије и пређе на другу страну Мисисипија. А онда је и председник Хенри Џексон 1830. потписао акт о исељењу свих Индијанаца који живе источно од реке Мисисипи.

У групама од 500 до 1000 људи војска је почела да исељава једно по једно племе. Између 1831. и 1839. године хиљаде Индијанаца кренуле су на дуг пут назван „Трагом суза“. Неки су кретали у миру, друге су протерали. Чироки су се неколко година безуспешно борили да остану на својој територији. Предали су је белцима 29. децембра 1835. и пошли на запад. „Траг суза“ многи нису преживели.

У новој средини Чироки и нека друга напредна племена дали су се на посао. На пустој земљи су изградили фарме, оснивали школе, штампарије. Сада су имали и нову владу, састављену од једног поглавице и скупштине, која се наслањала на владу САД. Али, ни ту за њих није било мира. До 1892. године 200.000 белаца илегално се населило на њихову територију. Три године касније укинута су индијанске владе а 1907. године и последњи комад њихове земље предат је држави Оклахоми.

В. С.

Године 1835. Чироки су предали своју земљу и пошли према западу. На путу их је ухватила страшна зима коју многи нису преживели.

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

ФЛАШ
ЈЕ
САВЛАДАО
СВОГ
ЗАТВОРСКОГ
СТРАЖАРА...
АЛИ,
ТРЕБАЛО
ЈЕ И
ПОБЕКИ ИЗ
ТАМНИЦЕ...

СТРАЖА-
РУ, ПО-
МОЗИ МИ
... БРЗО!

САД БРЗО
... У
БОЛНИ-
ЦУ!

?!
ЈА...
НЕ РАЗУ-
МЕМ...
ШТА...

А РАЗУ-
МЕМ ЛИ
ОВО?

ПРОПУСТИТЕ НАС ДО
БОЛНИЦЕ... СКЛОНИТЕ
СЕ... ОВО ЈЕ
КУГА!

КУГА!?
БЕЖИМО!

УЖАС!
ИЗГЛЕДА ДА
СУ НАМ ОВИ
ЗАРОБЉЕНИЦИ
ДОНЕЛИ
КУГУ!

ДОКТОРЕ,
НИШТА ВАМ
СЕ НЕЋЕ
ДОГОДИТИ
АКО
БУДЕТЕ
БУТАЛИ!

ДЕЈЛ!
БИЋЕ ТИ
ПОТРЕБНА
ТА
УНИФОРМА
БОЛНИЧАР-
КЕ!

ПОШТО ЈЕ ВАШ ПОЗИВ
ДА СПАСАВАТЕ ЛУДСКЕ
ЖИВОТЕ... НАДАМ СЕ
ДА ЋЕТЕ И НАМА ПО-
МОКИ ДА ПОБЕГНЕМО
ЈЕР НАМ ЈЕ МИНГ
НАМЕЊИО СМРТ!

КАКО
ИЗ-
ГЛЕ-
ДАМ,
ДРА-
ГИ
?

ЗАНОСНО, ДЕЈЛ!
ДОКТОРЕ, БИЋЕ
НАМ ПОТРЕБНА
НОСИЛА ЗА ОВОГ
НАШЕГ ПРИЈА-
ТЕЉА!

БЗЗЗЗЗЗ!

МОРАМ ДА
СЕ ЈАВИМ!
ТО ЈЕ МИНГОВ-
ВА ДИРЕКТ-
НА ЛИНИ-
ЈА!

НЕ!
НЕ
ЈАВЉАЈ-
ТЕ СЕ!

БЗЗЗЗЗЗЗЗ...

ДАЈТЕ НАМ
АВА МИНУТА ПРЕ
НО ШТО СЕ
ЈАВИТЕ
МИНГУ!

ГОСПОДАРУ!
ФЛАШ ГОРДОН
ЈЕ УПРАВО
ИЗИШАО
ОДАВАДЕ! НЕМА
КУГЕ... ТО ЈЕ
ПРЕВАРА!

РРРРРРРРРРРРРРРР...

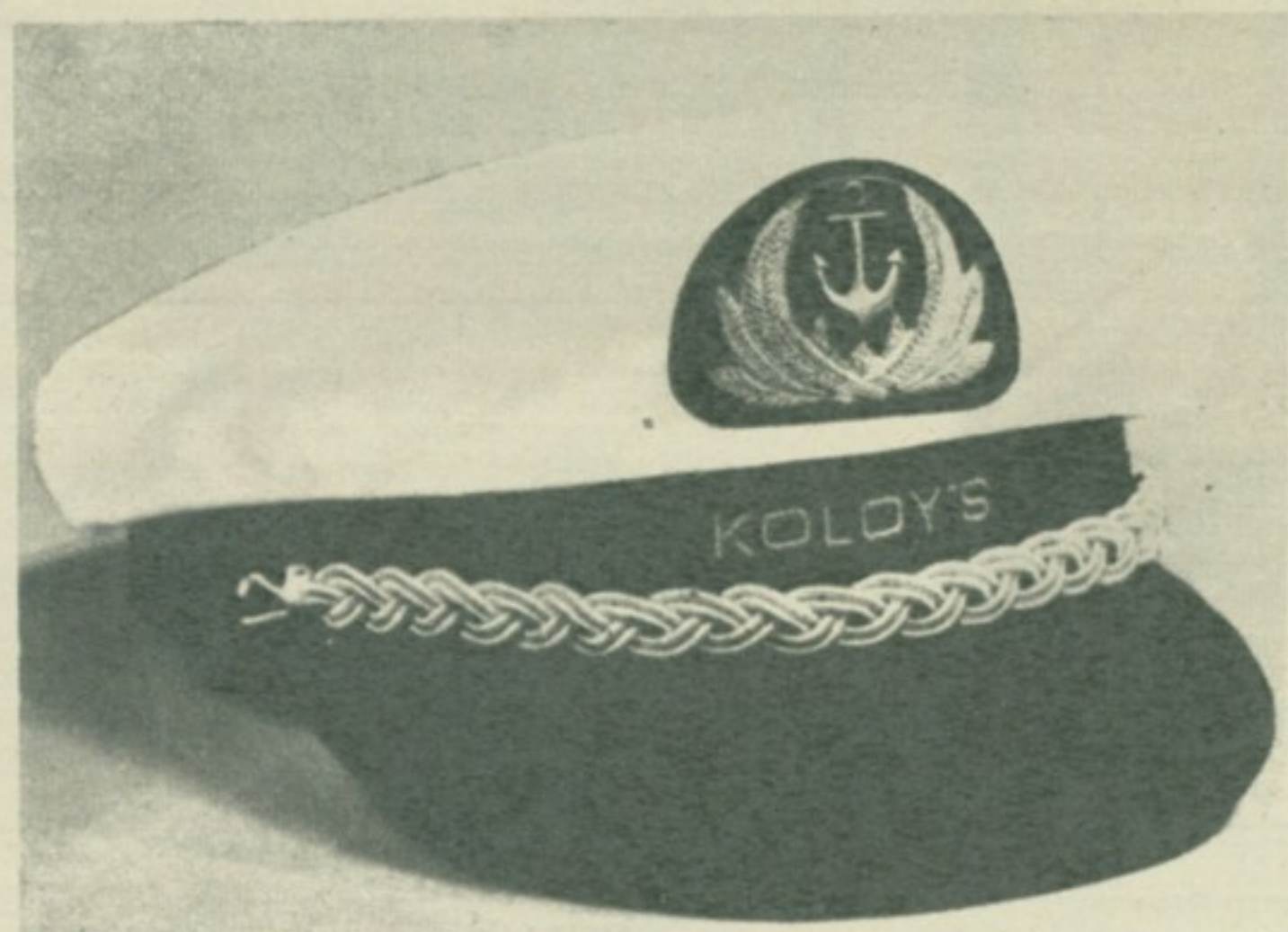
АЛАРМ!
ДОКТОР
НАС ЈЕ
ПРИЈА-
ВИО!

НЕЋЕМО
УСПЕ-
ТИ!

СЛЕДЕЋИ НАСТАВАК: МИНГ У ПОТЕРИ!

Kolinska

КАПЕТАНСКУ КАПУ ЗА СВАКИ ПОПУЊЕНИ АЛБУМ

Постани капетан KOLOY'S морнарице!

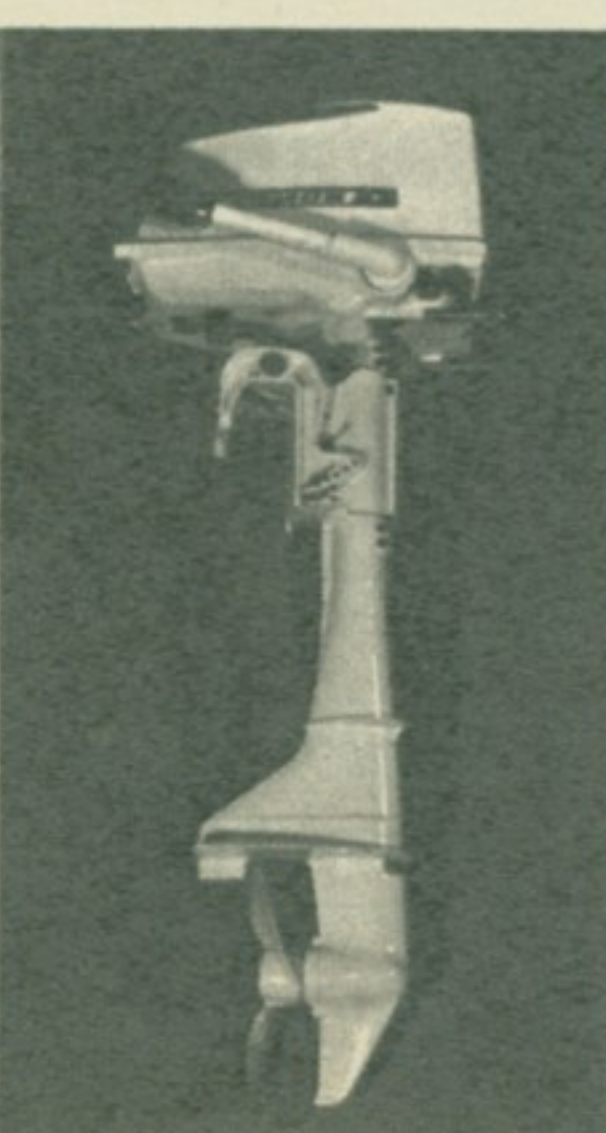
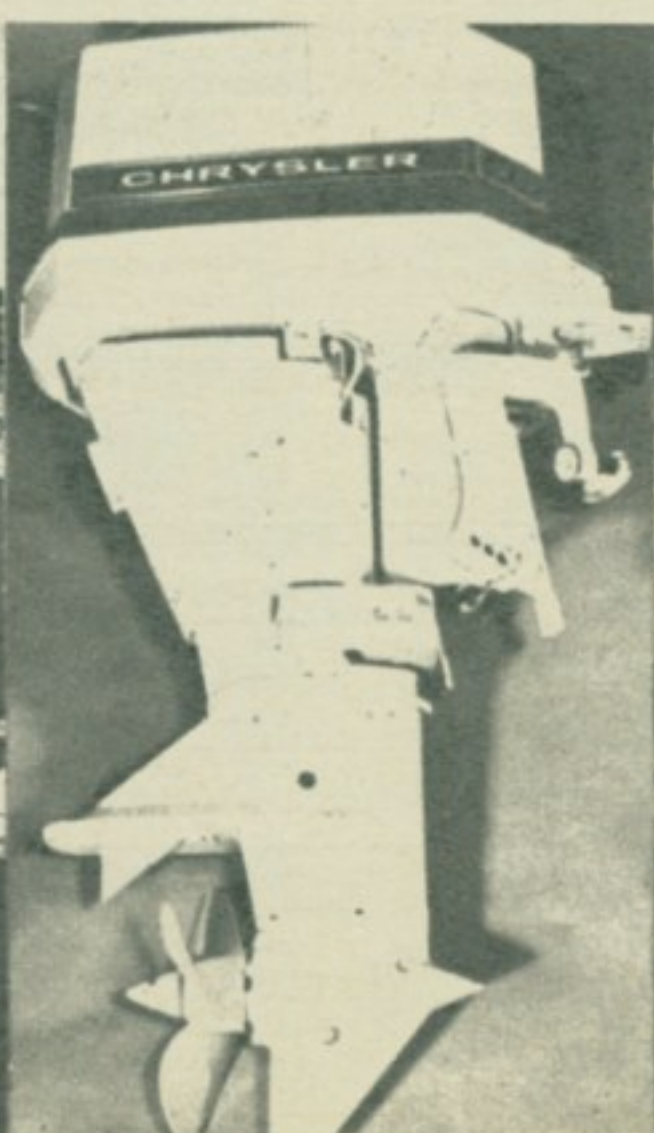
НАГРАДЕ У ОВА ДВА ИЗВЛАЧЕЊА:

1. ИЗВЛАЧЕЊЕ 15.5.1974
2. ИЗВЛАЧЕЊЕ 15.5.1975

2 ГЛИСЕРА ЕЛАН GT 400
СА МОТОРОМ КРАЈСЛЕР 35 КС

10 ГУМЕНИХ ЧАМАЦА МАЕСТРАЛ
4 СА МОТОРОМ ТОМОС 4 КС

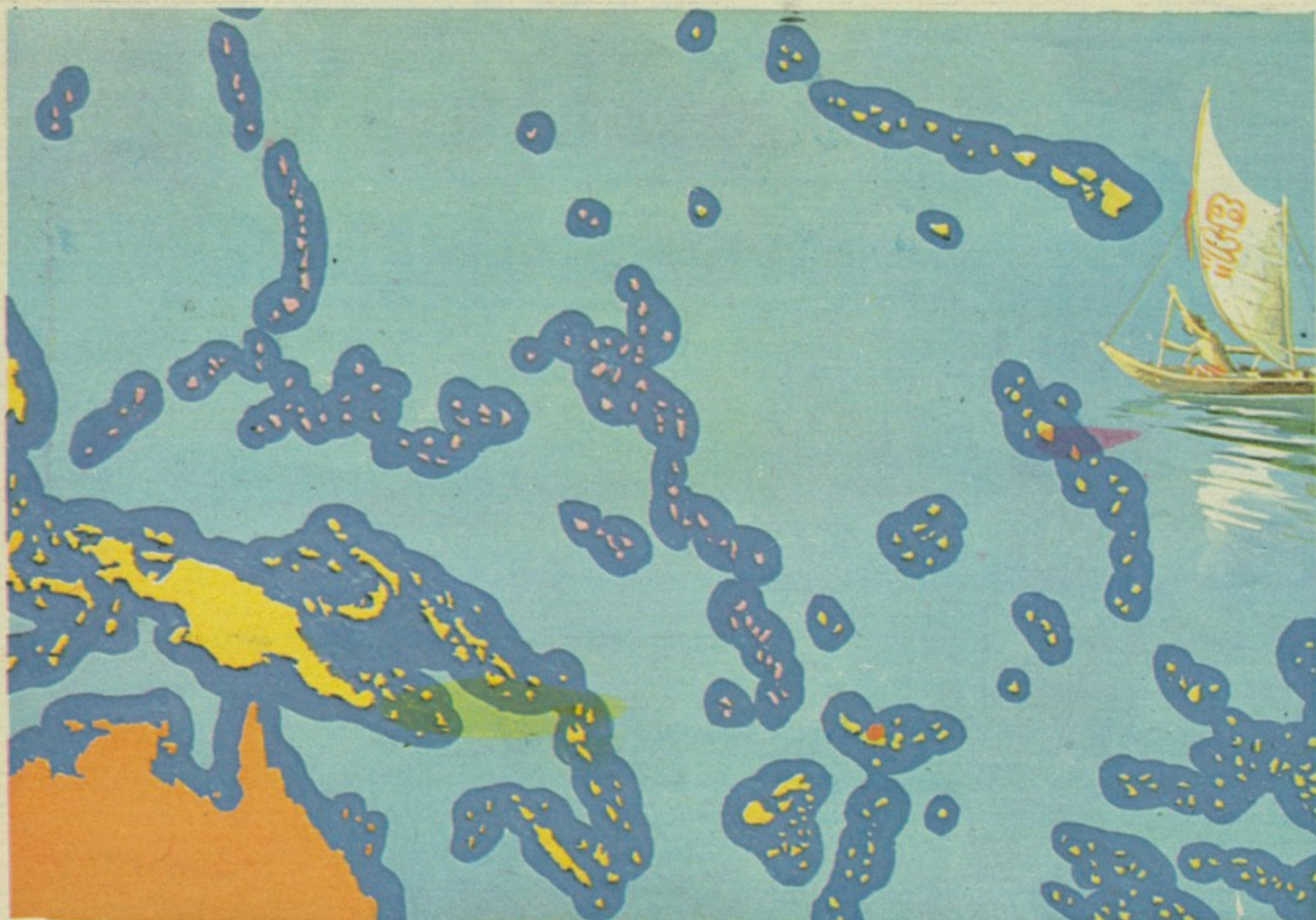
1000 ПОДВОДНИХ
МАСКИ СИРЕНА

ИСТОРИЈА НАШЕГ СВЕТА

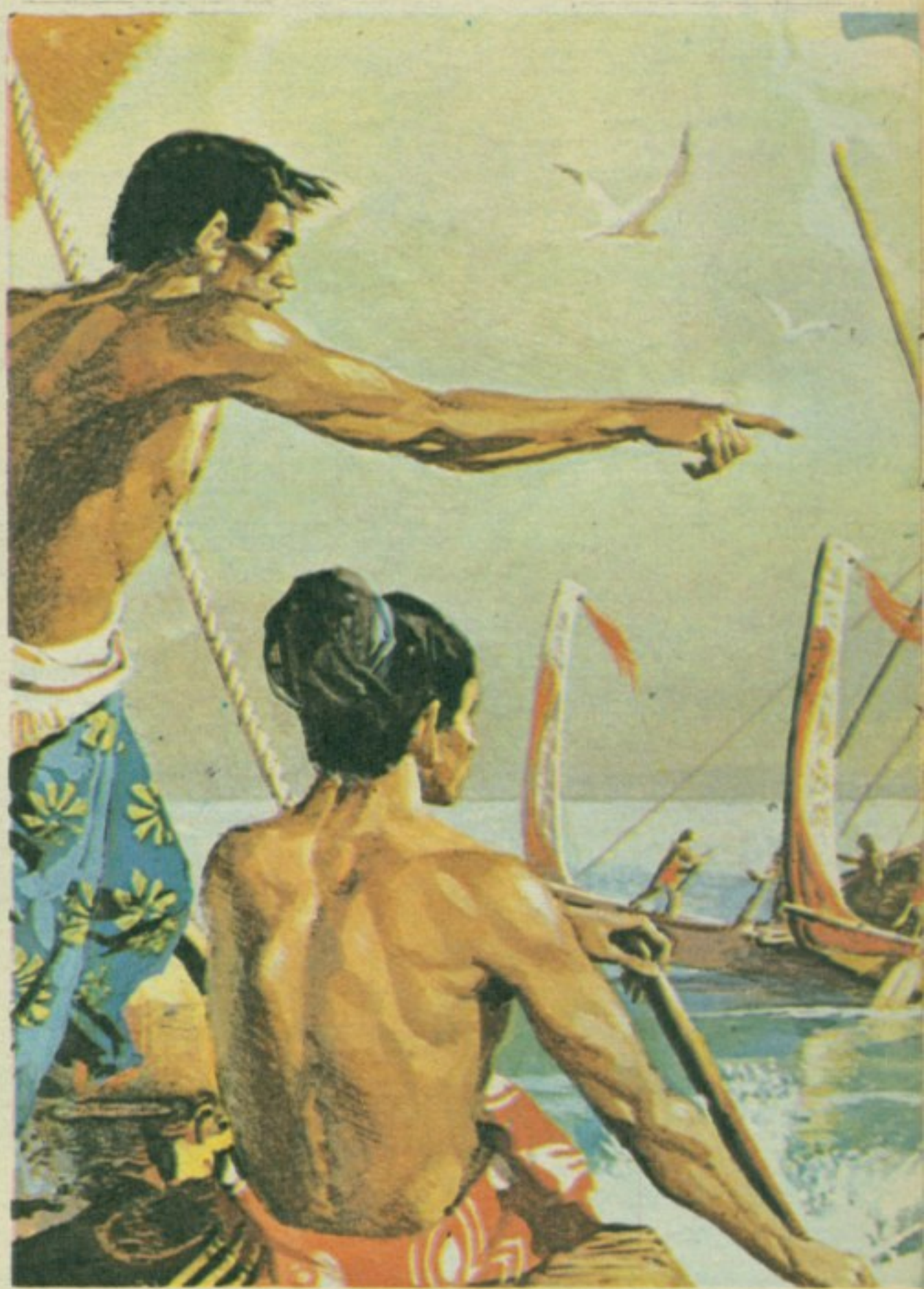

ПОЛИНЕ

1

КОРАЛНА ОСТРВА — Име Полинезија грчко је и значи много острва (поли-много, несос-острва). Ове бројне острвске групе леже у средњем делу Тихог океана, између 30° северне и 47° јужне ширине. Најважнија су: Нови Зеланд, Хаваји, Самоа, Фиџи, Кукова острва, Фениксова, Тонга, Туамоту, Друштвена, Маркиска, Токелау, Емисова, Ускршња. Нека од њих вулканског су порекла, но већином су корална, мала и ниска. Облика су прстенастог са унутрашњом лагуном, заштићена дугачким оштрим коралним спрудовима.

2

ВИКИНЗИ ИСТОКА — По мишљењу научника велика група људи кренула је између VIII и X века из Индокине према архипелазима Полинезије. Они су на том опасном, неизвесном путу испољили такву по-

4

ПОГЛАВИЧИН КАМЕН — Некада је острво Рафатеа било верски центар целе Полинезије. Ту су долазили чамци са свих острва да присуствују обредима, ту су пронађена бројна археолошка сведочанства. На пример, море, олтар од црне стене подигнут од истока на запад према путањи Сунца. На месту где су свештеници приносили жртве стоји поглавичин камен од преко 2 метра. На њега су се наслањале поглавице свих острва и онај који је растом био виши од камена постајао би Краљ краљева и Велики свештеник.

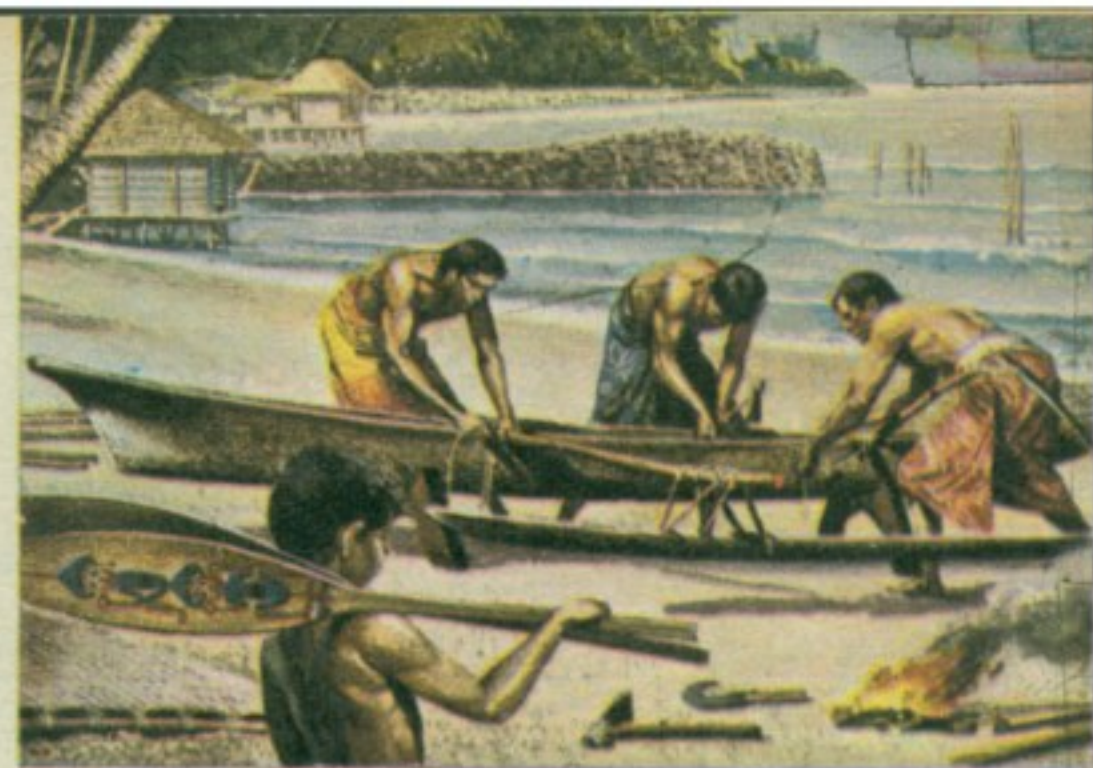

5

ПРОКЛЕТСТВО — Постанак острва Тонге везан је за древну легенду која каже да је бог рибар Тангароа удицом случајно закачио дно океана и — извукао Тонгу. Ту је настао своја два сина. Млађи је био

ЗИЈА

КРАЉ КРАЉЕВА ЈЕ ЏИН

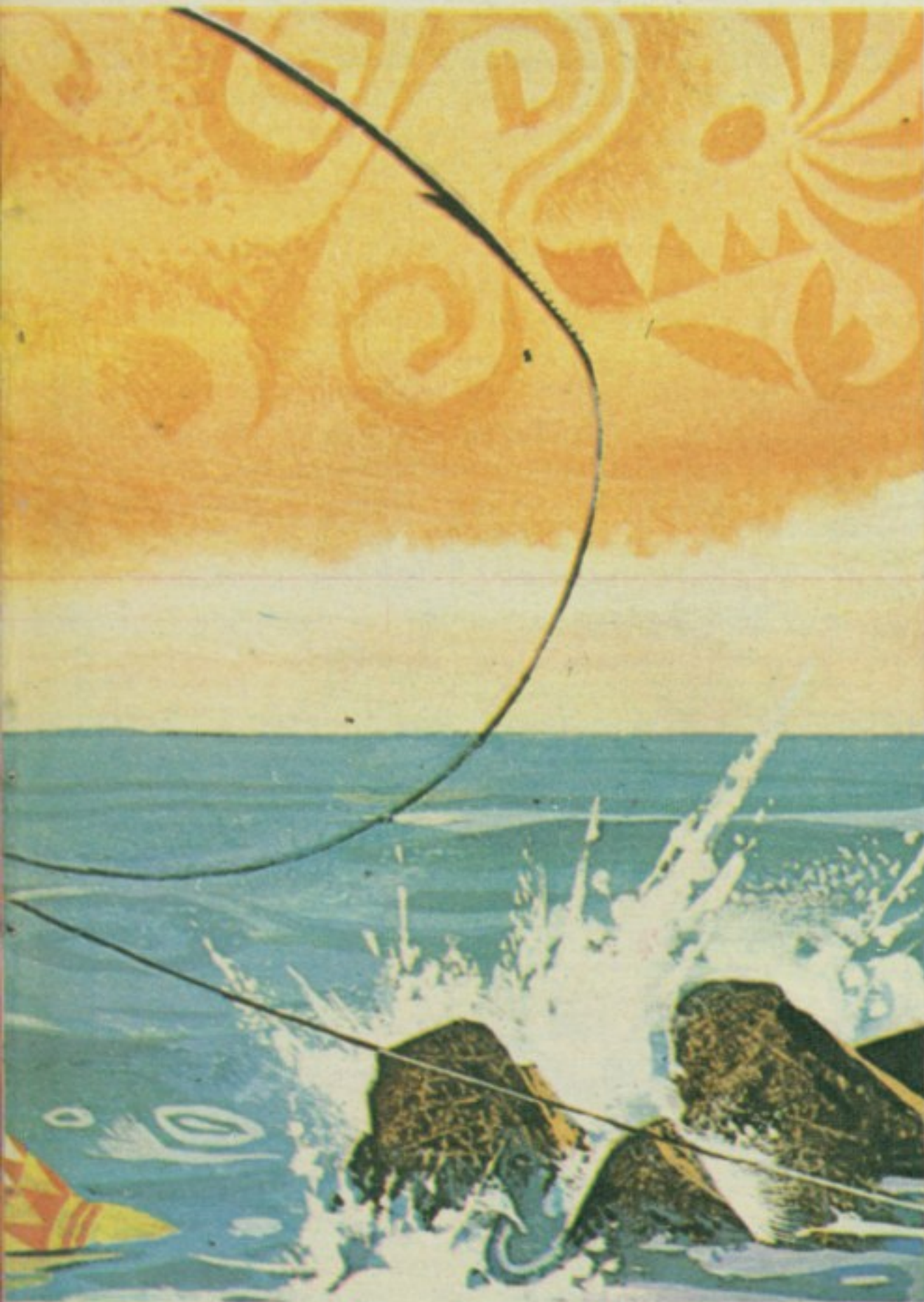

морску вештину да с правом заслужују име источних викинга. Служили су се једрима и веслима, спајајући по два чамца платформом која је држала једра, да би лакше савладали велике таласе. Помоћ су им биле морске и ваздушне струје, звезде, правац лета птица седица.

3

ВЕЛИКИ КЛАН — Не зна се зашто су ти људи напустили своју постојбину, о томе може само да се нагађа. Данас у Полинезији живи око 400.000 домородаца Полинежана, веома сличних Индонежанима. У XIX веку било их је милион, али су колонијална угњетавања учинила своје. Основа полинежанског друштва је породични клан на чијем је челу глава породице — матаи. Сваки матаи представља свој клан у Савету поглавица. Њихове жене имају свој Савет. Чланови Савета организују и одлучују, сви остали раде.

нерадник, позавидео је брату и убио га. Тангароа се страховито разбеснео и сина проклео речима: „Ветар ће вечито дувати према Тонги и твоје проклето племе никада неће моћи да је напусти, а кожа ће вам постати црна као твоја душа!“

6

ОПАСНИ ДУХОВИ — Полинежани верују да душе умрлих, пре но што оду у рај, лутају светом трудећи се да напакосте живима. Зато се они, упркос хришћанском учењу мисионара, ужасно плаше духова — тупапау. Срећом, постоје и добри духови — варуа ино — који штите људе. Тупапау, да би их што више уплашили, лако мењају облик претварајући се, на пример, од коња у пса, од пса у нешто друго. Кад их „сретну“, Полинежани пљују и ударају по ваздуху бамбусовим штапом призивајући добре варуа ино у помоћ.

ХИТ СТРАНА

* Сваког петка читајте у Забавнику све о најбољим певачима и ансамблима света. Сваког понедељка на Радио-Београду I, у емисији ВЕЧЕ УЗ РАДИО, слушајте најновије хитове.

И МЕНЕ МАЈКА
ЧУВА И ХРАНИ
ДА ЊЕН СИН ДО-
МОВИНУ БРАНИ!

Дискографија

АЛИС КУПЕР (ALICE COOPER)

PRETTIES FOR YOU Диско компанија Straight Records 1969.
EASY ACTION Диско компанија Straight Records 1970.
LOVE IT DO DEATH диско компанија VARNER BROS 1971.
KILLER Диско компанија VARNER BROS 1971.

SCHOOL'S OUT Диско компанија VARNER BROS 1972.
BILLION DOLLAR BABIES Диско компанија VARNER BROS 1973.
SCHOOLDAYS Диско компанија VARNER BROS 1973.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ДОМОВИНА СЕ БРАНИ ЛЕПОТОМ

Текст: Љубивоје Ршумовић

Домовина се брани реком
И рибом у води
И високом танком смреком
Што расте у слободи

Домовина се брани цветом
И пчелом на цвету
Маком и сунцокретом
И птицом у лету

Домовина се брани књигом
И песмом о небу
Сестрином сузом мајчином бригом
И оним брашном у хлебу

Домовина се брани лепотом
И чаићу и знањем
Домовина се брани животом
И лепим васпитањем

ПЕСМУ НЕДЕЉЕ: „ДОМОВИНА СЕ БРАНИ ЛЕПОТОМ“ можете чути у понедељак 17. XII 1973. године у емисији „ВЕЧЕ УЗ РАДИО“ која се налази сваког понедељка на Првом програму Радио-Београда од 20.00 до 22.00 сата!

TIME

Ми смо чланови састава о коме се у последњих месеци свашта говорило — каже Дадо Топић. — Због тих прича људи су с правом питали шта је са нама: постојимо ли или не? Били смо стога принуђени и обавезни да на неки начин оповргнемо све сумње и гласине да је са нама све свршено. Појавили смо се на фестивалу „Загреб 73“ не из убеђења већ из простог разлога да на најлакши начин потврдимо да смо „живи“. Чињеница је да је TIME ове године прошао кроз много искушења. аЗ нас је, искрено речено, то било време тешкоћа, преиспитивања, и доношења одлуке. Негде у јануару ове године прва постава групе (Топић — Божић — Дивјак — Асановић — Маврин) разишла се буквално на све стране. Додуше, касније смо се у разним приликама опет састајали, приређивали концерт-два и поново разилазили. Неки су били у Немачкој, неки у Совјетском Савезу, неки су отишли у војску. На крају, ми што остадосмо морали смо да се одредимо. Одлучили смо да задржимо име и наставимо у измењеном саставу. Крајем септембра пошлци смо са енглеском групом „EAST OF EDEN“ на турнеју по Аустрији, добили ласкаве оцене та-

мошњих критичара и — повратили самопоуздање. Када смо били сигурни да је све довољно добро кренуло са Јосипом Лисац на турнеју по Југославији. И данас нам стижу писма охрабрења и најбољих жеља из Дрвара, Скопља, Београда... То нам даје нову снагу.

TIME је данас други састав! Како по члановима који га чине тако и по музици коју свира. Ми смо тек сада близу онога што смо на самом почетку (децембра 1971. године) поставили себи као циљ. Да се разумемо: групу TIME су увек чинили одлични музичари. Сви смо били прави асови, али нисмо сви били подједнако заинтересовани за састав јер су неки све гледали само кроз зараду. Ту није било љубави. Нису сви живели за групу, нису сви уносили душу, нисмо сви исто дигали. Сада је друкчије. Знамо тачно шта желимо и знамо када нам то успе... Уз нас су и најпознатији загревачки цез-музичари. Несебично нам помажу и увек су ту да нам укажу на грешке.

Питају нас да ли је наша музика нова.

Да, нова, боља и друкчија! Боља утолико што су сада наше композиције једноставније и срећеније. Осећа се у њој зрелост, мисао и одређена идеја. У почетку (прва ЛП плоча) се често опажала наша немогућност да се једна композиција аранжерски и композиторски доведе до краја... Нема у нашој музици неких корених измена, само је сада све нормалније, мирније, срећеније... Једноставно али лепо.

Знамо да ће наш заокрет изненадити пријатеље наше „старе“ музике али верујемо да ће нас схватити. Да буде јасно: ми се не одричемо наше прошлости и не мислимо да је „стара“ музика лоша, али смо временом схватили да је музика најдивнија и најлепша када је једноставна у свом изражају.

★★★

TIME данас чине: Адолф Дадо Топић, композитор, песник, певач и бас гитара; Петар Пецо Петеј, професор музике, удараљке; Тихомир Поп Асановић, композитор, аранжер, оргуљаш и пијаниста.

БЕРЗА ПЛОЧА

Мењам добро очуване „Забавнике“ од последњих пет година за старе ЛП плоче.

Никола Грујић,
Максима Горког 4
21000 Нови Сад

За било који албум групе
„URIAN HEER“ дајем 15 сингл

плоча следећих извођача: KINKS, SWEET, BEATLES, YU, FOKUS, SLADE, NAZARETH, WINGS, ELTON JOHN и других. Имам за продају више сингл плоча (8-12 нд) и албум DEEP PURPLE: Who Do You Think We Are (50 нд).

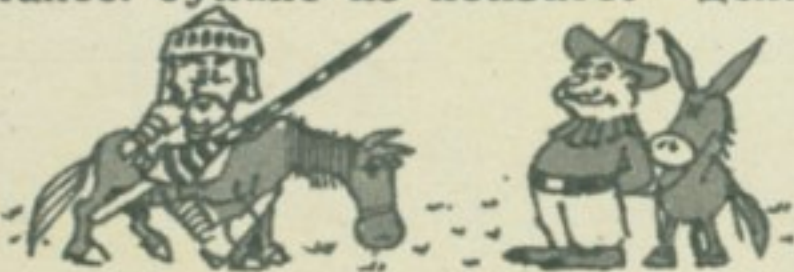
Дамир Мартиновики,
М. Орешковића 37
56000 Винковци

Продајем комплет од 11 ЛП плоча. Све плоче су добро очуване. У комплету се налазе: BEE GEES, ARSEN ДЕДИЋ, ALICE COOPER, DEEP PURPLE, ДРАГО МЛИНАРЕЦ, ELTON JOHN, ЈОСИПА ЛИСАЦ, NEIL DIAMOND, JIMI HENDRIX и SLADE. Цена комплета: 40 нд.

Бранко Томановић,
Саве Ковачевића 11-15
11000 Београд

Занимљивости

Телевизија Београд снима за новогодишњи програм филм о доживљајима Дон Кихота и његовог верног пратиоца Санча Пансе. Јунаке из понзатог дела

шпанског писца Сервантеса тумаче Душко Јакшић и Владимир Савчић-Чоби.

Махира Палоша већина младих зна као све популарнијег пе-

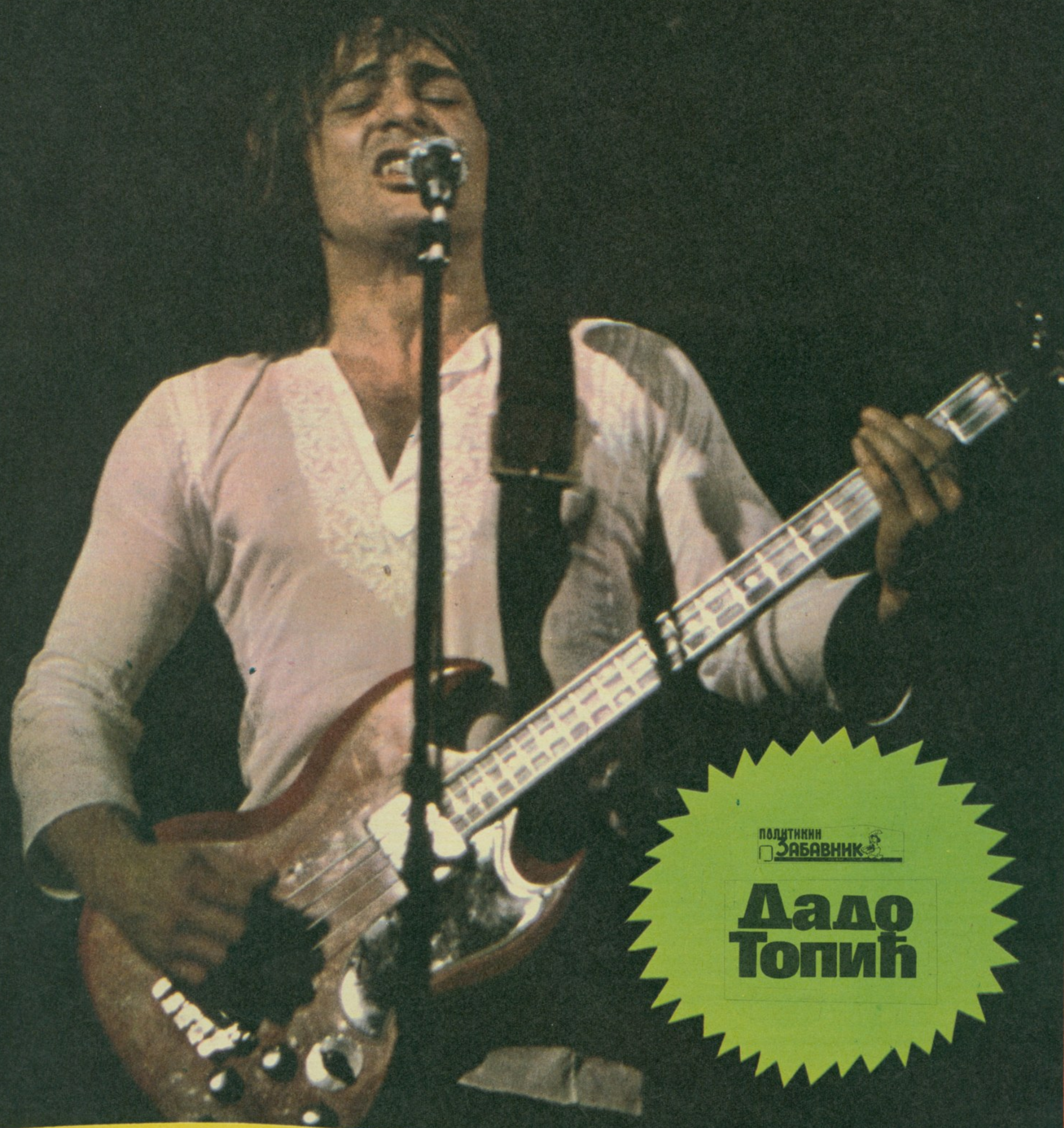
вача забавне музике. А да ли сте знали да је управо он био један од оснивача па и „кум“ познате групе „Индекси“? У том саставу наступао је од његова оснивања па до 1965. године.

Рик Вејкмен, члан ансамбла „Јес“ (YES) који је ове године у анкети часописа „Мелоди мејкер“ изабран за најбољег оргуљаша поп-музике, припрема велики солистички концерт. У познатој лондонској дворани „Ројал фестивал хол“ он ће јануара 1974. године у пратњи симфонијског оркестра од 100 чланова из-

вести музичку адаптацију Жила Верна „Путовање у средиште Земље“. Сам Вејкмен ће том приликом свирати на три муг-синти-

сајзера, три мелотрона, два електрична клавира, харпсихорду, „Хемонд“ оргуљама и великим уграђеним оргуљама у „Фестивал холу“.

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

**Дато
Топић**

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ПОСЛЕДЊИ Марсовац

ФРЕДЕРИК БРАУН

— Не знам како сам досео на Земљу. Знам само да су на Марсу сви умрли, сви сем мене.

Било је то обично вече. У редакцији свега нас тројица. Слепер је седео с ногама на столу и ништа није радио. Џон Хејл је мењао траку на машини а ја сам им описивао досадни банкет на који сам синоћ морао да идем по службеној дужности.

Карген, наш главни уредник, отвори врата свог кабинета и приђе нам.

Момци — рече — управо ми је телефонирао Барни Велч. Каже да је код њега у бару неки човек који за себе тврди да је Марсовац.

Барни је држао бар преко пута неше редакције.

— Је ли тај пијан или луд? — запита Слепер.

— Барни не зна. Јавио ми је верујући да би од тога могла да се направи, можда, добра репортажа. А пошто вас тројица седите ту и ништа не радите, један би могао да скочи до Барнија.

— Ја ћу поћи — рече Слепер.

Али, уредников поглед задржа се на мени.

— Чуј, Биле. Ти имаш вешто перо. Пођи ти.

Луд или ...?

Чим сам ушао у бар спазио сам типа о коме је Барни јавио. Седео је леђима окренут шанку. Био је мршав, висок, жућкастог лица. Седео је тупо гледајући у полуиспијену криглу пива. Помислио сам да ће бити мудрије ако најпре поразговарам с Барнијем. Приђох бару и поручих виски.

— Је ли то онај дугачки и смркнути? — запитах Барнија кад ме је послужио пићем. — Зна ли да сам репортер или просто треба да седнем за његов сто, поручим му још једно пиво и чекам да ми истресе своју причу? Је ли стварно луд?

— Јасно да је луд. Тврди да је пре два сата долетео с Марса а не зна како се то догодило. Назива себе последњим Марсовцем. Не зна да сте новинар али ће разговарати с вама. Све сам већ уредио. Рекао

сам му да имам веома паметног пријатеља који му може помоћи саветом.

— Знате ли како се зове?

— Ванген Дел, бар тако каже. Припазите само да се не напије и да не почне да лупа ствари по локалу.

— У реду, Барни. Дајте ми два пива. Однећу их за његов сто.

— Мистер Дел? — упитах пришавши му. — Ја сам Бил Еверт. Барни ми рече да сте у невољи и да вам ја можда могу помоћи.

— Ви сте тај његов пријатељ кога је позвао телефоном? Седите, мистер Еверт. И хвала на пиву. Ви сигурно мислите да сам ја луд? И можда сте у праву. Ни ја сам себе не разумем. — Он отпи велики гутљај пива и продужи. — Ја сам Марсовац. Последњи. Сви остали су мртви. Пре два сата видео сам њихова тела.

— Били сте на Марсу пре два сата, па како сте доспели овамо?

— Не знам. То је ужасно. Једино што знам је, да су сви остали мртви. Било нас је сто милиона. Сад сам остао само ја.

— Сто милиона? Толико је становништво Марса?

— Толико је било. Сад су сви, сем мене, мртви. Био сам у три највећа града. Био сам у Скару. Кад сам тамо видео амо мртваце, сео сам у тарган и одлетео у Унданел. Никад дотад нисам летео сам, али показало се да је управљање тарганом веома једноставно. И у Унданелу такође само мртви. Одлетео сам даље. Летео сам сасвим ниско али нисам видео ни живе душе. Отишао сам у Зандар, наш највећи град, три милиона становника. Сад је то град мртвих. Било је то ужасно. Још не могу да се поздравим.

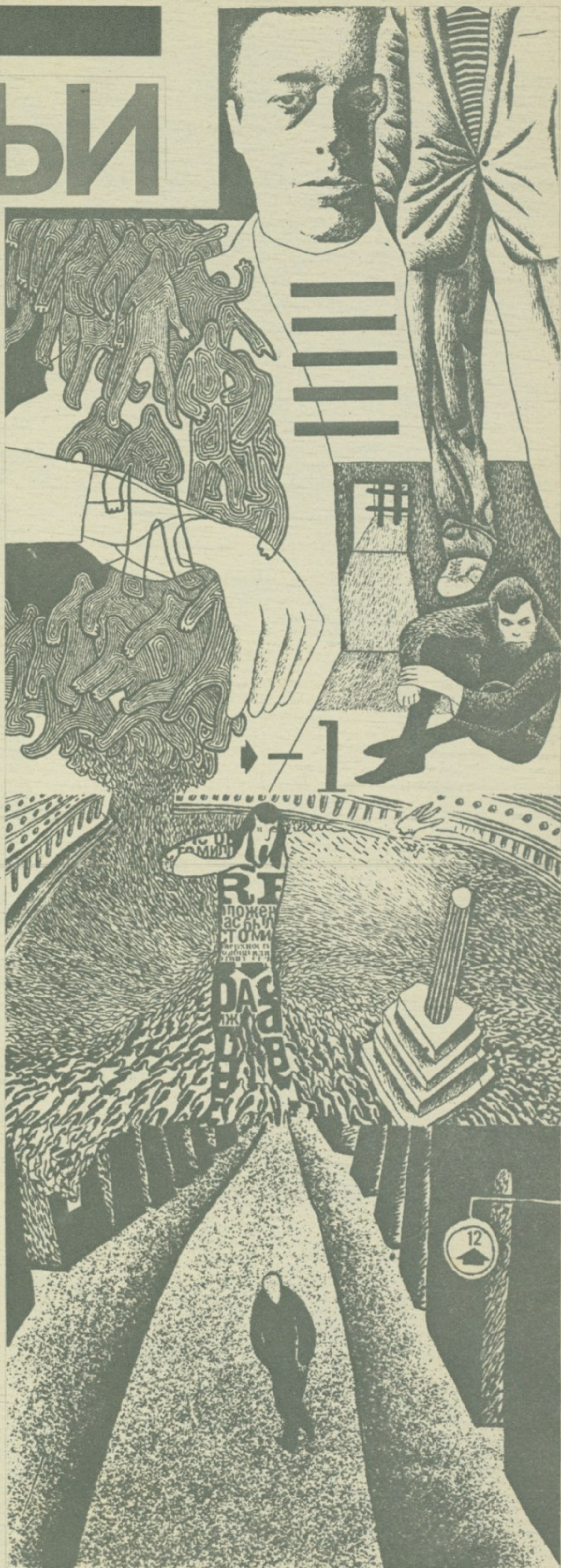
Градови мртвих

— Могу да замислим — рекох.

— Не можете. Додуше, тај наш свет је био још раније осуђен на смрт. Можда још којих двадесе

так генерација, и дошао би му крај. Пре два века нас је било три милијарде. Али, дошао је крил, бо-

лест коју су донели пустињски ветрови. Наши научници нису успели да је победе. За двеста година на-

ше становништво смањило се за тридесет пута и наставило је да се смањује.

— Можда су Марсовци помрли од крила? — запитах.

— Не. Кад Марсовци умиру од крила они се некако исуше... Тела умрлих која сам видео нису била исушена — рече, испи остатак пива и диже два прста да би показао Барнију да нам донесе још једну туру. — Покушали смо да саградимо васионске бродове али нисмо успели. Надали смо се да би се у том случају бар неко од нас спасао. Пребацили би се на Земљу или на неку другу планету.

— Нисте успели да саградите космичке бродове? Па како онда?..

— Ја не знам. Не знам и ви не можете ни да замислите како ме то плаши. Не знам како сам се нашао. Тек ту сам у овом чудном облику. То је до изbezумљења страшно.

— А шта вас у ствари мучи? Изгледате потпуно нормално.

— За вас да. Али, тело у коме се сад налазим није моје. Не мислите ваљда да Марсовци изгледају исто као Земљани? Ја сам у ствари висок свега 90 сантиметара и моје право тело на Земљи не би било теже од десет килограма. Ја имам на рукама по шест прстију. А ово тело... оно ме просто плаши.

— А то што говорите енглески, то вам је јасно?

У шупћем шелу

— На неки начин да. Ово тело... његово име је Ховард Вилкокс, књиговођа. Оно је ожењено Земљанком. Оно ради у „Хамберт Лемп Компени“. У мом знању и памћењу је све оно што је било у памћењу тога човека и ја могу да радим све што зна и што је знао Вилкокс. У извесном смислу ја и јесам Ховард Вилкокс. У депу су ми његове исправе. Моје тело чак одише његовим мирисом. Ја, као и он, волим пиво. И кад мислим о жени овог тела ја... волим је.

— И кад се то догодило? — запитах. — Рекли сте тек пре два часа. А раније вам се никад није чинило да сте Марсовац?

— Чинило? Па ја сам био Марсовац! Колико је сати?

— Прошло је девет.

— Значи, мало више но што сам ја мислио. Три и по часа откако сам се нашао у овом телу. Вилкокс се као и обично враћао с посла кући. По његовом памћењу знам да је с посла кренуо пола часа раније, значи у пет. И мени, то јест њему, припило се пиво. Ово тело је осетило жеђ и ја сам ушао у бар. После две три кригле одлучио сам да се за савет обратим бармену и све му објасним. Не, видим да ми не верујете. Треба да вам испричам све од почетка. Био сам затворен у једној одаји на Марсу. Било је то у граду Скар. Не знам зашто су ме држали тамо затвореног, али тако је било. А затим дуго ми нису давали ништа да једем. Али, успело ми је да из пода извучем једну плочу која није била чврсто углављена, да њоме обијем закључану браву и изиђем. Буквално сам умирао од глади. Једва сам се држао на ногама док нисам нашао нешто хране. Нигде никог није било, и ја сам јео, а онда...

— Продужите — рекох.

— А... а онда сам изишао из зграде. На улицама и трговима лежали су мртви. Већ су почели да труле. Улазио сам у куће, установе... Не знам зашто, али сви су умрли на

улици. Не, то није био крил. А затим сам украо тарган, не, нисам га украо јер није било никог од кога би се нешто могло украсти, и њиме полетео да тражим живе. По селима је било исто: сви су лежали мртви крај својих кућа.

— Јесам ли вам већ рекао да је Зандар наш највећи град, главни. У самом центру Зандара је трг мало већи од земаљске квадратне миле. Изгледало је као да тамо лежи све становништво Марса. Као да су се нарочито скупили да би баш ту умрли. Као да су знали да смрт долази. Видео сам то из ваздуха док сам летео ниско над градом. На средини трга примето сам неки чудан предмет који се налазио на некаквој платформи. Спустио сам се ниже и својим тарганом прелетео изнад саме платформе. Да, умало нисам заборавио да вам кажем шта је тарган. То је нешто слично нашем хеликоптеру. Кружио сам изнад ње и разгледао је. На платформи је стајао бакарни стуб а на стубу се налазило као неко дугме од драгог камења. Поред стуба, одмах испод дугмета, лежао је Марсовац у плавом оделу. Као да је притиснуо дугме и умро. И као да су сви умрли заједно с њим. Сви сем мене. Спустио сам се на платформу, изишао из таргана и притиснуо дугме. Желео сам да и ја умрем. Али нисам умро. Ходао сам по Земљи, враћао се с посла као Ховард Вилкокс...

— Слушајте, Ховарде — рекох. — Попићемо још по једно пиво а онда ћете својој кући.

— Добро — одговори ми — али...

— Без икаквог али. Ваше име је Ховард Вилкокс и биће најбоље да се сад вратите својој жени иначе ћете извући што сте се оволико за-

држали. Рећи ћу вам шта се с вама догодило. Ми веома мало знамо о људском сазнању и свести и о чудним стварима које се њима догађају. Можда су људи средњег века били у праву кад су веровали у бесмртност душе. Довешћете себе до лудила ако не престанете да мислите о томе. Објасните то себи на било који начин а затим заборавите на све то. Ја могу само да вам кажем шта се могло догодити с вама. Потпуно је могуће да је човек, тачније речено Марсовац, по имену Ванген Дел умро данас на Марсу. И можда се на неки начин његова свест преселила, стопила с вашим. Не тврдим то, али то се може прихватити као објашњење. Примите то објашњење и више не мислите о томе. Живите као Ховард Вилкокс и ако се у вама икад појави сумња, погледајте се у огледало. Идите кући и научите да живите у новим условима. И што је најважније — заборавите на Марс.

— Можда сте у праву. Здрав разум ми говори...

— Онда слушајте тај свој здрав разум.

Попили смо још по пиво и ја сам га отпратио до таксија.

Здрав разум

Вративши се у редакцију одох право у уредникову собу и затворих врата.

— Све је у реду. Избио сам му бубу из главе.

— Шта се догодило?

— Он је стварно Марсовац. По-

следњи Марсовац али остављен на Марсу. Само није знао да смо се сви ми остали преселили овамо. Ми слио је да смо умрли. Налазио се у једној психијатријској болници у Скар. Просто су га заборавили. Није био на отвореном простору и није био озрачен ментапорт зрацима који су нашу свест пренели овамо. Некако се извукао из собе, нашао платформу у Зандару и притиснуо дугме. Изгледа да је у апарату било још довољно енергије.

— Рекао си ми истину? — уплашено упита Карген. — Да ли је он довољно паметан да држи језик за зубима?

— Ни говора, нисам му казао. Мислим да коефицијент његове интелигенције износи око педесет али не заостаје за коефицијентом просечног Земљанина, тако да ће све бити у реду. Убедио сам га да је он стварно онај Земљанин у кога се уселила његова свест. Добро је што се прво обратио Барнију. И Барни је наш па нас је одмах обавестио. Буди без брига. Отсад га нећу испуштати из вида, све док не испунимо План. А после мислим да ћемо морати поново да га стрпамо у психијатријску болницу. Драго ми је што је примио моје објашњење и што нисам морао да га убијем. Луд или не, он је ипак наш, Марсовац.

Изишао сам од уредника и вратио се свом столу. Слепер је већ био отишао. Џони Хејл подиже главу с часописа који је разгледао и упита:

— Нешто занимљиво?

— Не — одговорих. — Неки пијанац који је увесељавао публику. Чуди ме да нас је због тога Барни звао.

хумор

УПОЗНАЈТЕ ЗЕМЉУ И СВЕМИР

прича о земљи земља месец

ПРИЧА О ЗЕМЉИ — веома интересантна књига која, геологију, науку о Земљиној кори, претвара у заносну и узбудљиву причу. Земља какву данас гледамо само је један кадар филма који траје већ неколико милијарди година и који ће трајати још милијардама година. Ова забавна и поучна књига читаоцу омогућује да сазна нешто више о земљотресима, вулканима, глечерима, настанку Земље, њеним планинама, речним токовима и морима... Цена 60 динара.

ЗЕМЉА МЕСЕЦ је једна од ретких књига. Садржи све оно што је претходило најдраматичнијем догађају нашег доба, ЛЕТУ НА МЕСЕЦ, као и фотографије са лета Аполо 11, што је обезбеђено директном сарадњом издавача са Кејп Кенедијем. Књига је штампана ћирилицом у вишебојној штампи, са 160 страна великог формата, луксузно је опремљена, у тврдом повезу и пластифицираним корицама. Цена 60 динара.

Књиге се могу купити за готово или на отплату. ЧИТАОЦИ ПОДИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА ПРИЛИКОМ КУПОВИНЕ ЗА ГОТОВО УЖИВАЈУ ПОСЕБАН ПОПУСТ, тако да обе књиге могу добити по 50 динара. Наручбеница се оверава само при куповини књига на отплату. Пензионери уместо овере прилажу одрезак од пензије. Купци из Београда могу подићи књигу сваког радног дана до 15 часова у предузећу „Вук Караџић“, Краљевића Марка бр. 9.

Издавачко предузеће „Вук Караџић“
11001 Београд, Краљевића Марка 9

НАРУЧБЕНИЦА

Овим неопозиво купујем:
1. ПРИЧА О ЗЕМЉИ, по цени од 60 динара
2. ЗЕМЉА МЕСЕЦ, по цени од 60 динара
ЗА ГОТОВО — ПОУЗЕЋЕМ по повлашћеној цени (плаћање поштару приликом пријема књиге)
НА ОТПЛАТУ — у _____ месечних рата почев од _____ 1973. г. по 30 динара.
Рате ћу уплаћивати редовно по пријему рачуна и уплатнице.
У случају спора признајем надлежност II општинског суда у Београду.

(Име и презиме)

(Занимање)

(Поштански број и место)

(Адреса стана)

(Назив и адреса радне организације)

Овера о запослењу,

Купац,

(Потпис и печат овлашћеног лица)

(Својеручни потпис, л. к. бр.)

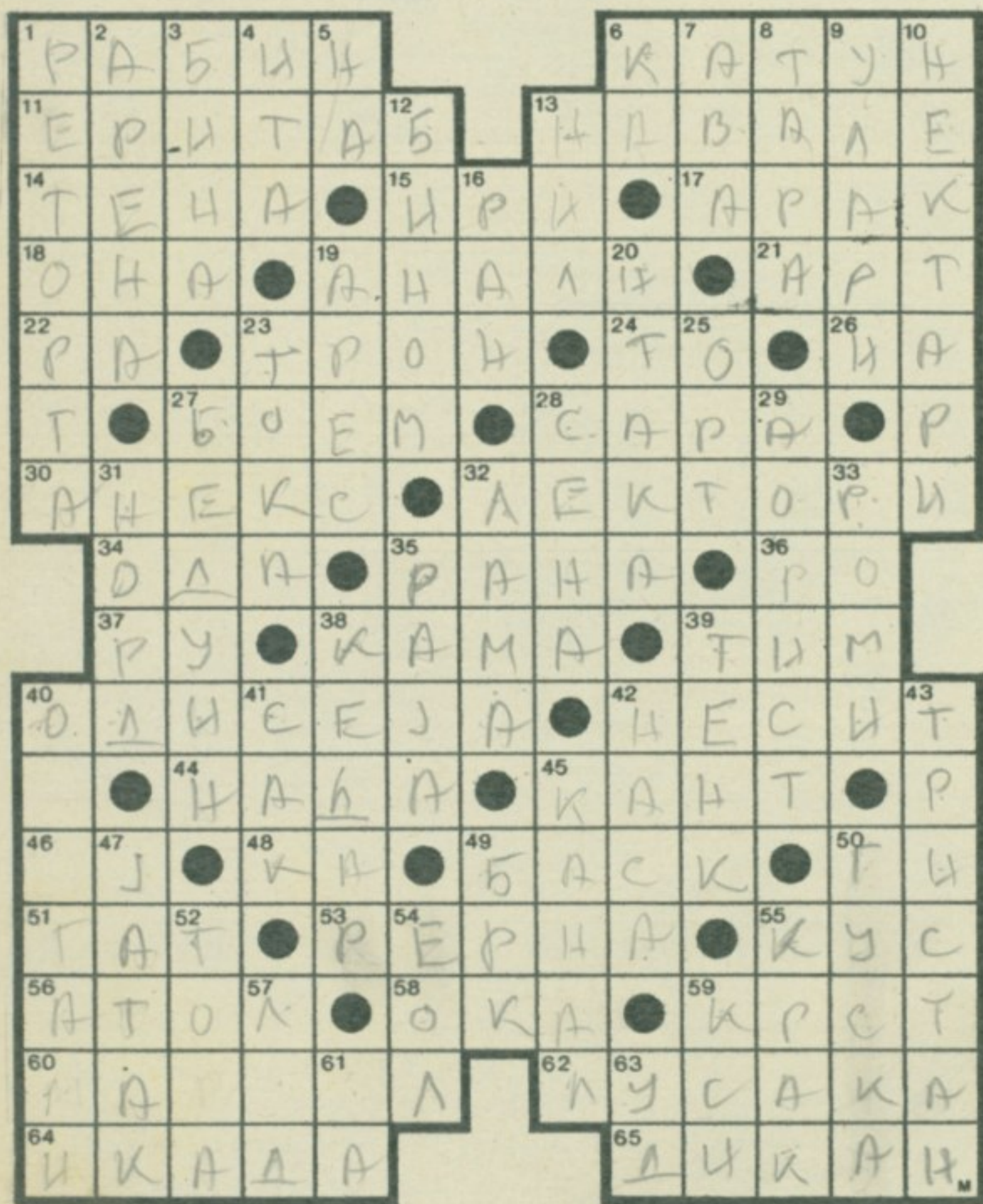
укрштене речи

ВОДОРАВНО:

1) јеврејски свештеник, 6) сточарско планинско насеље, 11) црвенило (мед.), 13) врста папрати (мн.), 14) приповетка Јосипа Козарца, 15) прави час, 17) мера за хартију, 18) лична заменица, 19) летописи, 21) уметност (франц.), 22) египатски бог сунца (Амон), 23) престо, 24) показна заменица, 26) иницијали нашег нобеловца, 27) човек који безбрижно живи од данас до сутра, 28) чувена француска позоришна глумица (Бернар), 30) додатак (стр.), 32) језички стручњаци, 34) песма узвишеног садржаја, 35) повреда на телу, 36) грчко слово, 37) француски револуционар (Жак), 38) највећа лева притока Волге, 39) спортска екипа, 40) један од Хомерових епова, 42) пеликан, гем, 44) име наше певачице (Кнежевић), 45) немачки филозоф (Имануел), 46) самогласник и сугласник, 48) предлог, 49) београдски фудбалски клуб, 50) француски књижевник (Де Мопасан), 51) део пристаништа, 53) пећница, 55) безреп, 56) корално острво, 58) стара мера за тежину, 59) симбол хришћанства, 60) француско мушко име, 62) главни град Замбије, 64) било када, 65) личност из Забавниковог стрипа.

УСПРАВНО:

1) стаклени лабораторијски суд, 2) борилиште, 3) део позорнице, 4) наша прва филмска глумица (Рина), 5) предлог, 6) аутомобилска ознака за Карловац, 7) име глумице Гарднер, 8) наша планина и река, 9) део коњске опреме (мн.), 10) слатки цветни сок (мн.), 12) математички израз од два члана, 13) личност из епа „Махабхарата“, 16) црвено, 19) митолошки бог рата, 20) грчко острво, 23) део народне ношње, 25) јединични вектор, 27) становник пустиње, 28) река у Француској, 29) један глаголски облик, 31) север (стр.), 32) врста камиле без грбе, 33) име немачке глумице (Шнајдер), 35) поданици, 38) један четинар, 39) оклопно борбено возило, 40) јапанска игра (прављење фигура од хартије), 41) спортска торба, 42) америчка установа за васионска истраживања, 43) легендарни Изолдин љубавник, 45) прокоп у земљи, 47) хајдучки савезник, 49) украс мушког лица, 50) домаћа перната животиња, 52) напад (јапански), 54) грчки бог ветра, 55) део угла, 57) отрован алкалоид из главице ражи, 59) грчко слово, 61) иницијали шведске филмске глумице, 63) део тела.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) тор, 4) пркос, 7) ухо, 10) Адамо, а, 11) оркан, 12) рит, 13) Китон, 16) три, с, 17) Лубарда, к, 18) сет, 20) санта, 21) мој, 23) ујам, 25) РАИ, 26) рива, м, 27) Кра, ц, 29) син, п, 30) антена, 31) естет, т, 32) ина, м, 34) јер, н, 35) рука, 37) Пна, 39) рага, 41) Аса, 42) масла, 44) лоц, к, 45) портири, т, 46) пот, 48) даире, 49) Рим, 51) уцене, к, 52) трака, 53) Гир, 54) Лоара, 55) Бар.

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“ 11000 Београд, Македонска 29. Директор Милољуб Лазаревић. Главни и одговорни уредник Живорад Стојановић, технички уредник Владимир Горбунов. Претплата за нашу земљу: годишња 132,00 дина, полугодишња 66,00 дина, тримесечна 33,00 дина. Претплата за иностранство: годишња 264,00 дина, полугодишња 132,00 дина, тримесечна 66,00 дина. Уплате на текући рачун 60801-601-822. Годишња претплата у иностранству: ДМ 46 — \$ 16 — Ff 73 — Sfr 53 — Skr 73. Девизне уплате из иностранства преко Београдске банке — Београд на рачун 60811-620-292-32000-000-00054. Поштански фах 124. Телефони: 24-471, централа 24-191 и 25-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Органска агенција: Македонска 35 и тел. 22-711. На основу нишлема Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-29 73-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД

МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

НА ВРХУ СВЕТА

Драги Забавниче,
молим те да ми одговориш ко се први попео на Маунт Еверест?

Синиша Гођош,
Шојрош

Маунт Еверест, највиши врх света, налази се у склопу Хималаја, на граници Непала и Тибета. Висок је 8882, а према индијском мерењу 8848 м. Назив је добио по британском геодету и топографу Џорџу Евересту. Године 1933. Маунт Еверест прелетели су авионом енглески пилоти на виоини од 9860 м. Двадесет година касније, 1. јуна 1953. освојила га је енглеска експедиција пуковника Ханта, у којој је, поред Непалца Тенсинга из племена Шерпаса, суделовао и данас чувени но-

возеландски истраживач и научник сер Едмаунд Хилари. Сматра се да је Хилари, рођен 1919. године, први човек који је ступио на сам врх под вечним снегом и ледом.

Поред споменуте експедиције, Хилари је учествовао у још неколико успешних похода у до тада слабо или потпуно непознате крајеве света. Хилари 1958. године копненим путем стиже на Јужни пол, на Антарктику.

Године 1963. Хилари предводи још једну експедицију која је кренула на Хималаје с намером да открије тзв. снежног човека „јетија“. Чланови експедиције успели су да освоје неколико највиших хималајских врхова, али „јетија“ нису пронашли.

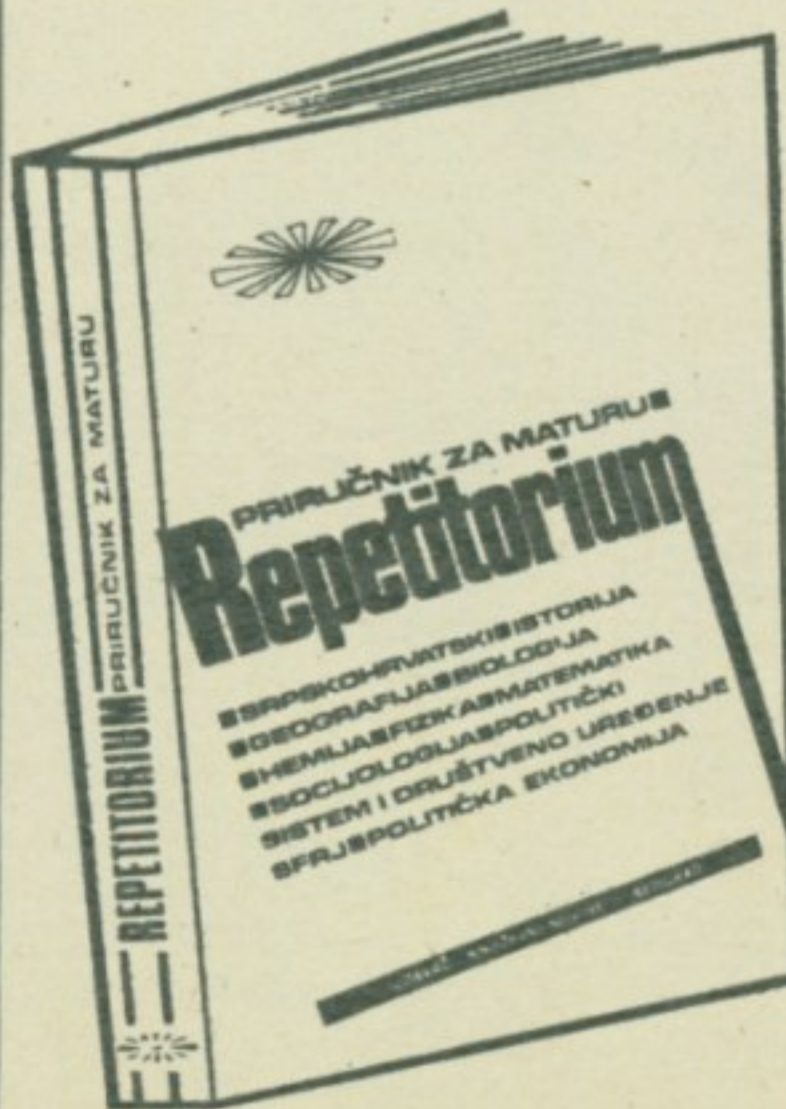
$$\log x = \cos 60^\circ$$

$$\Rightarrow x = \sqrt{10}$$

КАКО СЕ РЕШАВАЈУ ЗАДАЦИ ИЗ МАТЕМАТИКЕ

Лако и брзо можете и сами научити из књига „ИЗРАЂЕНИ ЗАДАЦИ ИЗ МАТЕМАТИКЕ“. Нудимо вам четири књиге које садрже целовиту израду свих задатака из математике за гимназије, техничке и остале средње школе (I књига — Алгебра за I разред, II књига — Алгебра за II разред, III књига — Тригонометрија и алгебра за III разред и IV књига — Аналитичка геометрија, низови, диференцијални и интегрални рачун и стереометрија за IV разред). Наручите дописницом или писмом са назнаком које књиге желите на адресу: МАТЕМАТИКА — 71001 Сарајево, п.п. 64. Књиге ћете одмах добити и платити поштару кад вам донесе (поузећем). Цена сваке књиге је 50 динара. Ко наручи све четири књиге заједно, платиће свега 160 динара!

УЧЕНИЦИ — СРЕДЊОШКОЛЦИ! ЦЕЛА МАТУРА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ!

Са приручником за матуру — репетиторијумом — у коме је прегледно и сажето изложено градиво из српскохрватског језика, географије, историје, биологије, хемије, физике, математике, социологије, политичке економије, политичког система и друштвеног уређења СФРЈ по наставним плановима од I до IV разреда.

Ово је ново, прерађено и допуњено издање на коме је радила група познатих педагога, тако да РЕПЕТИТОРИЈУМ представља јединствен приручник за успешно обнављање градива у току школске године, а посебно у време припремања завршног испита школе — матуре.

Репетиторијум можете добити поузећем, по цени од 60.— дина. ако пошаљете писмо или дописницу са наруџеницом на НИП „КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ“, Француска 7, 11001 Београд, пошт. фах 23.

